

Sektör Görüşmeleri

EĞİTİM

Çalışma Belgesi

Aralık, 1998

SEKTÖR İNCELEMESİ

EĞİTİM

HAZIRLAYAN: DERYA ÖCAL

İÇİNDEKİLER

TÜRKİYE'DE EĞİTİM SİSTEMİNİN GENEL YAPISI	1
ÖRGÜN EĞİTİM	1
İlköğretim	1
Ortaöğretim	2
Genel Liseler	2
Mesleki ve Teknik Liseler	2
Özel Eğitim Okulları	3
Özel Öğretim Okulları	3
Yükseköğretim	3
YAYGIN EĞİTİM	5
YURTDIŞI EĞİTİM VE TEŞKİLATI	6
MEVCUT DURUM	8
SORUN, ÖNERİ VE PROJELER	11
EĞİTİMDE YENİDEN YAPILANMA	11
ÖĞRETMEN YETİŞTİRME	13
Teftiş ve Denetleme Hizmetleri	19
Hizmet-İçi Eğitim Çalışmaları	20
EĞİTİMDE KAYNAK YARATMA	22
EĞİTİM PROGRAMLARININ GELİŞTİRİLMESİ	23
EĞİTİMDE ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	25
TÜRK CUMHURİYETLERİ VE TÜRK TOPLULUKLARI İLE İLİŞKİLER	26
DIŞ İLİŞKİLER	26
BİLGİ TOPLUMU VE EĞİTİM	27
Öğrenme Stratejileri	27
SORUN, ÖNERİ VE PROJELER	36
EĞİTİM SİSTEMİNİN GELİŞTİRİLMESİ	36
Kapsamlı Eğitim Analizi Çalışmaları	37
Eğitimde Çağ Yakalama 2000 Projesi	37
Eğitimde Bilgi Teknolojileri ve Bilgi İşlem Çalışmaları	40
Eğitim Araçları ve Donatım Hizmetleri	42
Film, Radyo ve Televizyonla Eğitim Hizmetleri	42
İlköğretimde Medya Gereksinimi	43
Açıköğretim Lisesi	47
Açıköğretim Lisesi Uygulamasının Değerlendirilmesi	47
AÖL Uygulaması İle İlgili Araştırmalar	54
Radyo-TV Programları	56
GAP Bölgesine Yönelik Radyo Televizyon Programları	56
Eğitimde Medya Kullanımı Araştırması	57
Uluslararası Uzaktan Eğitim Sempozyumu	57
MEB YÖNETİM BİLGİ SİSTEMİ	59
İLSİS	61
TAŞRA TEŞKİLATINA YÖNELİK DÜŞÜNCELER	62
ÖĞRENME MERKEZLERİ PROJESİ	62
MEB 1997-2000 İCRA PLANINDA YER ALAN ÇALIŞMALAR	63
İSTATİSTİKİ VERİLER	66
KAYNAKÇA	84

TÜRKİYE'DE EĞİTİM SİSTEMİNİN GENEL YAPISI

ÖRGÜN EĞİTİM

İlköğretim:

EĞİTİM-SEN'in 1998 Demokratik Eğitim Kurultayı Ön Raporu'nda da belirttiği üzere, İlköğretimin amaç ve görevleri; çocuklara iyi bir vatandaş olmak için gerekli temel bilgi, beceri, davranış ve alışkanlıkları kazandırarak; onları ilgi, istek ve yetenekleri yönünden yetiştirerek hayata ve üst öğrenime hazırlamaktır. (METK, madde 23)

İlköğretimin son ders yılının ikinci yarısında öğrencilere, ortaöğretimde devam edilebilecek okul ve programların hangi mesleklerin yolunu açabileceği ve bu mesleklerin kendilerine sağlayacağı yaşam standardı konusunda tanıtıcı bilgiler vermek üzere rehberlik servislerince gerekli çalışmalar yapılır. (16.08.1997 tarih ve 4306 sayılı kanunla METK'un 23. maddesine eklenmiştir.

Nitekim, 1996-1997 öğretim yılında 56.183 ilköğretim kurumunda (46.292'si ilkokul, 9.891'i ortaokul), 9.462.787 (6.853.273'ü ilkokul, 2.609.514'ü ortaokul) öğrenci öğrenim görmüş ve 284.577 öğretmen (216.548'i ilkokul, 68.029'u ortaokul) görev yapmıştır.

Milli Eğitim Bakanı Hikmet Uluğbay'ın Kasım 1997'de gerçekleştirdiği TBMM Plan ve Bütçe Komisyonu 1998 Yılı Bütçe Konuşması'nda belirttiğine göre, 1997-1998 öğretim yılında,

- 269 ilköğretim okulu,
- 11 yatılı ilköğretim bölge okulu,
- 18 pansiyonlu ilköğretim okulu olmak üzere 298 okul açılmıştır.

Bağımsız ilkokul ve ortaokulların tamamı ilköğretim okullarına dönüştürülmüştür. **Eğitimde Çağı Yakalama 2000 Projesi** kapsamında yapılacak eğitim tesislerinin saptanması, arsaların sağlanması çalışmalarına girişilmiştir.

1997-1998 öğretim yılında eğitimde niteliğin yükseltilmesi, okulu bulunmayan yerleşim birimlerindeki öğrencilerin ilköğretime kavuşturulması ve birleştirilmiş sınıf uygulamasının en aza indirilmesi amacıyla taşınabilir ilköğretim uygulaması kapsamında 70 ilin 15.331 köy ve yerleşim biriminde 350.000 öğrencinin taşınması planlanmıştır. Bu uygulamada 1 öğrencinin yıllık maliyeti yaklaşık 48.000.000 TL, toplam maliyeti ise, 16.900.000.000 TL'dir.

İlköğretim kurumlarının 1., 2. ve 3. sınıflarındaki öğrencilerin eğitim-öğretimlerini sınıf ortamında tamamlayarak, fiziksel gelişimlerini sağlıklı bir şekilde sürdürmeleri amacıyla, 15 ilde seçilen 42 pilot okulda uygulamaya konulan **Çantasız Eğitim-Öğretim Projesi** 1996-97 öğretim yılında, 67 ilde 1.856 okula yaygınlaştırılmıştır. Proje uygulamasına ait sonuç ve önerileri içeren yönetici ve öğretmen rehberi okullara gönderilmiştir. Projenin 1997 yılı değerlendirme çalışmaları devam etmektedir.

- Öğrencilerin çağdaş eğitim olanaklarına kavuşturulması için sınıf mevcutlarının dünya standartlarına ulaştırılması (bir dersliğe 30 öğrenci), bütün okulların tekli öğretime geçirilmesi,
- Eğitimde niteliğin artırılması ve öğrencilerin daha iyi yetiştirilmesi için eğitim teknolojilerine ağırlık verilmesi ve bilgisayar kullanımının yaygınlaştırılması,
- İlköğretim okullarına rehberlik servislerinin kurulması planlanmaktadır.

Ortaöğretim:

Ortaöğretimin amaç ve görevleri; bütün öğrencilere ortaöğretim seviyesinde asgari ortak bir genel kültür vermek suretiyle onlara kişi ve toplum sorunlarını tanımak, çözüm yolları aramak ve yurdun ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmasına katkıda bulunmak bilincini ve gücünü kazandırmak. Öğrencileri çeşitli program ve okullarda ilgi, istek ve yetenekleri ölçüsünde ve doğrultusunda yükseköğretime veya mesleğe ve yükseköğretime, veya hayata ve iş alanlarına hazırlamaktır. Bu görevler yerine getirilirken öğrencilerin istekleri ve kabiliyetleri ile toplum ihtiyaçları arasında denge sağlanır. (METK, madde 28)

1996-1997 öğretim yılında 5.641 (2.522'si genel, 3.119'u mesleki teknik) lisede, 2.225.342 öğrenci (1.252.189'u genel, 973.153'ü mesleki-teknik lise) öğrenim görmüş ve 141.431 (69.058'i genel, 72.373'ü mesleki-teknik lise) öğretmen görev yapmıştır.

Genel Liseler:

1996-1997 öğretim yılında 2.522 genel lisede 1.252.189 öğrenci öğretim görmüş, 69.058 öğretmen görev yapmıştır. 1997-1998 öğretim yılında 16 lise, 2 Anadolu Lisesi, 3 Fen lisesi, 140 yabancı dil ağırlıklı program uygulayan lise ile 5 Anadolu öğretmen lisesi öğretime açılmıştır. 175 genel lise, çok programlı liseye dönüştürülmüştür.

Mesleki ve Teknik Liseler:

1996-1997 öğretim yılında 3.119 mesleki ve teknik lisede 973.153 öğrenci öğrenim görmüş, 72.373 öğretmen görev yapmıştır.

Endüstriyel teknik öğretim okul ve kurumlarını; niteliksel ve nicelik olarak iyileştirmek ve gelişmiş ülkelerdeki standartlar düzeyine çıkarmak üzere, Kalkınma Planlarında belirten hedefler doğrultusunda T.C Hükümeti ile Dünya Bankası arasında yapılan ikraz anlaşmaları ve Almanya, Fransa, Japonya Hükümetleri ile yapılan ikili anlaşmalara dayalı olarak çeşitli proje faaliyetleri gerçekleştirilmektedir.

1985 yılından bugüne kadar, 6 dış kaynaklı proje uygulamaya konmuş bu çalışmalar kapsamında endüstriyel teknik öğretime 170.7 milyon ABD doları tutarında kaynak girdisi sağlanmıştır.

Bu çerçevede, endüstrinin ihtiyaçlarına ve teknolojik gelişmelere paralel olarak, eğitim, istihdam ilişkileri çerçevesinde, değişik sektörlerdeki 26 kurum ile iş birliği yapılarak, çeşitli konularda meslek eğitimi verilmekte veya ilgili alanlarda çalışanların;

verimliliklerini yükseltici yeni teknolojilere uyumunu sağlayıcı ek eğitim çalışmaları yapılmaktadır.

Ticaret ve turizm öğretimi okulları; ülkenin ticaret, turizm, muhasebe, bilgisayar, maliye, pazarlama, bankacılık, kooperatifçilik, sekreterlik, emlak komisyonculuğu, borsa hizmetleri, sigortacılık, mahalli idareler ve iletişim gibi alanlarda; kamu ve özel sektörün ihtiyaç duyduğu nitelikli insan gücü yetiştiren eğitim kurumlarıdır. Öğrenciler bu alanlarda iş hayatına ve yükseköğretime hazırlanmaktadır.

İş ve hizmet alanlarında mekanik yazı makinelerinin yerini elektronik yazı makinelerinin alması nedeniyle okullarda elektronik yazı makinelerinden oluşan **İleri Daktilografi Atölyeleri**'nin kurulması çalışmaları sürdürülmektedir.

Bu arada;

- Dış ticaret, iletişim, bilgisayar, muhasebe ve turizm eğitiminde ilgili kurum ve kuruluşlarla iş birliği yapılarak eğitimin niteliğinin artırılması,
- Modüler eğitime uygun öğretim programlarının hazırlanması,
- Hafızalı-hafızasız elektronik yazı makinelerinden oluşan ileri daktilografi atölyelerinin kurulması hedeflenmektedir.

Özel Eğitim Okulları:

1996-1997 öğretim yılında 164 özel eğitim okulunda 11.634 öğrenci eğitilmiş, bu okullarda 1.640 öğretmen görev yapmıştır. Ayrıca 1.0007 özel eğitim sınıfından 10.913 öğrenci, kaynaştırma eğitiminden de 5.650 öğrenci yararlanmıştır. Bu öğretim yılında çeşitli engel gruplarına yönelik 5 örgün, 11 yaygın eğitim olmak üzere 16 özel eğitim okulu açılmıştır.

Ortopedik engellilerin okuduğu meslek liselerindeki bölümlerin ileri teknoloji ile çalışabilecek öğrenciler yetiştirmesi amacıyla başlatılan pilot uygulamaya 1997-1998 öğretim yılının sonlarına doğru yetişkin eğitimi ile başlanacaktır.

Özel Öğretim Okulları:

1996-1997 öğretim yılında 1.468 özel okulda 205.761 öğrenci öğrenim görmüş, 13.814 öğretmen görev yapmıştır. Ayrıca, 2.096 özel kurs ve 1.479 özel dershanede eğitim faaliyetleri sürdürülmüş, özel kurslara 271.764, özel dershanelere de 310.432 kişi devam etmiştir.

1997-1998 öğretim yılında, 194 özel okul, 190 özel dershane, 71 özel motorlu taşıt sürücü kursu, 117 özel muhtelif kurs, 29 etüt eğitim merkezi olmak üzere toplam 601 özel eğitim kurumu açılmıştır.

Yükseköğretim:

Yükseköğretimin amaç ve görevleri; öğrencileri, ilgi istek ve yetenekleri ölçüsünde ve doğrultusunda ülkenin bilim politikasına ve toplumun yüksek seviyede ve çeşitli kademelerdeki insan gücü gereksinimlerine göre yetiştirmek, çeşitli kademelerde bilimsel öğretim yapmak, ülkeyi ilgilendirenler başta olmak üzere, bütün bilimsel,

teknik ve kültürel sorunları çözmek için bilimleri genişletip derinleştirecek inceleme ve araştırmalarda bulunmak, ülkenin türlü yönde ilerleme ve gelişmesini ilgilendiren bütün sorunları, Hükümet ve kurumlarla da elbirliği etmek suretiyle, öğretim ve araştırma konusu yaparak sonuçlarını toplumun yararlanmasına sunmak ve Hükümetçe istenecek inceleme ve araştırmaları sonuçlandırarak düşüncelerini bildirmek, araştırma ve incelemelerin sonuçlarını gösteren, bilim ve tekniğin ilerlemesini sağlayan her türlü yayınları yapmak, Türk toplumunun genel seviyesini yükseltici ve kamuoyunu aydınlatıcı bilim verileri sözle, yazı ile halka yaymak ve yaygın eğitim hizmetlerinde bulunmaktır. (METK, madde 35)

1996/1997 öğretim yılında 72 üniversitede, 1.155.076 öğrenci (396.421'i Açık Öğretim) öğrenim görmüş ve 52.065 öğretim elemanı görev yapmıştır.

Üniversitelerin bünyesindeki 522 fakülteden 433'ü, 251 enstitüden 222'si, 183 yüksekokuldan 135'i ve 474 meslek yüksekokulundan 388'i faaliyetlerini sürdürmektedir. 89 fakülte, 29 enstitü, 48 yüksekokul ve 86 meslek yüksekokulu ise, henüz kuruluş halindedir.

1996-1997 eğitim-öğretim yılında üniversitelerde 749.970'i örgün, 463.195'i de açıköğretimde olmak üzere toplam 1.213.165 öğrenci ön lisans ve lisans öğrenimi görmüştür. Bu öğretim yılında diğer yükseköğretim kurumlarında da 9.197 öğrenci öğretime devam etmiştir.

Lisansüstü öğrenim görenler; 51.341 yüksek lisans, 19.473 doktora, 10.012 tıpta uzmanlık olmak üzere toplam 80.826'dır. 1996-1997 eğitim-öğretim yılında Türkiye'de yükseköğretim gören toplam öğrenci sayısı 1.303.188'dir.

Yükseköğretimde toplam öğretim elemanı sayısı, 1995-1996'da 49.234'ten 1996-1997'de 52.907'ye yükselmiştir. Öğretim elemanlarının sayı ve nitelik yönünden geliştirilmesi ihtiyacı önemini korumaktadır.

YAYGIN EĞİTİM

Yaygın eğitimin amaç ve görevleri; okuma-yazma öğretmek, eksik eğitimini tamamlamaları için yetişkinlere sürekli eğitim olanakları hazırlamak, yetişkinlerin çağın bilimsel, teknolojik, ekonomik, toplumsal ve kültürel gelişmelerine uymalarını sağlayıcı eğitim olanakları hazırlamak, toplu yaşama, dayanışma, yardımlaşma, birlikte çalışma ve örgütlenme anlayış ve alışkanlıkları kazandırmak, ekonomik gücün artırılması için gerekli beslenme ve sağlıklı yaşama şekil ve usullerini benimsetmek, boş zamanları iyi bir şekilde değerlendirme ve kullanma alışkanlıkları kazandırmak, kısa süreli ve kademeli eğitim uygulayarak, işsizlerin ekonominin gelişmesi doğrultusunda ve istihdam politikasına uygun meslekleri edinmelerini sağlayıcı olanaklar hazırlamak, çeşitli mesleklerde çalışmakta olanların hizmet içinde ve mesleklerde gelişmeleri için gerekli bilgi ve becerileri kazandırmaktır. (METK, madde 40)

Yaygın eğitim hizmetlerinin herkesin yararlanabileceği biçimde ve toplumun gereksinmelerine göre düzenlenmesi esastır. Bu etkinliklerden yararlanmak için genel olarak yaş sınırı yoktur. Belirli yaş ve eğitim seviyesi programın özelliğine göre gerektiğinde aranır. Genel olarak kurslar en az 10 kursiyerin katılması ile açılmaktadır.

Yaygın eğitim kurumları, il ve ilçe merkezleri ile bucak ve köylerde açılabilen; örgün eğitim kurumlarıyla birbirini tamamlayacak ve birbirinin her türlü olanaklarından yararlanabilecek bir bütünlük içinde örgütlenen, gerektiğinde devam edenlere aynı nitelikleri kazandırabilen eğitim kurumlarıdır. Yaygın eğitim kurumları şunlardır: *Pratik Kız Sanat Okulları, Olgunlaşma Enstitüleri, Endüstri Pratik Sanat Okulları, Yetişkinler Teknik Eğitim Merkezleri, Mesleki Eğitim Merkezi, Halk Eğitim Merkezleri, Çıraklık Eğitim Merkezleri, 3308 Sayılı Kanuna Göre Açılan Meslek Kursları, Kur'an Kursları, Özel Dershane ve Kurslar.*

Yaygın eğitim kapsamında 1996-1997 öğretim yılında 5.435 kurumda 989.707 kursiyer öğrenim görmüş, 39.434 öğretmen ve usta öğretici görev yapmıştır.

MEB, UNICEF işbirliğinde; 13 ilde (Adıyaman, Ağrı, Batman, Bitlis, Diyarbakır, Hakkari, Mardin, Muş, Siirt, Şanlıurfa, Şırnak, Van, Bingöl) **Yetişkin Eğitimi Okur-Yazarlık Projesi** sürdürülmektedir.

Bu proje çerçevesinde; iktisaden faal nüfus içinde %90 olan okur-yazarlık oranını %100'e çıkarmak amacıyla 1996-1997 öğretim yılında ülke genelinde 1.395 kurs açılmış, bu kurslara 34.150 vatandaşımızın katılımı sağlanmıştır.

MEB-UNICEF ve Anne-Çocuk Eğitim Vakfı işbirliğinde hazırlanan **Anne-Çocuk Eğitimi Projesi** halk eğitimi merkezlerinde açılan kurslarla başlatılmıştır.

0-6 yaş grubunda çocuğu bulunan anneleri çocuk bakımı, gelişimi ve eğitimi konusunda bilinçlendirmeyi amaçlayan bu proje; ülkemizde bugüne kadar uygulanan ev destekli erken çocukluk eğitim programlarının ilk örneğidir. Sektörler arası gönüllü eğitim aracılığıyla toplumda var olan iletişim kaynaklarını ve toplumsal alt yapıyı güçlendirerek, ebeveyn ve çocuklara sağlık, eğitim, beslenme, susanitasyon, çevrenin korunması ve geliştirilmesi ile vatandaşlık hak ve ödevleri konularında bilgi aktararak kadın ve çocuğun durumunun iyileştirilmesi ve güçlendirilmesine katkıda bulunmayı

amaçlayan **Sektörler Arası Gönüllü Eğitim Projesi** Antalya, Karaman ve Niğde illerinde pilot olarak uygulanmaktadır.

Ülke genelinde, zorunlu ilköğretim çağı dışında kalmış okuma-yazma bilmeyen, okur-yazar olup ilkokul diploması olmayan yetişkin nüfusu okur-yazar duruma getirerek, diploma sahibi yapmak, bu faaliyetlerle birlikte gelir getirici beceri ve meslek kazanmalarını sağlamak amacıyla hazırlanan **Genç Kızların ve Kadınların Eğitimini Geliştirme Projesi** 1997 yılında uygulamaya konulmuştur. Projenin başlatıldığı 23 Mayıs 1997 tarihinden bugüne kadar 29.322 kursiyer eğitimden yararlanmıştıır.

YURTDIŞI EĞİTİM VE TEŞKİLATI

Yurtdışında 749.995 Türk çocuğu öğrenim görmektedir. Üniversitelerin Türkoloji kürsülerinde, 41 Türk dili okutmanı ile Almanya'da 544, Avusturya'da 18, Fransa'da 195, Belçika'da 120, İsviçre'de 50, İngiltere'de 13, Suudi Arabistan'da 56, Libya'da 13, İran'da 1, B.Trakya'da 16, KKTC'de 50, Gürcistan'da 3 olmak üzere 16 branşta toplam 1.120 öğretmen görev yapmaktadır.

MEVCUT DURUM

Eğitim Kademelerine Göre Okul, Öğrenci ve Öğretmen Sayıları
(1996-1997 Öğretim Yılı)

Eğitim Kademesi	Okul Sayısı	Öğrenci Sayısı	Öğretmen Sayısı
Okulöncesi	7.200	228.898	10.059
İlköğretim	56.183	9.462.787	284.577
Ortaöğretim	5.641	2.225.342	141.431
Yaygın Eğitim	5.435	989.707	39.434
Toplam	74.459	12.906.734	475.501
Yükseköğretim	1.430	1.213.165	52.907
Toplam	75.889	14.119.899	528.408

Tablo 1

Not: 1) Diğer Bakanlıklara bağlı okullar dahildir.

2) Diğer kurumlara bağlı okulöncesi kurumlarının sadece çocuk sayıları dahildir.

Cinsiyete Göre Öğrenci ve Öğretmen Sayıları
(1996-1997 Öğretim Yılı)

Eğitim Kademesi	Öğrenci Sayısı			Öğretmen Sayısı		
	Toplam	Erkek	Kız	Toplam	Erkek	Kız
Okulöncesi	174.275	92.394	81.881	10.059	55	10.004
İlköğretim	9.462.787	5.165.953	4.296.834	284.577	160.722	123.855
Ortaöğretim	2.225.342	1.312.736	912.606	141.431	84.101	57.330
Toplam	11.862.404	6.571.083	5.291.321	436.067	244.878	191.189

Tablo 2

Not: Okulöncesi öğrenci sayısına diğer kurumlardaki 54.623 çocuk dahil edilmiştir

Yerleşim Birimlerine Göre Okul, Öğrenci ve Öğretmen Sayıları
(1996-1997 Öğretim Yılı)

Eğitim Kademesi	Okul Sayısı		Öğrenci Sayısı		Öğretmen Sayısı	
	Şehir	Köy	Şehir	Köy	Şehir	Köy
Okulöncesi	5.809	1.391	206.961	21.937	8.817	1.242
İlköğretim	22.576	33.607	6.863.199	2.599.588	188.416	96.161
Ortaöğretim	5.126	515	2.158.415	66.927	135.547	5.884
Toplam	33.511	35.513	9.228.575	2.688.452	332.780	103.287

Tablo 3

Not: Okulöncesi öğrenci sayısına diğer kurumlardaki 54.623 çocuk dahil edilmiştir

**İL VE İLÇE MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜKLERİNİN
TÜRKİYE GENELİNDE İL VE İLÇELERE GÖRE DAĞILIMI**

GÖREV ÜNVANI	YERLEŞİM BİRİMİ		TOPLAM
	İL	İLÇE	
İL MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRÜ	76	-	76
İLÇE MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRÜ	-	842	842
TOPLAM	76	842	918

Tablo 4

SORUN, ÖNERİ ve PROJELER

EĞİTİMDE YENİDEN YAPILANMA¹

Eğitim sisteminde **Yeniden Yapılanma Bölümü**'nde, eğitim tür ve düzeyleri arasında yatay ve dikey geçişler açısından okul sisteminde yükseköğretim dışarıda tutularak;

- Temel eğitimde yeniden yapılanma,
  - Ortaöğretimde yeniden yapılanma,
  - Üniversiteye geçişin yeniden düzenlenmesi,
- başlıkları altında yeniden düzenleme önerileri getirilmektedir.

Eğitilenler temel eğitim boyunca, değişik alanlarda kendilerini deneyerek, tanıyabilmelidir. Bu amaçla, temel eğitim programlarının zenginleştirilmesi ve çeşitlendirilmesi gerekli görülmektedir.

Teknolojik gelişme ve diğer çevresel koşulların da etkisiyle, çocuklarda öğrenme süreci hızlanmakta olup, bu öğrenmenin okul programları ile daha sistematik hale getirilebileceği belirtilmektedir. **Bireysel farklılıkların çeşitlendirilmiş öğretim programları ile ortaya çıkabileceğinden hareketle, programa seçimlik derslerin konulması önerilmektedir.** Seçimlik derslerin temel eğitimin son sınıflarında yoğunlaştırılması ve öğrencilerin derslerdeki başarı grafiklerinin daha sonra yapılacak yönlendirmeye dayanılarak **dosyalandırılması**nın önemi üzerinde durulmaktadır.

Ortaöğretimde yeniden yapılanma konusunda en azından, ortaöğretimin amaç ve görevlerini yeniden gözden geçirmek, genel eğitimle, mesleki temel eğitim arasında öğrenci dağılımı açısından denge kurmak, genel eğitimle mesleki eğitimi bütünleştirmek, örgün mesleki eğitim ile, yaygın mesleki eğitimi bütünleştirmek konuları üzerinde durulması üzerinde odaklanılmaktadır.

Eğitimde fırsat eşitliği açısından yaklaşıldığında her bireyin eğitimini sonuna kadar devam ettirme hakkı olmalıdır. Ancak ortaöğretim kurumlarının amacının yükseköğretime öğrenci hazırlamaya odaklanması gibi bir sonuç ortaya çıkmaktadır. Bu durumda iş yaşamının gerektirdiği nitelikli ara insan gücünün yetiştirilmesi sorunu gündeme gelmektedir. Bu durumda iş yaşamının gerektirdiği nitelikli insan gücünün

¹ Eğitim-Sen (1998) *Demokratik Eğitim Kurultayı Ön Raporları*. Ankara: Eğitim-Sen

yetiştirilmesi sorunu bütünüyle yaygın eğitime (örneğin, çıraklık sistemi) aktarılmış olmakta, örgün eğitimin bu konudaki rolü ihmal edilmektedir. **Öte yandan genel liselerin işlevlerinin yeniden gözden geçirilmesine olan ihtiyaç da giderek kendini hissettirmektedir.**

X. Milli Eğitim Şurası'nda hem genel eğitimle mesleki eğitimi hem de örgün eğitim ile yaygın eğitimi bütünleştiren bir yaklaşım öngörülmüştür. Kararlara göre **ortaöğretim düzeyi, çok amaçlı okuldan, mesleki ve teknik okuldan oluşmaktadır.** Çok amaçlı okulların programlarında ortak dersler bulunacağı, buna ek olarak, yerel olanaklara ve ihtiyaçlara dayalı meslek kazandırıcı ve mesleklere hazırlayıcı çeşitli derslere yer verileceği, çok amaçlı okulun, yükseköğretime ve aynı zamanda bir mesleğe hazırlama görevlerini başarmak amacıyla, akademik programlarla birlikte olanaklara göre, bölüm programlarından (teknik, tarım, ticaret, turizm vb.) en az birini uygulayacağı belirtilmiştir.

Mevcut meslek okullarımızın tümü, Mesleki ve Teknik Okullar (MTO) içinde düşünülmüş olup, bunlar da gereğinde kısa süreli meslek eğitim programlarına yer verecektir.

Konunun uzmanlarından Yahya Kemal Kaya ise çok amaçlı lise MTO yerine, ilçe ve bucak düzeyinde her yerleşme biriminin, bir lise bölgesi olarak kabul edilmesini ve oradaki çeşitli ortaöğretim kurumlarının, o yerleşme birimindeki lisenin bölümleri olarak örgütlenmesini, her bölümün başında bölüm başkanı adını taşıyan bir müdür muavininin bulunmasını ve bu bölümler arasındaki koordinasyonun yerleşme birimindeki lise müdürü tarafından sağlanmasını önermektedir. Kaya'nın önerdiği modelde genel lise-mesleki teknik lise ayrımı bulunmamaktadır. Aralarında yatay geçişlerin de bulunduğu lise programları, bir yandan programın türüne göre yükseköğretime geçiş sağlayacak, yükseköğretime devam edemeyen öğrenci de, hayatını kazanabileceği bir meslek ya da sanata sahip kılınacaktır.²

Ortaöğretim, bireylere meslek yaşamında gerekli olacak temel bilgileri kazandıran ve onları üniversiteye hazırlayan, 9 yıllık temel eğitime dayalı çok programlı liseleri kapsayan öğretim basamağıdır.

Ortaöğretimin genel nitelikleri de şu şekilde sıralanabilir:

- Lise düzeyinde farklı program türleri, aynı lise yönetimi altında toplanır,
- Lisenin birinci sınıfı ortak genel derslerden oluşur. İkinci ve üçüncü sınıflarda öğrenciler akademik ağırlıklı ve meslek ağırlıklı programlara devam ederler,
- Mesleki programlar ve akademik programlar arasında geçişlilik esastır. Akademik ağırlıklı programlara devam edenler, mesleki dersler; mesleki ağırlıklı programlara devam edenler de akademik nitelikli dersler alabilirler,
- Lise düzeyinde temel mesleki eğitim verilir. Bunun anlamı değişik meslekler için ortak bilgi ve becerilerin kazanılmasının sağlanmasıdır. İleri meslek eğitimi yüksek öğrenim düzeyinde sağlanır,
- Ortaöğretimde ders geçme ve kredi sistemi uygulanır,

² Kaya, Yahya Kemal (1989) *İnsan Yetiştirme Düzenine Yeni Bir Bakış*. Ankara: Bilim Yayınları

- Meslek eğitimi programları modüler yapıya göre geliştirilir. Yaygın mesleki eğitim programlarından, örgün mesleki eğitim programlarına geçiş yapılabilir. Çok programlı lise bünyesinde yaygın mesleki eğitim kurumları açılabilir,
- Ortaöğretim kurumları çevrenin ihtiyaçlarına dönük eğitim etkinlikleri düzenlerler,
- Ortaöğretim kurumları açık lise programlarına devam eden yetişkinler için hazırlayıcı kurslar açarlar.

Bunların yanı sıra, yaşam boyu eğitim anlayışı ile düzenlenen bir üniversite şunları gerçekleştirebilir:

- Yetişkin bireylere, sınavda başarı koşuluna bağlı olmaksızın, kredili ya da kredisiz eğitim programları bulunabilir. Türkiye’de ikinci eğitim olarak sunulan ve mevcut sistemin bir devamı olan uygulama öğrenimlerine belirli bir süre ara veren yetişkin için eğitim olanağı olarak düşünülmelidir,
- Türkiye’deki biçimiyle, mevcut sistemin yozlaşmış bir biçimi olarak devam eden uzaktan eğitim uygulamaları, belirli bir yaşın üstünde yetişkinlere sınav gibi bir önkoşul tanımaksızın, yükseköğretim fırsatları biçimine dönüştürülebilir,
- Bireylere eğitimlerini geleceğe erteleme güvencesi verildiğinde ortaöğretim sonrası üniversiteye giriş için zorlamanın ortadan kalkacağı varsayılmaktadır. Dünyanın birçok yerinde bunun uygulamaları mevcuttur.

Bu koşullar sağlandıktan sonra üniversiteye geçiş sistemi aşağıdaki gibi yeniden düzenlenmelidir:

- Temel eğitim düzeyinde yapılacak sağlıklı bir yönlendirme, öğrencinin üniversitede kendisi için en doğru programa yerleştirilmesinin de önkoşulu olmaktadır. Yönlendirme etkinlikleri ortaöğretim düzeyinde de devam etmeli,
- Ortaöğretim sonrası uygulanacak merkezi sınavın kapsamı lise programlarına paralel olarak çeşitlendirilmeli,
- Ortaöğretim düzeyinde ders geçme ve kredi sistemi uygulamalı, hangi üniversite programının hangi alanda, kaç kredilik dersi öngördüğü üniversite ile yapılacak çalışma ile açığa kavuşturulmalı, öğrenci üniversite tercihlerini aldığı kredilerin niteliğine ve toplamına göre yapmalıdır. Bu durumda, yükseköğretimde tercih ettiği programla, ortaöğretimde izlediği program arasında paralellik sağlanmış olur,
- Ortaöğretim başarı puanının üniversite seçme puanına katkısı düşünülebilir. Ancak bu puan, aldığı tüm derslerin başarı ortalamasına göre değil, seçtiği program için öngörülen ders gruplarının ortalama puanın katkısı biçiminde düşünülmeli,
- İki yıllık ön lisans eğitimi sağlayan meslek yüksekokulları, o yöredeki staj ve uygulama yapılacak işyerleri de göz önünde bulundurularak yaygınlaştırılmalı, meslek yüksek okuluna öngörülen alan ve kredi toplamı göz önünde bulundurularak sınavsız geçiş sağlanmalı,
- Herhangi bir lise programından mezun olan öğrencilere, lise bünyesinde isteğe bağlı bir yıllık üniversiteye hazırlık programı ilave edilmelidir.

ÖĞRETMEN YETİŞTİRME³

Eğitim süreci nitelikli insanları yetiştirmeye çalışan bir eylemler bütünüdür. İstenilen nitelikleri taşıyan insan yetiştirilebilmesi için de öğretmenin nitelikli olması gerekmektedir.

Öğretmendeki yeterlik duygusu çocuklardaki güdülenmeyi sağlamaktadır. Öğretmenin kişilikli önderlik yeterliliği, öğretimde yeterliği ile kişisel birikiminin yeterliğinin birleşmesi sonucu oluşur. Özellikle kişisel yeterliği olan öğretmenlerin sınıfında, destekleyici bir hava yaratılmakta, öğrenci girişimciliği desteklenmekte, bireysel gereksinmelere değinilmekte; sınıf kontrolüne daha az zaman ayrılmaktadır.

Bugün teknolojik gelişme bilgisayar kullanımını zorunlu kılmaktadır. Ancak, bilgisayar, öğretmeni devreden çıkarmamakta, belki de önemini daha da artırmaktadır. Bu durumda eğitimde nitelik geliştirmek amaçlanıyorsa, işe öğretmenden başlamak gerekir. Sosyal bir sistem olarak ele alınan eğitimin üç temel ögesi vardır; **öğrenci, programlar ve öğretmen.**

Öğretmen günümüz dünyasında kendi kendine öğrenmeyi bilen, sürekli öğrenme dürtüsü içinde olan, dar bir alanda derinlik yerine, geniş bir bilgi ve beceri temeline sahip olarak yetiştirilmiş, bildiklerini sergileyen değil, bildiklerini kullanabilen kişidir. Aynı zamanda toplumun demokratikleşmesine katkı sunabilen kişidir.

Öğretmen; öğrencilerde bilgi ve becerilere karşı ilgi ve istek uyandıran, bilgiye ulaşma yollarını gösteren ve edindiği bilgileri nasıl kullanacağını öğreten, okul-çevre işbirliği ile incelemelerine rehberlik eden, tartışmalı katılımlı bir ortam yaratan kişi olmalıdır.

Nitelik, iyileştirilebilecek her şeydir. Niteliği sağlamada üç yapıtaşı, **donanım, uygulama ve insandır.** Ancak insan yerine oturduğunda, diğer iki unsurdan söz edilebilir. Çağdaş bilimsel ve teknolojik gelişmeler, öğretmen eğitiminde izlenen yaklaşım ve yöntemlerin sürekli olarak gelişmeye açık tutulmasını zorunlu kılmaktadır.

Öğretmen, yenilikleri izleyen, sosyal ilişkileri güçlü, öğrenci-veli-okul yönetimi ve toplumun tüm kesimleriyle ilişkileri geliştirmek durumundadır. Güçlü bir alan bilgisine sahip olmalı, öğretim yöntemlerini etkili bir biçimde kullanmalı, iyi bir eğitim ortamı oluşturmalıdır.

Ayrıca diğer ülkelerde öğretmen yetiştirme sistemlerine de kısaca önemli noktaları ile değinecek olursak:

Japonya'da hem merkezi, hem de yerel yönetim odaklı bir eğitim sistemi vardır. Hizmet-içi eğitim ise, beş değişik şekilde uygulamaya konulmaktadır.

Bunlar:

- Okul içi eğitim,

³ Eğitim-Sen (1998) *Demokratik Eğitim Kurultayı Ön Raporları*. Ankara: Eğitim-Sen

- Uzak bölgelerde, öğretmenlerin çalışma grupları oluşturarak, kendi kendilerine gerçekleştirdikleri informel hizmet içi eğitim,
- Bölge ve yerel eğitim merkezlerinde verilen eğitim,
- Eğitim Bakanlığı tarafından devlet eğitim merkezlerinde okul müdürleri, müdür yardımcıları ve program danışmanlarına verilen eğitim,
- Devlet tarafından finanse edilen ülkenin her tarafından seçilen öğretmenlere verilen lisans üstü eğitim.

Almanya'da hizmet-içi eğitim merkezleri, gerekli araç-gereçler yanı sıra, geniş bir bilgi ve belge, yasal ve yönetsel kaynakçalara sahiptir. Bu nedenle de öğretmenlerin hepsi hizmet-içi eğitimden geçmek zorundadır.

ABD'de öğretmen eğitimi için **Ulusal Standartlarını Saptama Konseyi** bulunmaktadır. Bu konseyin yanında öğretmen eğitimi konusunda standartlar belirleyen bölgesel nitelikte kuruluşlar da vardır.

Mezuniyet, öğretmenliğe atanmak için ön koşuldur. Diğer koşulları her eyalet kendisi belirlemektedir. Mezuniyetten sonra görev alabilecek öğretmene verilen sertifika geçicidir. Sürekli sertifika koşulları ayrıca belirlenmektedir.

Öğretmen eğitiminde, lisansüstü eğitim programlarında yetişen öğretmenler:

- Öğretimde bireysel farklılıkları gözetken,
- Özel eğitime muhtaç çocukların eğitimini bilen,
- Kültürel çeşitliliğin bilincinde olan,
- Eğitim ve öğretimi geliştirmek için en son teknolojiyi kullanabilen,
- Okuldaki etkinliklere katılan,
- Temel eğitimi geliştirmek için toplumsal ve mesleki olarak çaba gösteren bireyler olarak "*problem çözücülük*" ve uygulayıcılık becerilerine sahip bireyler olacaklardır.

Bu programda bunun yanında,

- Branşlarında derinliğine akademik bilgiye sahip olmak,
- Çocuklar ve ergenlerin büyümeleri, gelişmeleri ve öğrenmeleriyle ilgili derinliğine bilgiye sahip olmak,
- Öğrenme, öğretme ve okul kültürünü anlama,
- Genel pedagoji ve özel alan pedagojisinin bilgisine sahip olma,
- İlk, orta ve lise düzeylerinde sınıftaki öğretimin yönetilmesi, değerlendirilmesiyle ilgili pedagojik becerileri kazanma,
- Merkezi verimlilik, kişisel ve mesleki olarak kendini geliştirmeye dayanan tutum ve kişisel yeterlilikleri kazanma niteliklerini kazanacaklardır.

Fransa'da ise, her üniversite kentinde, bir **Üniversite Öğretmen Yetiştirme Enstitüsü** bulunur. Sayıları 29 olan kurumların iki amacı vardır; üniversite boyutuyla yüksek düzeyde bilimsel bir formasyon vermek, mesleki boyutuyla adayları öğretmenlik mesleğine bir biçimde hazırlamaktır. Enstitü, kuram ve uygulamalarıyla aynı anda dersleri ve stajları birbirini destekleyecek biçimde düzenlemektedir.

İngiltere'de Galler ve Kuzey İrlanda'da yalnız lisansüstü öğrenim görmüş öğretmen adayları devlet okullarında iş bulabilmektedir. Meslek-içi eğitime de çokça önem verilmektedir.

İncelenen ülkelerin öğretmen yetiştirme sistemlerine bakıldığında dikkati çeken noktalar kısaca şöyle özetlenebilir: Birincisi, öğretmen yetiştirme en az dört yıllık lisans eğitimiyle, üniversiteler tarafından gerçekleştirilmektedir. Hatta bazı ülkelerde öğretmen olmak için lisansüstü eğitim gerekmektedir. İkincisi, öğretmenlik formasyonu sağlayan dersler ve uygulama oldukça önemli bir yer tutmaktadır. Üçüncüsü, öğretmenliğe geçiş için bir yeterlik sınavı uygulanmaktadır.

Ancak araştırmalar, özellikle *gelişmekte olan ülkelerde*, programların yetersiz ve programa girişin çok kolay olduğu, derslerin yüzeysel olarak işlendiği, ölçme araçlarının yetersiz hazırlandığı ve öğretim kadrosunun yetersiz olduğunu göstermektedir. Pek çok ülkede öğretmen eğitimi programlarında henüz yapı ve nitelik yönünden köklü gelişmeler sağlanamadığı görülmektedir.

Hizmet-içi eğitimin hemen hemen bütün ülkelerde çok önemli olduğu görülmektedir. Bunun için üniversitelerle, yerel yönetimlerle, sendikalar, meslek odaları ve işveren örgütleri arasında sıkı bir işbirliğine gidilmektedir.

Bu arada, çok dilli ve çok kültürlü ortamlardaki gereksinmelere yanıt verebilecek eğitsel önlemler de alınmalıdır. Bu eğitsel önlemlerden biri de çok dilli ve çok kültürlü ortamlarda yerleştirilecek işgücünün yetiştirilmesidir. Hem yurt dışına gönderilecek öğretmenler için, hem de ülke içinde görevlendirilecek öğretmenler için bu böyle olmalıdır.

Ayrıca, öğretmen yetiştirme programları tek boyutluluktan kurtarılmalı, öğretmenler en az iki branşın öğretimi için yetiştirilmelidirler.

Türkiye'ye bakacak olursak;

Türkiye'de öğretmenler, üniversitelere bağlı eğitim fakültelerinde yetiştirilmektedirler. 1997 yılında ÖSYM sonucu aldıkları öğrenci kontenjanlarına göre Eğitim fakültelerimiz:

	Sayı	Kontenjan
Eğitim Fakültesi	37	22.000
Mesleki Eğitim Fakültesi	2	1.400
Teknik Eğitim Fakültesi	10	3200
Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi	1	280
Ticaret Turizm Eğitim Fakültesi	1	100
Sağlık eğitim Fakültesi	1	80
Mesleki Yaygın Eğitim Fakültesi	1	160
Toplam	53	37.220

Tablo 5

Kaynak: 1997 ÖSYM Sınav Kılavuzu

Bazıları Eğitim Fakültesi, bazıları ise Mesleki Eğitim Fakülteleri bünyesinde olmak üzere toplam 7 ayrı fakülteye, 820 kontenjanla anaokulu ya da okul öncesi öğretmenliği öğrencisi alınmaktadır. Bu alanda okullaşma oranının %8.9 olduğu düşünülürse bu sayının yetersizliği açıktır.

Sınıf öğretmeni ihtiyacı yıllık ortalama 20.000 olarak kabul edilmektedir. Bunun yanında fakülteler bünyesinde sınıf öğretmenliği kontenjanı 31 fakülte bünyesinde 7380 kişidir. Yüksek Öğretim Kanunu'nda öğretmen yetiştirme işi eğitim fakültelerine verilmiş olmasına karşın bu fakültelerin dışındaki fakülte mezunlarının da formasyon alarak öğretmen olmaları sağlanmıştır. Dört yılda kazandırılan nitelikler “Pedagojik Formasyon” adı altında farklı alanlarda yetişmiş gençlere birkaç ayda kazandırılmaya çalışılarak, bu gençlerin öğretmenlik mesleğine atanmaları gerçekleştirilmektedir.

Öğretmen yetiştirilen kurumların ülke düzeyindeki dağılımı birbirinden kopukluğu ve çok farklı kaynaklardan öğretmen alınması sistemi tam bir darboğaza sokmuştur. Yetersiz bir altyapı sonucu nitelikli öğretmen yetiştirmemektedir.

YÖK, 8 yıllık zorunlu eğitime geçilmesiyle öğretmen yetiştiren Eğitim Fakültelerinin yapısını değiştiren YÖK/Dünya Bankası Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi projesinde geliştirilen bir modeli uygulamaya hazırlanmaktadır. Tezsiz yüksek lisans adı altında bir buçuk yıl süreli (üç dönem) dokuz dersten oluşan bir formasyon programı öngörülmektedir. YÖK tezsiz yüksek lisans programında ve öğretmen yetiştiren eğitim fakültelerinde okutulacak dersleri, derslerin içeriğini ve okutulacak kitapları, yardımcı kitapları belirlemekle üniversitenin akademik ve bilimsel özerkliğine darbe vuracak bir karar almıştır.⁴

Son zamanlarda ise, öğretmen yetiştiren kurumlardaki eğitici personelin nitelikçe sayısının artırılması için önemli bazı girişimlerde bulunmaktadır. Bunlar eğitim fakültelerindeki eğitici personele lisansüstü eğitim yapma olanağının sağlanması, öğretim elemanlarının araştırma için yurt dışına gönderilmesi, elemanların yabancı dillerini geliştirmeleri, eğitici personelin yetiştirilmesi için Dünya Bankası'ndan kredi alınarak konuyla ilgili bir takım projeler olarak sıralanabilir.

Toplumun farklı kesimlerinden alınan görüşlerden çıkan sonuçlara göre günümüz öğretmenin tanımı ise şöyledir:

- Öğretmenlerimize profesyonel mesleki formasyon kazandırılmamıştır,
- Meslek içinde kendini geliştirme eğiliminden uzaklaştırılmış, olanaklar sağlanamamıştır,
- Çağın gerektirdiği demokratik ilişkiler kurma konusunda beklenen düzeyin gerisinde bırakılmıştır,
- Toplum içinde saygınlığı, olması gereken noktanın gerisine düşürülmüştür,
- Çok yönlü olma özelliklerini yitirmişlerdir, topluma önderlik etme konusunda yetersizleşmişlerdir,
- Mesleki sorumluluk yüklenme konusunda istekli, yeterli değildir,
- Özgün, idealizm taşıyan meslek elemanları olmadıkları ileri sürülmektedir,
- Otoritesinin azaldığı görülmektedir,
- Meslek, önerilme ve seçilme sıralamasında altlarda yer almaktadır.

⁴ Eğitim-Sen, Öğretmen Yetiştirme Merkez Komisyonu Raporu

Toplumun ve meslek elemanlarının yukarıdaki tanımlamalara gerekçe olarak gördüğü temel sorunlar şunlardır:

- Meslek, öncelikle tercih edilir çekicilikten uzaktır,
- Mesleki mevzuat bilgisi yeterli değildir,
- Yöneticiler ve deneticiler siyasi tutumların keyfiyetindedir,
- Eğitim yönetimine, eğitim çalışanlarının katılımı en alt sınırdadır,
- Eğitim yerlerinin fiziksel koşulları uygun değildir,
- Yardımcı personel yeterli değildir,
- Dersliklerdeki öğrenci sayısı olmasa gerekenin çok üzerindedir,
- Ders araç ve gereçleri ilkel ve yetersizdir,
- İkili öğretim önemli bir sorundur,
- Ders yükleri gereğinden fazladır,
- Ekonomik anlamda ciddi bir sorun yaşanmaktadır. Öğretmenler ek iş alanlarına itilmektedir,
- Öğretmen, eğitim işinde özgür değildir. İradesi dışındaki kurallara bağımlıdır,
- Atama ve yükselmelerde özne etkiler öne çıkmaktadır,
- Sosyal etkinlikler ve öğretmenlerin katılımı yok denecek kadar azdır,
- Öğretmen yetiştirme işi, çağda ilke, amaç ve yöntemlerden uzaktır,
- Hizmet-içi eğitim, rehberlik etkinlikleri yetersizdir,
- Öğretmene yönelik hizmetler eksik ve yetersizdir.

Öğretmenin niteliği konusunda Eğitim-Sen'in Öğretmen Yetiştirme Merkez Komisyonu Raporu'ndaki önerilerine değinilecek olursa;

1. Doğrudan öğretmen yetiştiren kaynaktan gelmiş olmalıdır,
2. Kesinlikle bir lisans düzeyinde eğitim görmüş olmalı, lisansüstü ve doktora için isteklendirilmelidir,
3. Çağını ve gelişmeleri her yönüyle yakından tanımayı kendisi için zorunlu görmeli ve bu yolda çaba harcamalıdır,
4. Bilimsel bakış açısını taşımalı, laik niteliğini sürekli olarak korumalıdır,
5. Evrensel değerlere donanımlı olmalıdır,
6. Dünya barışını, insan hak ve özgürlüklerini ilke edinmelidir,
7. Toplumda öncü rolünün gereklerini yerine getirmelidir,
8. Doğrudan bilgi kaynağı olmayıp, bilgiyi edinme ve kullanma yollarını öğreten olmalıdır,
9. Eğitimde; üretim unsurunu ön planda tutmalı ve üretime yönelik uygulamalar yapmalıdır,
10. Demokratik yönü, insan ilişkilerinde olumlu davranışları gelişkin ve uzlaştırıcı olmalıdır,
11. Tüm kimliklere eşit yakınlıkta durmalıdır,
12. Özgür, katılımcı, yaşamın tüm alanlarına müdahale edebilecek bilinç ve örgütlülükte olmalıdır,
13. Düşünen, tartışan, bilimsel bakış açısı gelişkin ve senteze ulaşabilen olduğu kadar; aynı süreci eğitime de taşımalıdır,
14. Sosyal ve kültürel etkinliklere katılan ve bu özelliğini öğrencilerine de aktarabilen nitelikte olmalıdır,

15. Özlük hakları açısından standartları yukarı çekilmeli, moral mesleki istek düzeyi yüksek olmalıdır,
16. Siyasal kimliğini açıkça siyasal sürece taşıyabilmeli, açık siyaset yapma hakkı kullanabilmeli ancak bunu tarafsızlık ilkesi gereği eğitim işine yansıtılmamayı becerebilmelidir,
17. Vermiş olduğu eğitimin sonuçlarını izleyebilmeli ve bu sonuçları değerlendirebilmelidir Bu konuda kendisini sorumlu duyumsayabilmelidir,
18. Eğitim işini ezberden arındırıp, tüm duyu organlarını işe katabilecek yöntem, bilgi ve beceri açısından donanımlı olmalıdır,
19. Öğretim dilini çok iyi kullanmalıdır,
20. En az bir yabancı dil bilmelidir,
21. Güvenilir olmalıdır,
22. Özeleştirici yapabilmelidir,
23. Öğretmenlik mesleğine ilişkin yüksek bir tutuma sahip olmalıdır,
24. Eğitim işine ve doğal olarak öğrencilerine fazla zaman ayırmalıdır,
25. Yüksek enerji düzeyine sahip olmalıdır,
26. Sorumlu olduğu eğitim-öğretimle ilgili sorunları belirleme, bu sorunları inceleme ve farklı açılardan görebilme becerisine sahip olmalıdır,
27. Bedensel ve ruhsal açıdan sağlıklı olmalıdır,
28. Etkili materyal kullanımını becerisine sahip olmalıdır,
29. Motivasyon tekniklerini uygulayabilmeli,
30. Hiyerarşik baskılara karşı direnebilecek, kararlı olabilecek yapıda olmalıdır,
31. Öğrenci başarısını ölçmede yeterli olmalıdır,
32. Öğretim yöntemleri hakkında donanımlı olmalıdır,
33. Öğrenci kişilik hizmetleri konusunda yeterli olmalıdır,
34. Öğretmenlik ruhu taşımalıdır.

MEB tarafından hazırlanan Milli eğitim Akademisi Yasa Tasarısı'nda Akademinin amaçları şu şekilde tanımlanmıştır;

- Aday öğretmenleri mesleğe hazırlamak, bu çerçevede öğretmen adaylarına “*Pedagojik Formasyon Eğitimi*” vermek ve geliştirmek,
- Bakanlığın ihtiyaç duyduğu eğitim, öğretim, yönetim, denetim ve çeşitli uzmanlık alanlarına meslek içinde eleman yetiştirmek,
- Bu alanlarda araştırma ve yayın faaliyetlerinde bulunmak,
- Formatör yetiştirmek.

Öğretmen yetiştiren yükseköğretim kurumlarıyla gerekli koordinasyon ve iş birliğini sağlamak, öğretmen yetiştirmeye ilişkin öncelikli sorunları tartışmak ve çözüm önerilerinde bulunmak amacıyla; Haziran 1995’de Ankara’da yapılan “*Öğretmen Yetiştirmede, Koordinasyon ve İşbirliği*” toplantısında alınan kararlar “*Eylem Planı*” haline getirilmiştir.

Bunun yanı sıra; “*Öğretmenlik Sertifika Programının Yeniden Düzenlenmesi*”, “*Öğretmen İhtiyaç Planının Hazırlanması*”, “*Eğitim Programlarını Yeniden Düzenleme Projesi*”, “*Okulları İl Merkezlerine Çekme Projesi*” çalışmaları da sürdürülmektedir.

Öğretmenlik mesleğini cazip hale getirmek ve yetenekli öğrencileri öğretmen yetiştiren yükseköğretim kurumlarına yönlendirmek amacıyla çıkarılan 3580 sayılı yasaya

göre bugüne kadar 26.154 öğrenciye burs verilmiştir. Halen 5.345 öğrenciye aylık 3.750.000 TL. burs verilmektedir.

Teftiş ve Denetleme Hizmetleri:

MEB'e bağlı kurum ve kuruluşların işleyişi ve buralardaki görevlilerin çalışmalarını yerinde izlemek, yönlendirmek, denetlemek ve gerekli rehberlikte bulunmak; ayrıca gerektiğinde inceleme ve soruşturma yapmak üzere 340 Bakanlık müfettişi ile 3042 ilköğretim müfettişi görev yapmaktadır.

1996-97 öğretim yılında 32 ilde 773 resmi okul, 88 özel okul; 62 ilde 190 özel dersane, 16 öğretmen evi ve 1.002 öğrenci yurdu ile bu okul ve kurumlarda görevli 10.942 öğretmen ve 4.117 yöneticinin denetimi yapılmış ve rehberlikte bulunulmuştur.

514 inceleme ve soruşturma sonuçlandırılmıştır. 113 inceleme ve soruşturma sürdürülmektedir.

Hizmet-içi Eğitim Çalışmaları:

Hizmet-içi eğitim, öğretmenlerin mesleki gelişmelerini, yeterliliklerini ve niteliklerini geliştirmek için yapılan tüm etkinliklerini kapsar. Hizmet-içi eğitimin temel amacı, öğretmenlerin toplumsal değişimin niteliğini, öğrenci, öğretmen ve çevre arasındaki yeni ilişkileri açık bir biçimde anlamasını sağlamaktır.

Hızla gelişen ve değişen dünyamızda bilim ve teknolojiye son 25-30 yıla bakıldığında, akıl almaz bir gelişim gözlenmektedir. Her ne kadar Türkiye bu gelişmelere paralel bir gelişim içinde olmasa da bilgi iletişim olanakları ülkeyi ve eğitim sistemini etkilemektedir. Dünyadaki bilimsel ve teknolojik gelişmenin en az 20 yıl gerisinden gelse de eğitim programlarında kimi değişiklikler yapılmaktadır. Ancak eğitimi yatırım sektörü olarak görmeyen siyasal iktidarlar dayatan değişimlere karşı kör ve sağır kalmaktadır. Gereken bilimsel ve teknolojik yatırımları ve eğitimi bir yük olarak görmektedir.

Öğretmenlerin hizmet-içi eğitimi zaten bütün yetersizlik içinde iken hizmet-içi eğitime de gereken önem verilmemektedir. Günümüzde uygulanmaya çalışılan hizmet-içi eğitim çalışmaları öğretmenlerin bütününe yönelik değildir. Örneğin; 1996 ve 1997'de 400'den fazla program planlandığı ve 150 bin öğretmene hizmet-içi eğitim vermeye çalışıldığı söylenmektedir. Gerçekte ise bu programa katılan öğretmenlerin %90'ı ön lisans, lisans tamamlama ve aday öğretmenlerin yetiştirilmesi kurslarından yararlanmışlardır. Arta kalan %10 ise mesleğe daha önce başlamış olan öğretmenlere verilen kısa ve uzun süreli kurslardır.

Kimi araştırmacılar, ideal bir hizmet-içi eğitim programının özelliklerini şöyle belirtmişlerdir:

- Hizmet-içi öğretmen yetiştirme programı emredici bir çalışma programı olmaktan çok, büyük ölçüde öğretmenin gözlenen ve bildirilen gereksinimlere dayalıdır,

- Öğretmen kaynak kişinin yardım ve rehberliğiyle kendi başarısı için öncelikler belirler ve bir yeterli hedefleri takımı geliştirir,
- Kaynak kişi çalışırken öğretmeni gözlemek, öğrenme etkinlikleri ve sorunlar hakkında görüşmek, öğretmenin performansını eleştirmek amacıyla hazır bulunur,
- Planlı bir kurs olmadan, öğretmenlerin ortak mesleki gelişme sorunları üzerinde çalışmalarına yardım etmek ve eylem için gerekli kursları planlamak amacıyla küçük grup ve seminer toplantıları düzenlenir,
- Öğretmenler kendi hızlarında ilerleyerek modülleştirilmiş öğrenme etkinliklerini tamamlar ve belirli yeterliklerde ustalığa ulaşırlar,
- Öğretmenler, öğretim becerilerini hizmet içinde uygulamak ve ulaştıkları ustalığı göstermek için kendi öğrenci gruplarını kullanırlar,
- Öğretmenin performansla ilgili yeterliliğini, gerçek okul durumunda okul sistemi içerisinde ya da üniversitelerden bir kaynak kişi değerlendirir,
- Üniversite kredisi, profesyonel gelişim ve sertifika elde etme planlı kurs etkinliklerini tamamlamaktan çok yeterliklere ulaşmaya dayalıdır,
- Bütün bunlar bize, öğretmenlerin hizmet-içi eğitimini MEB'in ciddiye almadığını, ne kadar plansız, programların yetersiz, hizmet-içi eğitim merkezlerinin gereksinimine yanıt vermekten uzak olduğunu göstermektedir.

Ayrıca, günümüzde, ulusal düzeyde politikalar oluşturulup öğretmenlerin bu politikalar doğrultusunda yetiştirilmemesi, ortaya bir çok problem çıkarmaktadır.

1997 yılı hizmet-içi eğitim çalışmaları kapsamında, merkezi düzeyde 493, yerel düzeyde 1.070 personelin katılımı sağlanmıştır.

1997 yılı sonuna kadar merkezi ve yerel düzeyde düzenlenecek 230 hizmet içi eğitim faaliyetine 23.000 personelin katılımı hedeflenmiştir.

Hizmet-içi eğitim faaliyetlerinin daha etkin yürütülmesi, öğretmenin görev yerinden ayrılmadan ve görevini aksatmadan iş başında yetiştirilmesini sağlamak amacıyla illere yetki verilmiştir.

Yerel hizmet-içi eğitim kapsamında;

- Eğitim Yönetimi,
- Bilgisayar,
- Yabancı Dil,
- Öğretim Yöntemleri,
- Program Geliştirme,
- Eğitim Teknolojisi,
- Trafik ve Çevre Bilgisi,
- Türk milli Eğitim Sistemini Tanıtma,
- İlkokul Öğretmenlerine Formasyon Kazandırma,
- Özel Eğitim ve Rehberlik konularına ağırlık verilmiştir.

MEB Hizmet-içi Eğitim Dairesi Başkanlığı'nın hazırladığı 1998 yılı Hizmet-içi Eğitim Planında yer alan eğitim faaliyetlerinden bazıları şunlardır:

- Bakanlık personeli ve Ankara merkez ilçelerinde görevli öğretmenlere **Windows 95, Word ve Excel Kursu,**
- Bakanlık müfettişleri için **Bilgisayar Kullanım Kursu,**
- Yüksek Öğretim Kredi ve Yurtlar Kurumu Genel Müdürlüğü personeli için **Windows 95, Word ve Excel Kursu,**
- Bakanlık personeli ve Ankara merkez ilçelerinde görevli öğretmenler için **Veri Tabanı Kursu,**
- Kız Teknik Öğretim Okullarında görevli seramik tasarımı 1. Kademe kursuna katılan seramik, el sanatları ve ev yönetimi öğretmenleri için **Bilgisayar Paket Programı Kullanım Kursu (AUTOCAT II. Kademe) (METGE),**
- FRTEB personeli için **Uzaktan Eğitim Teknikleri Semineri,**
- İl eğitim araçları ve donatım merkezi müdürleri için **Uzaktan Eğitim Uygulamaları Semineri,**
- Uç kullanıcı olarak görev yapmak üzere illerde seçilen birer personel için **İLSİS Projesi Uygulama Yazılımları Kullanım ve Veri Giriş Kursu**
- Erkek Teknik öğretim Genel Müdürlüğü şube müdürleri ve endüstriyel teknik öğretim okulları müdürleri için **Hizmet-içi Eğitim Programlarını ve Eğitim Dökümanlarını Hazırlama Semineri,**
- Endüstriyel Teknik Öğretim okullarında görevli ve alanında yurt içi ve yurtdışında tekamül eğitimi görmüş atelye ve meslek dersi öğretmenleri için **Hizmet-içi Eğitim Programlarını ve Eğitim Dökümanlarını Hazırlama Semineri,**
- Müfredat laboratuvar okulları denetiminde görevli ilköğretim müfettişleri için **Eğitim Teknolojisi Semineri,**
- Kız teknik öğretim okullarında görevli birinci kademe bilgisayar kullanım kursunu alan grafik ve resim öğretmenleri için **Bilgisayar Paket Program Kullanımı Kursu (GRAFİK-PHOTOSHOP II. Kademe) (METGE),**
- Kız teknik öğretim okullarında görevli grafik free-hand I. Kademe kursuna katılan grafik ve resim öğretmenleri için **Bilgisayar Paket Program Kullanımı Kursu (GRAFİK- FREEHAND II. Kademe) (METGE),**
- Matergem, çıraklık ve mesleki teknik öğretim kurumlarında görevli personel için **Windows 95, Word ve Excel Kursu,**
- Ankara merkez ilçelerinde görevli herhangi bir programlama dili ile çalışan öğretmen ve Bakanlık personeli için **Visual Basic Programlama Kursu,**
- BİLGEM'de görev yapan teknik personel ile Ankara, İstanbul, İzmir, Adana, Erzurum ve Diyarbakır illerinde görevli personel için **Visual Basic Programlama Kursu,**
- Bilgisayar destekli eğitim okullarında görevli öğretmenler ile bilgisayar dersine giren öğretmenler için **Windows NT Kursu,**
- Ticaret ve turizm okulu meslek dersleri öğretmenleri için **Bilgisayar Destekli Muhasebe Kursu,**
- İLSİS Proje koordinatörleri için İLSİS Projesi Sistem Dönüşüm Semineri,
- Anadolu Öğretmen lisesi müdürleri için **Bilgisayar Kullanım Kursu,**
- Çıraklık eğitimi merkezleri ve halk eğitim merkezlerinde görevli bilgisayar öğretmenleri için **Bilgisayar Bakım-Onarım Kursu,**
- Bilgisayar formatör öğretmenler için **Yazarlık Sistemi Kursu,**
- Endüstriyel teknik öğretim okullarının CNC, kalıp, makine, tesviye, otomatik kumanda, makine ressamlığı bölümlerinde görevli atelye ve meslek dersleri öğretmenleri için **Uygulamalı Bilgisayarlı Nümerik Kontrol Kursu,**

- Bilgisayar destekli eğitimde formatör öğretmenler için **İnternet Uygulama Kursu,**
- Adapazarı, Balıkesir, Bilecik, Bursa, Çanakkale, Edirne, Kırklareli, Kocaeli, Tekirdağ, Yalova illerinden seçilen birer formatör öğretmen için **Yönetim Bilgi Sistemleri Ağ Kurulum, Bakım ve Onarım Kursu,**
- Müfredat laboratuvar okulu öğretmenleri için **Eğitim Teknolojisi Formatörlük Kursu,**
- Her ilin bilgisayar ve ağ sistemleri yöneticilerinden birer kişi için **Veri Tabanı Yönetim Sistemi Kursu,**
- Kız teknik öğretim okullarında görevli serigrafi dersine giren serigrafi ve resim öğretmenleri için **Bilgisayar Destekli Tasarım Kursu,**
- İllerde yapılan sınavlarda başarılı olanlar için **Bilgisayar Destekli Eğitimde Formatörlük Kursu,**

EĞİTİMDE KAYNAK YARATMA

Geleceğin toplumunu bugünkünden farklı olarak tasarlayabilmek, sınırlı bir bireysel gelişmeden fazlasını gerektirir. Bu nedenle eğitimin en başta gelen işlevi kendini açma yetisini kazanmış, bilgiyi keşfetmeyi ve bunun verdiği güdülenimle, yani içsel güdülenimle öğrenen bireylerin yetişmesine olanak sağlamak olmalıdır. Yani eğitim, bireyin kendini, yaşayarak, deneyerek, yaparak oluşturması sürecidir. Betimlenen eğitim süreci, bireyin yaratıcılığını artırmasına, farklı düşünceleri kabul etme yetisini ve problem çözme becerisini geliştirmesine olanak sağlayan bir süreç olmalıdır. Bu süreçten geçen birey, iş ortamındaki değişime de kolaylıkla uyum sağlayabilen bir birey olacak; öğrendiği mesleğe dönük beceriler, onun için yaşam boyu gerekli niteliklerle tamamlanmış olacaktır.

Öncelikle varolan eğitim eşitsizliklerini ortadan kaldırmak, okulda katılımcı bir süreç yaratmak ve insanı özgürleştiren bir eğitim anlayışını yeşertmek amacıyla eğitim finansmanında, ulaşılmak istenen eğitim olanakları dağılımını elde edinceye dek, gerekli olan kaynaklar yaratılmalıdır. Devlet topluma yönelik hizmet alanlarını genişletmeli, hizmetlerin miktarını ve niteliğini artırmalıdır. Özel eğitim kurumları eğitim sistemi içinde varlığını koruduğu sürece devlet kaynakları bu kurlara aktarılmamalı, böylece kaynakların eğitim eşitsizliklerini gidermedeki etkisi artırılmalıdır. Kaynak kullanımında, istenen nitelikte ve dağılımda bir eğitim olanağının sunulması birincil amaç olarak alınmalıdır.

Eğitim, yalnızca bilgiye ulaşma, bilgidен yararlanma olanakları sunmaz, eğitim, aynı zamanda bilgiyi üretme ve bilgiyi alma yeteneği üzerinde de geniş, kapsayıcı ve kalıcı etkiler yapar. Eğitime kaynak ayırmada temel kaygı, tasarruf değil, eğitim hizmetinin nitel ve nicel yönden nasıl daha fazla artırılacağı olmalıdır.

Söz konusu kaynak artırımı, yalnızca eğitimdeki nicel eşitsizlikleri değil, aynı zamanda nitel eşitsizlikleri de gidermek üzere gerçekleştirilmelidir. Ayrıca kısa erimde, “Eğitimde Öncelikli Kesimler Projesi” adı altında somut bir proje geliştirilip, gerekleri talep edilebilir.

Kaynak kullanımında, okul gelirlerinin çeşitli harcama kalemlerine dağıtımını ile ilgili kararlara öğrencinin, öğretmenin ve okuldaki diğer bireylerin katılımını sağlayacak bir mekanizma içinde gerçekleşmesi sağlanmalıdır. Bunu temel oluşturmak üzere,

kaynak kullanımında okul kurullarının ve okul yöneticisinin önemli ölçüde yetkileri olmalıdır. Yine, ortak fonda toplanmak koşuluyla okul düzeyinde kaynak yaratma girişimlerini özendirecek bir mekanizma oluşturulmalıdır.

Kaynak kullanımında okulların, eğitim teknolojisindeki yeni girişimlerin bilgiye ulaşma konusunda taşıdığı eşitlikçi potansiyel göz önüne alınmalıdır.

EĞİTİM PROGRAMLARININ GELİŞTİRİLMESİ

Eğitim programlarında öngörülen yaşantılar, genelde öğretme-öğrenme süreçlerindeki etkinlikler yoluyla kazandırılır. Bu etkinliklerin program hedeflerine katkıda bulunabilmesi için, öğretmen ve öğrencilerin eğitsel süreçlerde etkin rol alması gerekir.

Öğretim yöntemlerini üç kümeye ayırmak olanaklıdır ve bunlar temel aldıkları etkileşim türlerine göre değişir:

Birinci kümedeki yöntemler, **öğrenci-öğretmen** etkileşimine dayanır. Genellikle, öğretmen içeriği sunar ve öğrenciler anlatılanları not alır ya da kendilerine yöneltilen sorulara yanıt verirler. Bir anlamda öğretmen etkin bir rol üstlenirken, öğrenciler edilgen bir konumdadır. Düz anlatım, soru-yanıt ve gösterim gibi yöntemler bu kümedeki yaklaşımlara örnek olarak gösterilebilir. Bunların tümünde bilgi kaynağı öğretmendir. Hatta, öğretmen bilgiyi temsil eden otoritedir ve anlattıkları pek sorgulanmaz. Bu yöntemlerin göstergesi olan ortam düzenlemesi ise, çoğunlukla yazı tahtası, öğretmen ve ders kitabı üçlemesine dayanır.

İkinci kümedeki yöntemler, **öğrenci-materyal** etkileşimini temel alır. Burada, özel amaçlı bireysel öğretim paketleri geliştirilmiştir ve öğrenciler bunları kendi gereksinim ya da yeteneklerine göre kullanarak içeriği öğrenmeye çalışırlar. Öğretmenin rolü ise daha genelde yönlendirici bir nitelik taşır. Öğrenme, özünde kişisel bir süreçtir ve öğrencilerin bireysel farklılıklarını karşılamaya öngörür. Ne var ki, bu sanıldığı kadar kolay bir iş değildir çünkü öğretimi bireyselleştirmek için uzman ekipler uzun süre çalışmak durumundadır ve bunun maliyeti oldukça yüksektir. Ayrıca, öğrenmeyi gerçekten kişisel bir temele oturtabilmek için ilgili tüm değişkenleri belirlemek ve denetim altında tutmak gerekir. Bunun da kendine özgü zorlukları vardır. Belirli ölçülerde başarılı olmuş öğrenci-materyal etkileşimine dayalı yöntemler olarak; *programlı öğretim, tam öğrenme, modüler sistem, mikro öğretim, öğrenci denetimli öğrenme, proje yöntemi ve uzaktan eğitim* gibi yaklaşımlar sayılabilir. Bunların tümünde, içerik öyle düzenlenmiştir ki, her konu kendi içinde bir bütünlük oluşturur ve zaman ya da hız açısından esnek bir anlayış egemendir. Başka bir deyişle, öğrenciler, istedikleri modülü seçip kendi başlarına çalışabilmektedirler.

Üçüncü kümedeki yöntemler, **öğrenci-öğrenci** etkileşimini öngörür. Bu yöntemlerin uygulaması, büyük ölçüde, öğrencilerin birbirlerinden öğrenebilecekleri varsayımına dayanır. Öğretmen ve materyallerin yanı sıra, öteki öğrenciler de birer öğrenme kaynağı olarak görülür. Çoğu zaman öğrenciler, ortaklık ilişkisine dayalı küçük ekiplerde kişisel çaba ve kaynaklarını birleştirerek öğrenme hedefine ulaşmaya çalışırlar. Tartışma, örnek olay çözümlenmesi, durumlu öğrenme, rol oynama, ekip çalışması, buluş yoluyla öğrenme, yaratıcı drama gibi yaklaşımlar öğrencilerin birbirlerinden öğrenebildikleri yöntemlere örnek olarak verilebilir.

Temel eğitim okullarından yüksek öğretim kurumlarına kadar sistemde en yaygın kullanılan yöntem düz anlatımdır. Bunun ardından, yine öğretmen merkezli yöntemlerden soru-yanıt ve küçük kümelerdeki öğrenci çalışmaları gelmektedir. Bazen de, değişiklik ya da kolaylık olsun diye, öğretmenler konuları öğrencilere anlattırmakta ve buna “*aktif metod*” demektedirler.

Okullarımızdaki eğitim programlarında kullanılması öngörülen öğretim yöntemleri, genelde açıklamalar niteliğindedir. Bu açıklamalarda, öğretmenin belli bir konuyu işlerken ya da işledikten sonra yapması gereken çalışmalara değinilmektedir. Ancak, öğretmenin kendi anlatımlarına ek olarak önerilen etkinlikler çoğunlukla öğrencilere ödev verme ya da onları çevre gezilerine götürme biçimindedir.

Günümüzün çok ortamlı teknolojilerine dayalı ve bireyin özgür gelişimini merkez alan bir program anlayışı uygulamaya aktarılabilirse, çağdaş toplumun gereksinim duyduğu kişilik özelliklerine sahip insanların yetiştirilmesi kolaylaşacaktır.

Sonuçlar göstermektedir ki, eğitim programlarımız, içinde yaşadığımız toplumun gereksinimlerine duyarlı değildir. Türk toplumu hızla değişirken, yürürlükteki programlar çağın gerisinde kalmaktadır. Hedeflenen insan tipi ile yetiştirilen insan tipi arasında ciddi çelişkiler vardır. Sistem aslında kendi tanımladığı ve yetiştirmeye söz verdiği insanı içine sindirebilmiş değildir. Öğretilen içerik, büyük ölçüde ezbere dayalı sözel bilgileri temel almaktadır. Bireyin yalnızca belleğini değil, zihinsel becerilerini de geliştirecek bir programa gereksinim duyulmaktadır. Öğrenme-öğretme süreçlerinde kullanılan yöntem ve teknolojiler, öğretmen merkezli bir anlayışı yansıtmaktadır. Öğrencilerin araştırarak ve ulaştıkları sonuçları paylaşarak öğrenmelerine olanak tanıyan uygulamalar yok denecek kadar azdır. Değerlendirme süreçleri, başarı ağırlıklı olup genelde öğretmenlerin hazırladığı sınavlara dayanmaktadır.

Her öğrenciyi, kendi bireysel farklılıklarına dayalı eğitim isteyen toplumsal birer varlık olarak görmeliyiz. Sistemde yer alan tüm öğeler öğrencilere hizmet etmeli ve bu işlevini yerine getirmeyen öğeler kısa sürede reformdan geçirilmelidir. Çoğu kişinin ileri sürdüğü gibi, bir eğitim sisteminin en önemli ögesi öğretmen değildir. Sistemin merkezinde öğrenci vardır.

EĞİTİMDE ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Eğitimde ölçme, hizmet-içi eğitim gereksiniminin en çok hissedildiği alanlardan biridir. Eğitimde ölçme genellikle yazılı yoklama, sözlü sınavlar ve testler ile yapılır. Her sınav türünün kendisine özgü üstünlükleri ve sakıncaları vardır.

Öğretmen neyi ölçeceğini, hangi ölçme aracını kullanacağını, elde ettiği sonuçları nasıl değerlendireceğini iyi bilmek zorundadır. Ölçme aracının güvenilirliği, geçerliği, ölçmenin doğruluğu ve kesinliği için öğretmenin yeterli bilgi ve beceriye sahip olması gerekir. Alanda yeterince yetişmiş eleman bulunmaması nedeniyle bugün öğretmen yetiştiren okullarda bile ölçme ve değerlendirme ile ilgili yeterli bir eğitim verilememektedir.

Psikolojik danışma ve rehberlikte olduğu gibi, teknik yanı ağır basan bir bilim dalı olarak ölçme konusunda da öğretmenlere destek vermek amacıyla okullarda ölçme uzmanlarının bulundurulması günümüzde bir gereksinim olarak karşımıza çıkmaktadır. Nitekim bu durumu fark eden bazı özel okullar ilk adımları atmaya başlamış, gereksinimi gidermek için bu işe para ayırmaya ve okullarının bünyesinde, ölçme uzmanlarından oluşan “*Ölçme Birimi*” kurmaya başlamışlardır.

Ölçme işleminde bilgisayar ve diğer teknolojik destek oldukça önemlidir. Soru bankası kurulması testlerin oluşturulması, puanlama ve sonuçların çözümlemesinin yanı sıra “performansa göre şekillenen” bireysel sınavlar yapılabilmesi gibi pek çok olanaktan yararlanılabilmesi için bilgisayarların ve bilgisayar okur-yazarlığının yaygınlaşmasının beklenmesi gerekir.

Bunların yanı sıra, öğretmenlerin sağlıklı ölçmeler yapabilecek ölçme araçlarına ve evde çalışmak üzere öğrencilerine verebilecekleri “*eğitim materyali*” niteliğinde, yaratıcı düşünmeye, araştırmaya yönelik çalışma sorularına gereksinimleri vardır. Ancak bu konuda yeterli kaynağa sahip oldukları söylenemez. Örneğin, piyasadan elde edecekleri test kitapları ölçme tekniği açısından hatalarla doludur.

TÜRK CUMHURİYETLERİ VE TÜRK TOPLULUKLARI İLE İLİŞKİLER

Türk Cumhuriyetleri ve Tacikistan’da MEB tarafından açılan 12 okul ve 6 Türkiye Türkçesi Eğitim-Öğretim Merkezi’nde, 218 öğretmenle, 2.462 öğrenciye eğitim öğretim hizmeti verilmektedir. 1997-1998 öğretim yılında 74 öğretmen daha görevlendirilecektir.

Planlanan çalışmalar arasında,

- Ülkemizde öğrenim görmek üzere gelecek öğrencilere, Türkiye’ye gelmeden önce uyumunu sağlamak, üniversite, yurt, ekonomik ve sosyal yaşam koşulları hakkında bilgilendirmek için, kendi dillerinde ve Türkiye türkçesi ile Türkiye Kılavuzu video programının hazırlanması,
- Bu ülkelerdeki insanların yaşantılarını konu alan belgesellerin hazırlanması yer almaktadır.

DIŞ İLİŞKİLER

Avrupa Konseyi’ne üye ülkelerin Eğitim Komitesince altı proje yürütülmektedir.

Bunlar;

- Avrupa Vatandaşlığı ve Dil Öğretimi
- 20. Yüzyılda Avrupa Tarihinin Öğrenimi ve Öğretimi
- Demokratik Vatandaşlık Eğitimi
- Okulda Avrupa
- Öğretmenler İçin Hizmet İçi Eğitim Programları
- Demokrasi, İnsan Hakları ve Azınlıklar; Eğitim ve Kültürel İşbirliği Konseyi
- Okullar arası Değişim ve Bağlantılar projeleridir.

Bu arada, İktisadi İşbirliği ve Gelişme Teşkilatı (OECD) Eğitimde Araştırma ve Yenilik Merkezi (CERI) ile Eğitim Komitesi tarafından;

- Okullarda başarısızlığa karşı mücadele
- Kitlesele yükseköğretim
- Yaşam boyu öğrenim
- Temel eğitimde öğretmenler ve eğitim programı reformu
- Eğitimde yeni sunum sistemleri ve değişen istemler
- Eğitim binaları yapımı projesi (PEB) konularında yapılacak seminer, konferans ve projelere katılım dikkate alınmaktadır.

BİLGİ TOPLUMU VE EĞİTİM

Sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçişte dikkati çeken gelişmelere bakıldığında, 1930-40'lı yıllarda radyo ve gazeteler, 1960-70'li yıllarda televizyon, 1980'li yıllarda çok sayıda televizyon kanalı ve son olarak 1990'lı yıllarda kablolu televizyon ağları ya da uydu destekli yayıncılık anlayışı ile Küresel Bilgisayar Ağı (internet)'nin serpilip geliştiği saptanabilmektedir.

1960 ve 70'li yıllarda başta eğitim olmak üzere, yaygın bilgisayar kullanımları öğreten makineler, programlı öğretim, bireyselleştirilmiş öğretim toplum çapında başarı umutlarını yeşertmiştir. 1980'lerden başlayarak çoklu etkileşimli bilgisayar düzenekleri/multimedya bu umutları daha da kamçılamiş; ne var ki, özellikle okullardaki öğrenci başarılarında gözlenen artışların temelinde, öğretmenlerin izlediği öğretim yaklaşımlarının yer aldığı, dolayısıyla bu teknoloji harikası ortamların yüzde beş gibi bir etki oranının üzerine çıkamadığı anlaşılmıştır.

Ülkemizde özellikle 1990'lı yıllarda, aynen başta ABD ve Avrupa ülkelerinde olduğu gibi, bilgisayar donanım ve yazılımlarına, eğitimden beklenenlerin gerçekleştirilmesi amacıyla büyük umutlar bağlanmış, kitlesele ve pilot uygulamalar niteliğindeki donanım ve yazılım siparişleri verilerek satın alımları gerçekleştirilmiştir. Hemen buna paralel olarak okullardan temsilci öğretmenlerin oluşturduğu küçük gruplara yetiştirme kursları verilmiş ve bilgisayar laboratuvarlarının etkinliğine umutlar bağlanmaya devam etmiştir. Ancak, bu çabalarla neredeyse öğretmenlerimize hızla çağ atlatma tutkumuzun ürünleri kendisini özlenen düzeyde pek verememiş; MEB, Ders Araçları Daire Başkanı, Hakkari'de oluşturulan bir okulun bilgisayar laboratuvarı sorumlusu öğretmeni, *“Dikkat edin! Bilgisayarlara virüs bulaşmasın!”* diye uyardığında alınan yanıt şöyle olmuştur; *“Merak etmeyin hocam! Her türlü önlemi alıyoruz: laboratuvarı her gün paspaslatıyoruz.”*

Öğrenme Stratejileri:

Öğrenme stratejileri çerçevesinde yeni alanlar bulma belli bir konuda derinlemesine bilgi edinme, bellekteki bilgileri yeniden biçimlendirme niteliklerine işaret etmektedir. Yöntem çerçevesinde ise, gözlem yapma, katılma, çerçevede uzmanca stratejiler bulma etkinliklerine dikkat çekilmektedir. Yine yöntem boyutunda, ele alınan konuyla ilgili olarak gözden kaçanların dikkate sunulması, dönüş sağlanması anımsatıcı ipuçlarının işe koşulması çok önemli bir yer tutmaktadır. Dolayısıyla bir yandan birey dışsal süreçler üzerinde etkinliğini somutlaştırırken, öte yandan, ulaşmak istediği hedefe yönelik olarak sürekli biçimde özdenetim altında kendi bilişindeki bilgi, süreç ve değerlendirme aşamalarını geliştirmektedir.

Öğretmen merkezli yöntemlerin kullanım sıklığını azaltıp, öğrenci merkezli süreçlere ağırlık vermek gerekmektedir. Bu kapsamda, görsel-ışitsel öğrenme kaynaklarına dayalı ortam düzenlemeleri yapılmalı ve böylelikle öğrencilerin daha gerçekçi öğrenme yaşantıları edinmelerine olanak tanınmalıdır. Yalnızca kitaplar ya da öteki geleneksel eğitim teknolojileriyle yetinmeyip çok ortamlı bilgisayar yazılımları, kompakt diskler, sanal gerçeklik, videotex uygulamaları, bilgi otoyolu, telekonferans sistemleri, etkileşimli televizyon programları ve sayısal öğrenme ağlarını kullanma ya da yaygınlaştırma olasılıkları şimdiden araştırılmalıdır. Bu teknolojilerin çoğu, bilgiye doğrudan erişim olanağı sağlamakta ve bireysel özgürlüklere saygı gösteren bir eğitim anlayışını temsil etmektedir.

Eğitime-Sen'in Bilgi Toplumu ve Eğitim Merkez Komisyonu Raporu'nda WWW (Küresel Bilgisayar Ağı)'de Bireyin Konumu'na bakarsak;

Bireyin WWW'deki konumunun iyi saptanabilmesi için öğrenmenin şu ölçütlerine göz atmakta yarar vardır. Öğrenme:

- Bilgideki artıştır, çok şey bilmedir,
- Ezberlemedir, yüklenen bilgiye yeniden ulaşabilmektir,
- Gerekli oldukça kullanılabilir olgular, beceriler ve yöntemleri elde etme/edinmedir,
- Konular arasında ve dünya ile bağlantı kurma, anlamlandırma ve soyut kurgulamadır,
- Değişik yoldan gerçeği yorumlama ve anlama, bilgiyi yeniden yorumlayarak dünyayı kavramadır.

WWW'de bireyin, derin öğrenmeyi gerçekleştirebilmesi için,

- Okuma metnini anlama ve yorumlama, sonra da kendine özgü yapıyı bilişinde oluşturma sürecini olgunlaştırmış (uyumlaştırma) olmalı,
- Metinde yer alan dil, işaretler, akış şemaları, çizelgeler, resimler, vb. bilgi işaretlerinin tümleştirme becerisini kazanmış olmalı,
- Laboratuvarda ya da düzyazı/nesir türü yazılarda olduğu gibi, öğrenilen konular başka etkinliklerle tümleştirilerek konu içeriğinin anlaşılması kolaylaştırılmalı,
- Öğrenilenlere ilişkin dönüt sağlanmalı, eksikler tamamlanmalı, yanlışlar düzeltilmeli,
- Öğrenenin amacı/hedefi, yapılan etkinlikler ve bunların sonuçları üstüne düşünme geliştirerek, yukarıdakiler arasında bağlantı kurmak ve gerçeği yorumlamak ve anlamak olmalıdır.

Küresel bilgisayar ağının “Ağbağ sayfalarında” erişilen bilgilerin çözümlenmesi, bu süreçte, öğeler arasındaki benzer yanların belirlenmesi, iletilmek istenen iletilerin sanatsal örüntü aracılığıyla özümsemesi, etkin grafik, çizim vb. işlemler yapılarak bütüncüllüğe ulaşılması vb. bireysel güçleri işe koşmak söz konusu olmaktadır. Bu saptamalara dayanarak, bir Küresel Bilgisayar Ağı sayfasının tasarımındaki albeni derecesi, renkler, ışık demetleri, eğer varsa eşlik edici ana ya da düşük tonlu müziği, grafikler, durağan ya da hareketli resimler vb. beyin sağ yarım küresindeki işlevleri gelişkin bireylere ilginç gelmektedir, denebilir.

Küresel Bilgisayar Ağı sayfalarında sergilenen olanaklar çerçevesinde, sözel ve sayısal işlemlerin yapılmasına ek olarak, grafik çizimlerin getirdiği kolaylıklar sonucunda, üç boyutlu görsel imgelerle bu güç kaynağının da etkin biçimde işe koşulmasına giden yollar açılmış olmaktadır. Yine Küresel Bilgisayar Ağı'nda işe koşulan müzik yayınları ya da müzik eşliğindeki sayfalarda bireyin ezgisel gereksinimine yanıt verilmesi de bir dereceye kadar sağlanmış olmaktadır. Ancak, dokunsal-devinişsel etkinliğine gelince, Küresel Bilgisayar Ağı'nın bağlandığı bilgisayar ekranı karşısında uzun süreler edilgin bir konumda kalmaya mahkum olan bireyin doyumsuzluk sorununu yaşaması bir dereceye kadar kaçınılmaz olmaktadır. Yine de spor, plastik sanatlar, vb. etkinlik alanlarında bilişsel yapının psiko-motor/devinişsel alt bölümlerini ilgilendiren sanal görüntü ve devinimler eşliğinde bireyin, kendisine iletilmek istenen iletileri içselleştirerek kendi eylemlerine dönüştürmesi olanağından söz edilebilir.

Bilim ve teknolojideki hızlı gelişme sonucu bilgi ve teknolojilerin geçerlik süresi kısalmıştır. Bu ise hem eğitim programlarının yeni gereksinimlere göre çeşitlendirilmesini, hem de öğretim programları ve eğitim araçlarının sürekli olarak yenilenmesini zorunlu kılmıştır. İçinde bulunduğumuz çağda gelişmiş toplumlar endüstri toplumu olmaktan çıkarak bilgi toplumu olma yolunda büyük bir hızla ilerlemektedir. Daha beş on yıl öncesine kadar insanlık tarihinin geçirdiği önemli değişim ve dönüşüm süreci olarak sanayi devrimi ve ertesindeki yapısal değişim ve dönüşüm gündeme getirilmiştir.

Bilgi Teknolojileri (BT), eğitim sürecinin geliştirilmesinde de önemli rol oynamaktadır. Öğrenme ve öğretme ortamında önemli bir yer almakta, yeni olanaklar sunmaktadır. Eğitim hem yeni teknolojileri öğretmek hem de bu teknolojileri toplumda kullanabilecek bireyler yetiştirmek zorundadır. Eğitim bireyin davranışlarında, kendi yaşantıları yoluyla kasıtlı ve istendik davranış değişikliği oluşturma sürecidir. 19.yy'da eğitimde evrenselliğin sağlanmasından sonra TV, sinema, radyo, tepegöz ve bilgisayar gibi teknolojiler önem kazanmıştır. BT'ler Sosyoloji, Psikoloji, Eğitim ve Mühendislik gibi birçok bilim alanlarında kullanılmaya başlanmıştır. Toplumların yapısına bağlı olarak teknoloji, toplumları etkilemiş, çok kısa bir süre içerisinde de herkes için kullanılabilir olmuştur. Günümüzde çocuklar hızla değişen bir dünya ile karşı karşıya bulunmaktadır. Bu hızlı değişme, ilerde birer yetişkin olacak bu çocukların nelere gereksinim duyacaklarını yordamamızı güçleştirmektedir. Genç kuşakların bu değişime ayak uydurabilecek ve değişime katkıda bulunabilecek şekilde yetiştirilmesi gerekmektedir. Aksi takdirde, bugünün programı ile okulu bitiren bir öğrenci, ekonomik ve sosyal koşulların gerektirdiği bilgi ve becerilerden yoksun olarak mezun olacaktır. Dünün programı ile yarının toplumunu inşa etmek, eğitimin toplumun ihtiyaçları ve beklentiler doğrultusunda birey yetiştirmesini engelleyecektir.

Hem bilgi olarak hem de yetenek olarak yaşantımızın her alanına giren teknolojiler gelişmişlik düzeyi ne olursa olsun tüm toplumları toplu bir değişim süreci içerisine sokmuş, bilgi toplumlarının doğmasına neden olmuştur. Bilgi toplumlarının temelinde ise teknoloji bulunmaktadır. Yeni teknolojiler eğitimde *Bilgisayar Destekli Eğitim (BDE)*, *etkileşimli video*, *yapay zeka*, *telekonferans*, *elektronik haberleşme* ile yerini almıştır.

Teknolojilerin kullanımının günlük yaşamdaki katkıları ve sınırlılıkları halen tartışılmasına karşın, teknoloji uygun koşullarda ve başarılı olarak kullanıldığı takdirde insan yaşamını daha kolay hale getirmekte, rahatlatmakta ve doyumlu kılmaktadır.

BT'ler artık yalnızca bilgisayarlara dayalı kullanılmamakta, iletişim ağları, yeni teknolojiler (elektronik haberleşme, çoklu ortamlar gibi) ile kullanılmaktadır. Eski teknoloji ile yeni teknoloji arasındaki fark bilginin dağıtımındaki hız olmuştur ki, bu da bilginin miktarında artışa neden olmaktadır. Bütün bunların nedeni ise mikro elektronik teknolojisinin büyümesi ve gelişmesidir.

BT'lerinin gelişimindeki en önemli nedenlerden birisi hızla üretilen ve biriken bilginin her alanda çok sayıda insana daha çabuk ulaştırılması çabalarıdır. BT'nin farklı alanlarda kullanılabilmesinin nedeni ise ürünün niteliğinin iyileştirilmesidir. BT kullanımını insanlar açısından ele aldığımızda ise, yeni teknolojilerin getireceği olanaklardan yararlanarak yaşamın niteliğini artırmaktır. Bilgi teknolojisini *bilginin yaratılması, toplanması, biriktirilmesi, işlenmesi, yeniden elde edilmesi; yayılması ve korunması* olarak tanımlayabiliriz. Bütün bu özellikler herhangi bir alana, ya da konuya rahatlıkla uygulanabilir. Burada yazılım ve donanım değil, insanın önemi ve bu teknolojiyi kurmak için belirlenen hedefler vurgulanmaktadır.

Eğitim sistemi, ekonomik, teknolojik ve yapısal değişimin gerektirdiği yeni koşullara yanıt vermek, aynı zamanda bu süreçlere katkıda bulunmak zorundadır.

Bilgi toplumunun insan gücü profiline bakıldığında değişen çağın insanının teknolojik gelişmelere ve bunların yol açtığı değişime uyum sağlayabilme ve sürekli olarak kendini yenileyebilme yeteneğine ve ileri teknolojilerle tanışan, özellikle bilgisayar okur-yazarlığına, kendi mesleki alanlarındaki derinleme bilgisi yanında, en az bir yabancı dilde yazılı ve sözlü iletişim yeteneğine, özellikle de disiplinler arası çalışma yapma becerisine sahip olmasının gerektiği öne sürülmektedir.

Bilgiyi üretme, depolama ve dağıtma sürecinde bir çok teknolojik araca ihtiyaç vardır.

Bazıları:

- Bilginin elde edilmesinde ve dağıtımında video kamera, kaset çalar, TV, uydu sistemleri,
- Bilginin depolanmasında optik diskler, elektronik arşivler ve veri tabanı programları,
- Veri ve bilginin işlenmesinde kullanılan bilgisayarlardır.

Bilginin elde edilmesi, korunması ve dağıtılması kuşkusuz eğitim için de gereklidir ve öğrenme-öğretme sürecini etkileyecektir.

Öğretmenler arasında çok iyi bilinen bir deyişe göre, “artık ne öğreteceğimiz değil, nasıl öğreteceğimiz önemlidir”. Bunun anlamı öğrenme-öğretme süreci için etkili ve en uygun teknolojiyi seçmektir. Öğrenme-öğretme sürecinde “*Öğretim Teknolojisi*” olarak adlandırılan BT öğretim amacıyla kullanılan makineler, araçlar ve diğer yardımcı materyalleri kapsamaktadır. Öğrenme-öğretme sürecinde bunlardan herhangi birini seçerken aşağıdaki özelliklere uygun olmasına dikkat edilmelidir.

Araçlar,

- Bilginin etkili şekilde transferini sağlamalı,
- Etkileşimli,
- Çok yönlü,
- Kullanışlı,
- Ekonomik olmalıdır.

Bilgiyi etkileyen her teknolojiye eğitim, kapısını açmak zorundadır. Genelde bilgi teknolojileri, özelde de bilgisayarlar öğrenme-öğretme sürecinde yardımcı bir araç olarak yerini almaktadır. BDE'nin önemi de buradadır. Bilgisayarlar son yıllarda eğitimde, BT alanında en hızlı gelişen ve kullanılan araçlardandır. 1980'den sonra eğitimle ilgili donanım ve yazılımlar hızla artmış, bu da öğretim ortamını değiştirmiştir.

BT, eğitime kolaylıkla uygulanabilir. Eğitimde BT'nin kullanımı oldukça yoğundur ve bunlar dikkatlice ve yerinde kullanılırsa eğitimin etkinliğini artıracaktır. Bu nedenle, düşünülmesi gereken bu, kaynaklardan nasıl etkili olarak yararlanılacağıdır. Hazırlanacak ortamın, bu ortamda kullanılacak materyalin dikkatlice planlanması ve seçilmesi zorunludur.

Bilgisayarlara dayalı bir eğitim ortamında, bilgisayarların yerinde ve etkili olarak kullanıldığı durumlarda öğrenme-öğretme sürecinin daha da zenginleşeceği bir gerçektir. Bilgisayar donanım ve yazılımları öğrenme-öğretme sürecine yeni boyutlar getirecektir. Ayrıca bilgisayarların idari ve yönetsel işlerde kullanımı okulun günlük işlerini azaltacaktır.

Eğitim alanı içerisinde, BT yalnızca bilgisayarlarla sınırlı değildir. Ancak eğitimde bilgisayarların kullanılmasıyla birlikte BT'nin kullanımı da hızlanmıştır.

Bilgisayarlar 1960'larda okullarda sınırlı sayıda öğretmen ve seçilmiş öğrencilerle kullanılmaya başlanmış, donanıma ağırlık verilmiş, yazılım arka planda kalmıştır. Bu ise, **programlama dillerinin** öğretimini öne çıkarmıştır. Daha sonra kapsam önem kazanmış, çeşitli yazılımlar ortaya çıkmıştır. Zaman içerisinde bu görüş değişmiş, bilgisayar uygulamalarına ağırlık verilmiştir. "*Bilgisayar Farkındalığı*", "*Bilgisayar Okur-yazarlığı*" önem kazanmıştır. Daha sonra, bilgisayar teknolojisinde elde edilen bilgilerin iletişim teknolojisine uygulanmasıyla yeni teknolojiler bireyleri iletişim teknolojisi içerisinde aktif kılmıştır.

Teknolojiler toplumda yaygınlaşmaya ve kullanılmaya başladıktan sonra, değişme kaçınılmaz hale gelmiştir. Eğitimin amaçlarından biri de toplumun gereksinimleri doğrultusunda bireyler yetiştirmek olduğuna göre bilgi çağına uygun, bilgi toplumlarının özelliği göz önüne alınarak öğrencileri yetiştirmek zorunluluğu ortaya çıkmıştır.

Okullarda bilgisayarların etkin kullanımını gerçekleştirmek için yaygın şekilde öğretmenlerin eğitilmesi, yeni ders programı malzemelerinin ve öğretim modellerinin yeniden düzenlenmesi, değiştirilmesi zorunludur. Son derece esnek ve kullanım alanı çok geniş olan bilgisayarın, eğitim programına uygun bir şekilde hazırlanmış programlar ile öğrenme ve öğretme sürecini geliştirici ve zenginleştirici yönde

kullanılması eğitime yeni boyutlar kazandırmıştır. Temel becerilerin öğretilmesi, pekiştirilmesi, kalıcılığının sağlanmasından başlayarak problem çözme, model geliştirme, kritik düşünme, deney kurma, karar verme gibi üst düzey zihinsel becerilerin kazandırılmasında bilgisayarın tartışılmaz bir yeri olduğu bir çok araştırma tarafından ortaya konmuştur. Bütün bunların sonucunda da eğitim programlarının yeniden ele alınması gerekmektedir. Çünkü teknolojinin eğitim üzerinde doğrudan ya da dolaylı etkisi eğitim programlarını da etkilemiştir. Özellikle “*Bilgisayar Farkındalığı*”, “*Bilgisayar Okur-yazarlığı*” gibi kavramların tartışılmaya başlanmasıyla değişimde hızlanma ve yoğunlaşma gözlenmiştir.

Bilgisayar farkındalığı, genellikle bilgisayarların günlük yaşamımızdaki kullanımlarının ve toplum üzerindeki etkilerinin farkında olmaktır. Bilgisayar farkındalığı, bilgisayarların tarihini incelemek, bilgisayarın nasıl çalıştığını bilmek, bilgisayarların neler yaptığı ve nerelerde kullandığı hakkında bilgi sahibi olmak ve toplum üzerindeki etkilerini bilmek gibi özellikleri içermektedir. Bilgisayar okur-yazarlığı, bilgisayar farkındalığını içermektedir. Çünkü bilgisayar farkındalığı, daha önceden sözü edildiği gibi, bilgisayar kullanmaktan çok bilgisayarlar, bilgisayarların yapısı, bilgisayarların nerelerde kullanıldığı ve bilgisayarların günlük yaşamımızda ve toplumdaki etkileri hakkında bilgi sahibi olmaktır.

Bilgisayar okur-yazarı bir öğrenci;

- Bilgisayar sistemlerinin ne olduğunu anlamak,
- Bilgisayar sözlüğündeki kelimeleri kullanmak,
- İş ile ilgili olarak bilgisayar kullanmak,
- Bir programın ne olduğunu ve nasıl çalıştığının bilincinde olmak,
- Bilgisayarın ticarete, endüstride ve diğer alanlardaki uygulamalarının farkında olmak,
- Bilgi teknolojilerinin ve sosyal olguların farkında olmak zorundadır.

OECD (1994) “bilgisayar okur-yazarlığı” hedeflerini bir öğrencinin;

- Bir bilgisayar sistemindeki temel olan yazılım ve donanımları kullanabilmesi,
- Uygulama programlarını kontrol edebilmesi ve kullanabilmesi,
- Algoritmik bir yapıdaki problemleri çözebilmesi,
- BT’nin en önemli toplumsal, ekonomik ve etik sonuçlarını fark edebilmesi olarak belirlemiştir.

Öğrencileri yetişkin yaşamına hazırlamada, bilgisayar okur-yazarlığı okul sistemi içerisinde yer alan önemli bir araçtır. Bu nedenle, bir çok ülkede bilgisayar okur yazarlığı kursları, eğitim programlarının bir parçası haline gelmiştir.

Yukarıda söz edilenlerin ışığında, bilgisayar okur-yazarlığı;

- Bilgisayar bilgisi,
- Bilgisayar uygulamaları bilgisi,
- Bilgisayar uygulamalarının toplum üzerindeki etkisi olmak üzere üç bölümde incelenebilir:

Bilgisayar Bilgisi: Bir bilgisayarı çalıştırmayı kapsamaktadır. Öğrenciler bir bilgisayar sisteminin ne olduğunu, bilgisayarların nasıl çalıştığını, ve bir programın nasıl çalıştırılacağını bilmek durumundadır. Bu beceriler kazandırmanın en iyi yolu, çeşitli etkinliklerle bir bilgisayarın nasıl kullanılacağını öğrencilere öğretilmesidir.

Bilgisayar Uygulamaları Bilgisi: Bilgiye ulaşmaya ve bilgiyi düzenlemeye yardım eden kelime işlemci, veri tabanı, hesap tablosu gibi uygulama programlarının kullanılmasıdır. Çeşitli konu alanları içerisinde öğrencilerin bu programları kullanabilmesi onlara bilgisayar okur-yazarlığını kazandıracaktır.

Bilgisayar Uygulamalarının Toplum Üzerindeki Etkileri: Bilgisayar okur-yazarlığının son bölümü, bilgisayarların toplum üzerindeki etkilerini anlamaktır. Bilgisayar teknolojisinin yaygınlaşmasıyla birlikte toplumlar, endüstri toplumundan bilgi toplumuna geçmişlerdir. Bilgi yoğun toplumlarda öğrenciler bilgi toplumları için hazırlanmak zorundadırlar. Bu nedenle de okul programları içerisinde bilgisayar okur yazarlığı kurslarının bir an önce yer alması gerekmektedir.

Bilgisayar okur-yazarlığı hem bilgisayarlı eğitim hem de bilgisayar eğitimi aracılığıyla eğitim sisteminin her alanında yaygınlaştırılabilir. Öğrencilerin bu yolla hayata hazırlanmaları kolaylaşır. Ayrıca öğrencilerin bilgisayar ağları yoluyla bilgiye erişmeleri ve tarama yapmaları da sağlanmalıdır. Öğrencilerin uygulama programların kullanarak ödevlerini, projelerini bilgisayarda hazırlamaları, derslerdeki konularla ilgili veriler saklayıp, bunlarla ilgili işlemleri gerçekleştirebilmeleri ve elde ettiği verilerle ilgili grafikler çizebilmeleri sağlanmalıdır. Bu ise öğrencilerin okuldaki faaliyetlerini kolaylaştıracak, mezun olduklarında da bilgisayar kullanma becerisi kazanmış olacaktır.

Günümüzde birçok ülke eğitim programlarını, BT'ye göre yeniden ele almıştır. Ülkemizde de bu değişim ve gereklilikler göz önüne alınarak programların yeniden gözden geçirilmesi gerekmektedir. BT asla, bilgisayar ve bilgisayar teknolojileri ile sınırlı değildir. Bu nedenle okullarda bilgi teknolojileri kullanımı ve bunların yaygınlaştırılması için yapılması gereken çalışmaları aşağıdaki gibi sıralanabilir:

- Okulların bünyesinde Eğitimde Bilgi Teknolojileri/Öğretim Teknolojileri birimi kurulmalı, ilgili uzmanlar (program geliştirme, öğretim teknolojisi uzmanı gibi) istihdam edilmelidir,
- Bu birim okulların ihtiyacı olan araç-gereç (tepegöz, bilgisayar, tahta gibi) ve materyalleri (kitap, çalışma yaprakları, yazılımlar gibi) olanakları doğrultusunda sağlamalıdır,
- Araç-gereç ve materyal kullanımı, materyal hazırlama konusunda öğretmenlere hizmet-içi eğitim programları düzenlemelidir,
- Eğer olanaklar bilgisayar kullanımına izin veriyorsa okulda bilgisayar okur-yazarlığı kursları başlatılmalı, daha sonra BDE'ye geçilmelidir,
- Varolan öğretmenler hizmet-içi eğitim kursları ile bu konuda yetiştirilirken, yetişecek öğretmenler için ise öğretmen yetiştiren kurumların programlarının yeniden düzenlenmesi gerekmektedir.

Ancak, araç-gereç ve materyal kullanabilen, materyal hazırlayabilen öğretmenlerle bilgiye ulaşabilen, ulaştığı bilgiyi kullanabilen, bilgi üretebilen, ürettiği bilgiyi başkaları ile paylaşabilen, iletişim kurabilen, değişen ortamlara uyum sağlayabilen ve problem çözen öğrenciler yetiştirilebilir.

1996-2000 yıllarını kapsayan 7. Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda eğitim birinci öncelikli sektör olarak yer almaktadır. 2000'li yıllara doğru ülkemizde bir tarafta eğitim sisteminin, eğitim programlarının, öğretmenlerin, altyapı ve eğitim malzemelerinin dünya kültürüne ve teknolojisine katkıda bulunacak Türk insanını yetiştirmek üzere geliştirilmesi çalışmaları sürdürülmekte, diğer taraftan eğitimin niteliksel ve niceliksel sorunlarına çözüm getirilmeye çalışılmaktadır.

55. Hükümetin eğitimdeki ilk ve en önemli icraatı, beş yıllık zorunlu eğitimi, sekiz yıllık kesintisiz zorunlu ilköğretime dönüştüren 4306 Sayılı Kanunun çıkarılmasını sağlamak ve **Eğitimde Çağı Yakalama 2000 Projesi**'ni yürürlüğe koymak olmuştur.

SORUN, ÖNERİ ve PROJELER

EĞİTİM SİSTEMİNİN GELİŞTİRİLMESİ

Bu kapsamda özellikle teknolojinin eğitimde kullanılması açısından geliştirme çalışmalarına göz atacak olursak;

BİLDEMER (Bilgisayar Destekli Meslek Rehberliği), lise son sınıf öğrencilerine yönelik bilgisayar destekli meslek rehberliği programıdır. Bu program, öğrencilerin yetenek, ilgi ve mesleki değerlerine uygun olarak 15 üniversite programı adı vermektedir. BİLDEMER, lise I. ve 2. Sınıf öğrencilerine de uygulanarak yönlendirmede bir araç olarak psikolojik danışmanlara, öğrencilere mesleki rehberlik yapan öğretmenlere kolaylık sağlayacaktır.

Eğitimde yönlendirme, program geliştirme ve eğitim teknolojisi alanındaki gelişmeler sürekli olarak izlenecek ve eğitim sistemine kazandırılacaktır.

Eğitim sistemimizin Avrupa Birliği ülkeleri eğitim sistem ve standartlarına uyum çalışmaları, 7. Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda yer alan ilgili tedbirler doğrultusunda yürütülecektir.

Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı'nı temel alan, ancak bunun ilerisindeki yıllar için kilit bazı eğitim gereklerini öngören Eğitim Ana Planı hazırlıkları 1997 yılı içinde tamamlanmıştır. Plan 1996-1997 öğretim yılından 2010-2011 öğretim yılına kadar 15 yıllık bir süreyi kapsamaktadır.

Eğitim Ana Planı;

- Ülkenin ileri hedeflerini ve hükümet programlarını,
- Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planını,
- XV. Milli Eğitim Şurası kararlarının ortaya çıkardığı önerileri dikkate alacak biçimde hazırlanmıştır.

Amaçlar arasında;

- Türkiye'nin hızla kalkınmakta olduğu, ilke olarak Avrupa birliği ile bütünleşeceği, rekabetçi ve nitelikli insan gücü ihtiyacının giderek artacağı dikkate alınarak eğitim sistemine akacak öğrenci kitlesinin boyutlarını, artışını ve çeşitli kesimlerin eğitim ihtiyaçlarını belirlemek,
- Eğitim sektörüne hızla aktarılması beklenen mali kaynakların gerçekçi bir tahminini yapmak, kaynakların akılcı ve etkili kullanımını sağlayıcı tedbirleri geliştirmek,
- Bu imkanlar içinde Türk öğrencisine demokratik, katılımcı, çağa uygun ve daha nitelikli eğitimin verilebilmesi için yeterli seçenekleri, fırsat eşitliğini toplumsal ve kişisel gelişme imkanlarını sunmak için altyapı hazırlamak yer almaktadır.

Uzun Vadeli Eğitim Ana Planı'nın;

- İlk beş yılının (1996-2010) Yedinci Beş Yıllık Ülke Kalkınma Planı'yla bütünleşmesine,
- 1996-2010 döneminin çok ayrıntılı bir uygulama planı ile birlikte verilmesine,
- İlk beş yıldan sonra gelecek 2001-2010 yılları arasının ise özellikle öğrenci akışında beklenen artışın gerçekçi tahminlere oturmasına, seçilen eğitim teknolojilerine uygun yeterli sayıda öğretmeni hazırlamaya, yol gösterici özellikleri taşımasına ve finansman önerileri geliştirmesine,
- Eğitimin nitelik hedeflerinin hızlı teknolojik değişimin birer türevi olacağına bilincinde olarak, eğitim alan hedeflerinin ana alanlarda bütünleştirilmesine, meslek ve müfredat geliştirme uzmanlarına azami esneklik alanı bırakılmasına öncelik ve önem verilmiştir.

Kapsamlı Eğitim Analizi Çalışmaları:

27-31 ekim 1997 tarihleri arasında Ankara'da "Kapsamlı eğitim Analizi Eğitici Eğitimi Semineri" düzenlenmiştir.

Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı ilke ve hedefleri doğrultusunda ve eğitim sistemi reform çalışmaları çerçevesinde başlatılan sekiz yıllık zorunlu kesintisiz ilköğretimin başarıya ulaşabilmesi için iyi yetiştirilmiş eğitim planlaması uzmanlarına gerek duyulmaktadır.

Kapsamlı eğitim analizi, daha erişilebilir, daha nitelikli ve daha verimli bir eğitim için atılacak adımlarda, ulusal eğitim sisteminin amaçları, hedefleri, durumu, gereksinimleri ve önceliklerinin ayrıntılı olarak saptanmasında yararlanılabilecek bir çerçevedir.

Seminer çalışmaları sonunda katılımcılar tarafından;

- Kapsamlı Eğitim Analizi çalışmalarının sürdürülerek Türkiye'de eğitim sisteminin kapsamlı analizini yapacak çekirdek kadronun oluşturulması,
- Eğitici ve uzmanlara verilecek eğitim programına eğitim göstergeleri hesaplama teknikleri, insan hakları, çocuk hakları ve cinsiyete dayalı ayrımcılığa ilişkin konuların eklenmesi,
- Kapsamlı Eğitim Analizi eğitim paketinin eğitimciler ve katılımcılar olmak üzere iki gruba dönük ve birbirini bütünleyecek şekilde geliştirilerek yeniden düzenlenmesi,
- Hazırlanacak Kapsamlı eğitim Analizi Programını, yurt içinde MEB ve UNICEF'in işbirliğinde, yurt dışında ise MEB-Üniversiteler ve UNICEF işbirliği ile teknik danışmanlık hizmeti sunacak şekilde gerçekleştirilmesi,
- Kapsamlı Eğitim Analizinin Türkiye'de uygulanabilmesi için gerekli planlama çalışmalarının 1998 yılı içinde tamamlanması önerilmiştir.

Eğitimde Çağı Yakalama: 2000 Projesi:

Eğitimde ezbercilik ve kadercilik anlayışı yerini, küresel düşünmeye, sormaya, sorgulamaya, bilgi üretmeye, kullanmaya ve paylaşmaya dayalı bir eğitim sistemine bırakmaktadır.

Ülkemizin geleceği açısından büyük önem taşıyan sekiz yıllık kesintisiz ilköğretim uygulamasına geçmenin yanında, bütün eğitim alanlarında çağın gereklerine ve toplumumuzun ihtiyaçlarına uygun öğrenci merkezli eğitim-öğretim yapılması, hiçbir nedenle hiçbir bireyin eğitim süreci dışında kalmaması, öğretmenlerimizin gelişme ve istihdam koşullarının iyileştirilmesi için çok yönlü ve geniş kapsamlı bir eğitim reformunu gerçekleştirme kararlılığı ile “Eğitimde Çağı Yakalama: 2000 Projesi” uygulamaya geçilmiştir.

2000 yılında;

- Yeni yapılan dersliklerin hizmete sunulmasıyla ikili öğretim kalkacak öğrencilere öğretmen nezaretinde okulda etüd yapma, sosyal ve kültürel etkinliklerde bulunma imkanı sağlanacak,
- Birleştirilmiş sınıf uygulaması asgariye indirilmiş olacak,
- Sınıf mevcudu 30’a indirilecek,
- İklim, ulaşım ve güvenlik sorunu olan bölgelerde Yatılı İlköğretim Bölge Okulları kurulacak, bu okulların ve öğrencilerin tüm giderleri devlete karşılanacak,
- İklim ve ulaşım durumu elverişli ve güvenlik sorunu olmayan küçük yerleşim birimlerindeki öğrenciler merkezi konumundaki okullara taşınacak,
- Çocuklarımıza ilköğretim kademesinde en az bir yabancı dil öğretilecek,
- Örgün eğitim, uzaktan eğitim yöntemiyle desteklenecek,
- 190.000 öğretmen istihdam edilecek,
- Yatırım harcamaları üç katına çıkarılacak,
- Her ilköğretim okulu; spor salonuna veya sahasına sahip olacak ya da çevresindeki spor tesislerinden yararlanabilecek, bunun yanı sıra, TV ve video ile eğitim; ışık; bilgisayarlı öğretim olanaklarına kavuşmuş olacaktır.

Bu proje kapsamında sekiz yıllık kesintisiz eğitimi gerçekleştirirken MEB;

- Büyük merkezlerin bir kısım okullarda uygulanmakta olan ikili eğitime son vermeyi,
- Sınıf mevcutlarını 2000 yılına kadar aşamalı olarak 30’a çekmeyi,
- Örgün eğitimi, uzaktan eğitim yöntemiyle destekleyerek beslemeyi,
- İlköğretim kurumlarında bilgisayar laboratuvarları kurmayı, bu laboratuvarlarda BDE’nin yanı sıra, bilgisayar kullanımını öğretmeyi,
- Çocuklara ilköğretim kademesinde en az bir yabancı dil öğrenme olanağı sağlamayı,
- Okulları, çağın gereklerine uygun araç-gereçlerle donatmayı,
- Akılcı ve bilimsel bir *yaklaşımla* “*öğrenmenin yollarını öğrenen ve sorgulayan birey*” yetiştirmek suretiyle “*öğrenen toplum*” olmanın gereği olan en önemli koşulu yerine getirmeyi,
- Yaş itibarıyla zorunlu eğitim çağı dışına çıkan ilkokul mezunlarından sekiz yıllık eğitimini tamamlamak isteyen herkese, buldukları yerde Açıköğretim yoluyla bu olanağı sağlamayı vb. temel ilke olarak benimsemektedir.

Bunların yanı sıra,

- Etkileşimli eğitim teknolojileri kullanılarak amaca yönelik eğitimlerin CD-Rom-Video ve İnternet gibi ortamlarda kullanılmak üzere halk eğitimi ve çıraklık eğitimi merkezlerinin geliştirilmesi,
- Çıraklık ve halk eğitimi merkezlerinin günün teknolojisine uygun olarak donatılması,
- Erken çocukluk gelişiminde Anne-Çocuk Eğitimi Programının 2000 yılına kadar ülke geneline yaygınlaştırılması planlanmaktadır.

1996-97 öğretim yılında 6. sınıfa 702.823 öğrenci kayıt yaptırırken, bu yıl bu sayı %21.3'lük artışla 855.521'e ulaşmıştır. Kız öğrencilerinin sayısında ise %23.2'lik artış olmuştur.

Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinde, öğrencilere rahat ve sağlıklı bir ortamda öğrenme olanağı sağlayabilmek için yatılı ilköğretim bölge okulları ile pansiyonlu ilköğretim okullarında kapasite artırımı yoluna gidilmiş, 55.100 kapasiteli 131 yatılı ilköğretim bölge okulu, 8.900 kapasiteli 35 pansiyonlu ilköğretim okulunun yapımı hızlandırılmıştır. Özellikle OHAL Bölgesi ve Mücavir illerde kız çocuklarının okullaşmasını sağlamak üzere 7 kız yatılı ilköğretim Bölge okulu açılmış, 1998-99 öğretim yılında 4 tanesinin daha açılması planlanmaktadır.

İklim ve ulaşım koşulları uygun ve güvenlik sorunu bulunmayan küçük yerleşim birimlerindeki öğrencilere daha nitelikli bir eğitim vermek ve birleştirilmiş sınıf uygulamasını giderek minimize etmek amacıyla Taşınabilir Eğitim Uygulaması yaygınlaştırılmıştır. 1996-97 öğretim yılında 7502 yerleşim biriminden 2336 merkeze 120.998 öğrenci taşınmışken, bu yıl taşınan okul sayısı %104'lük artışla, 15.331'e ve taşınan öğrenci sayısı da %100'lük artışla 241.618'e çıkarılmıştır.

Sekiz yıllık kesintisiz zorunlu eğitime geçiş için gerekli altyapının oluşturulması ve eğitimde kalitenin artırılması amacıyla **Temel Eğitim Pilot Projesi** hazırlanmıştır. Halen Dünya bankası kredisi ile yürütülmekte olan **Milli Eğitimi Geliştirme Projesi**'nin tahsisi yapılmamış fonlarından 29.01.1996 tarihinde 13.100.000 ABD doları kredi aktarılarak 9 ildeki 274 köy okulunda temel eğitim projesi uygulamasına geçilmiştir.

Ülkemizde 8 yıllık zorunlu eğitime geçiş ve eğitimde kalitenin artırılmasına büyük ölçüde çözüm getirecek **Temel Eğitim Projesi** hazırlıkları son aşamasına gelmiştir.

Ülke genelinde MEB'e bağlı örgün ve yaygın eğitim kurumlarını teknolojik imkanlardan yararlandırmak ve bu kurumlarda görevli öğretmenler ile öğretim gören öğrencilerimizi teknoloji ile tanıştırmak ve teknolojinin eğitimde kullanımını sağlama amacıyla; her derece ve türdeki teknolojideki gelişmelere paralel olarak yaygınlaştırılmasına, işletim personelinin yetiştirilmesine ve bilgisayar laboratuvarı kurulmasına çalışılmıştır.

Bu amaçla; Hikmet Uluğbay'ın TBMM Plan ve Bütçe komisyonu 1998 Yılı Bütçe Konuşması'na göre,

- İlköğretim okulları, genel liseler ve meslek liseleri olmak üzere, okullarımıza bugüne kadar toplam; 1.792 bilgisayar laboratuvarı kurulmuştur,
- Bilgisayar laboratuvarlarında eğitim amaçlı 17.922 bilgisayar bulunmaktadır,
- 1996 yılı içinde planlamaya alınan ve bu yıl içerisinde kurulacak olan 160 bilgisayar laboratuvar okulu, 40 ilköğretim okulu ve 9 bağımsız ana okulu ile bilgisayar laboratuvarı bulunan okul sayısı, bu yıl sonunda 988'e ulaşacaktır,
- 1998-2004 yılları arasındaki dönemde okul ve Milli Eğitim kurumlarının tamamına bilgisayar laboratuvarı kurulması hedeflenmektedir. Tüm okul ve kurumlara bilgisayar kurma hedefinin 1997 yılı fiyatlarıyla toplam maliyeti 2.475.688.000 ABD dolarıdır. Bu konudaki proje hazırlık çalışmaları sürdürülmektedir,
- Ülkemizde 80 il milli eğitim müdürlüğü bilgi ağının kurulmasından sonra, ülke genelinde yaklaşık 1000 ilçe milli eğitim müdürlüğüne bağlantı kurulacak, daha sonra da bu ilçeler tüm okullara bilgi ağı ile bağlanacak ve tüm okullarımız bu ağ üzerinden ülkemizde ve dünyadaki bilgi kaynaklarına (INTERNET ile) erişmiş olacaktır.

Önümüzdeki yılların öğretmen gereksinimini, öğretmenlik formasyonuna sahip üniversite mezunları ile karşılayabilmek için, eğitim fakülteleri dışındaki, fakültele YÖK tarafından öğretmenlik formasyonu programları konulmuştur. Bu programlara 1997-98 öğretim yılında 40.000 öğrencinin devam etmesi beklenmektedir. Bu programlarla öğrencilere branş öğretmenliği yanında sınıf öğretmenliği formasyonu da kazandırılması öngörülmektedir. Eğitim fakültelerinden mezun olacak öğrencilerle birlikte gelecek yıllarda bakanlık, öğretmenlik formasyonuna sahip yeterli sayıda öğretmen adayına kapılarını açabilecektir. Ancak, eğitim fakültesi mezunlarına atamalarda öncelik tanınacaktır.

Eğitimde Bilgi Teknolojileri ve Bilgi İşlem Çalışmaları:

Eğitimin her kademesinde bilgi teknolojisinin kullanılması ve kademeli olarak bilgisayar destekli eğitimin geliştirilerek yaygınlaştırılması çalışmaları sürdürülmektedir.

Türkiye genelinde bilgisayar laboratuvarı bulunan okullar, bilgisayar destekli eğitim için kullanılan bilgisayarlar ve yönetsel amaçlı kullanılan bilgisayarların sayısını belirlemek üzere bir çalışma yapılmış ve bir veri tabanı oluşturulmuştur. Bu bilgilerin sürekli olarak güncelleştirilmesi sürdürülmektedir. Halen ülke genelinde laboratuvarlı okul sayısı 779, laboratuvarlarda kullanılan bilgisayar sayısı 17.922, yönetsel amaçlı kullanılan bilgisayar sayısı 4.996, toplam bilgisayar sayısı ise 22.918'dir.

Milli Eğitimi Geliştirme Projesi (MEGP) kapsamında, 53 bilgisayar deneme okuluna 20+1 bilgisayardan oluşan bilgisayar laboratuvarı kurulmuştur. Bu okullarda kullanılmak üzere, Bilim ve Teknoloji ansiklopedisi ile İngilizce, Matematik, Fizik, Kimya ve Biyoloji dersleri için İngilizce ders yazılımları satın alınmış, okullara gönderilmiştir.

40 ilköğretim okulu ile 9 bağımsız anaokuluna bilgisayar laboratuvarı kurulması, ayrıca 50 ilköğretim okuluna da birer yönetsel amaçlı kullanılmak üzere bilgisayar satın alınması ile ilgili çalışmalar sürdürülmektedir.

Bu çalışmalar kapsamında;

- İlköğretim okulları 1,2,3,4,5. Sınıflar için bilgisayar okur-yazarlığı programı,
- İlköğretim okulları 6,7. ve 8. Sınıflar için bilgisayar okur-yazarlığı programı,
- Bilgi Teknolojisi I-II ders programı hazırlanmıştır.

Okullardaki, bilgisayar laboratuvarlarının verimli bir şekilde işletiminin sağlanması ve bilgisayarlı eğitim konusunda personel ihtiyacının karşılanması için; 1991 yılından itibaren her yıl sınavla seçilen öğretmenler, bilgisayar laboratuvarı bulunan okullarda görevlendirilmek üzere üniversitelerde formatörlük eğitimine alınmaktadır. Bugüne kadar 1.200 formatör öğretmen yetiştirilmiştir. Bu yıl içerisinde formatörlük eğitimine alınan öğretmenlerle birlikte bu sayı 1.500'e ulaşacaktır.

Bilgisayar destekli eğitime yönelik olarak ayrıca ağ kullanımı, eğitim yazılımlarının kullanımı, veri tabanı kullanımı ve programlama ile ilgili kurslar açılmıştır.

Bakanlık merkez teşkilatı birimlerinde, görevli personel için bilgisayar kullanım kursları açılmış ve 482 personel bu kurslara katılmıştır.

1987 yılında başlayan ve Bakanlık merkez teşkilatı birimlerinin ihtiyaç duyduğu taşra teşkilatına ait bilgilerin, kurulacak bilgisayar ağları üzerinden merkezi bir veri tabanında toplanması, böylece doğru ve gerekli bilginin, istenilen zamanda gerekli detayda ve en uygun maliyetle kullanılmasını sağlamaya yönelik **MEB Bütünleşik Yönetim Sistemi (MEBSİS)** projesinin tüm alt sistemleriyle uygulanması çalışmaları devam etmektedir. MEBSİS Projesinin bütün alt sistemleriyle birlikte hayata geçirilmesi için Milli Eğitimi Geliştirme Projesi (MEGP) kapsamında, geliştirilmekte olan **İLSİS projesi** ile ilgili çalışmalar devam etmektedir. 1998 yılı başlarında 80 ilde, Ankara'nın bütün ilçelerinde ve Polatlı ilçe merkezinde 34 okulda kurulacak bilgisayar ve bilgisayar sistemleri ile kullanılabilir bilgiye ulaşmayı sağlayacak bilgi yollarının temeli atılmış olacaktır.

Döner Sermaye Bilgisayar Sistemi (DÖNERSİS) Projesi çerçevesinde döner sermayeli okul ve kurumları ihtiyacı olan bilgisayar donanım, yazılım, kullanıcı eğitimi sağlanmış ve 1 Ocak 1997 tarihinden itibaren döner sermayeli okul ve kurumları tamamında başta muhasebe kayıt ve işlemleri olmak üzere bütün işlemlerin bilgisayarla yürütülmesi uygulamasına geçilmiştir.

Ayrıca, 1998 yılından itibaren bilgilerin, İLSİS ve OKULSİS projeleri kapsamında iletişim hattından alınması, bakanlık ile döner sermaye işletmeleri arasında kurulacak iletişim ağı sayesinde ihtiyaç duyulan bilgilere hızlı bir şekilde ulaşılması ve daha verimli çalışma yapılmasına imkan sağlanmış olacaktır.

Bu arada,

- İnternet'in merkez teşkilatının tüm birimlerinde etkin olarak kullanımının sağlanması,
- Bilgi teknolojisi alanında, Türkiye ve dünyadaki gelişmelerin izlenmesi, merkez teşkilatı birimlerinin bu gelişmelerden hızla faydalanmasının sağlanması,
- İLSİS projesinin gerçekleşmesi sonucunda, BİLGEM veri tabanında toplanacak taşraya ait bilgilerden, bakanlık üst düzey yöneticileri ile merkez birimleri yöneticilerinin gereği gibi yararlanması ve daha gerçekçi karar almalarının sağlanması için bir "Karar Destek Sistemi"nin oluşturulması,
- Bakanlık merkez ve taşra birimlerinde görevli personelin bilgisayar okur-yazarı haline getirilmesi,
- Belirlenecek yazılım standartlarına uygun olarak ders ve uygulama yazılımları geliştirilmesi veya hazırlanması planlanmaktadır.

Eğitim Araçları ve Donatım Hizmetleri:

1997 yılında, ülke çapında yeni açılan okul ve kurumlar, yurt ve pansiyonlar, öğretmen evleri, il ve ilçe milli eğitim müdürlükleri ile geçmiş yıllarda donatımı tamamlanamayan okulların ihtiyacını karşılamak üzere, 4.757.951.000.000 TL'lık malzeme, makine teçhizat alımı gerçekleştirilmiştir. 1.289.369.000.000 TL'nın harcama işlemleri devam etmektedir.

Özellikle yeni açılan ve yeni teknolojilere yönelik bölümlerin donatım ihtiyacı büyük rakamlara ulaşmaktadır. Bakanlığın, 2000'li yıllarda ihtiyaç duyacağı ders araç ve gereçleri ile laboratuvar deney malzemelerinin daha düşük maliyetle üretebilmesi ve istenilen kolaylıkta karşılanabilmesi için DAYM'ın modernizasyonu ile ilgili bir proje yürütülmektedir.

Film, Radyo ve Televizyonla Eğitim Hizmetleri:

MEB'e bağlı tüm eğitim kurumlarının ihtiyaç duyduğu görsel ve işitsel eğitim araçlarının üretimi Film, Radyo Televizyonla Eğitim Bakanlığı'na sağlanmaktadır.

Bu araçlar;

- Radyo programları
- Televizyon programları
- Filmler
- Film şeritleri ve slaytlar
- Fotoğraflar
- Haritalar
- Albümler
- Ses bantları
- Video audi eğitim programları
- CD ROM'lar
- Basılı yayınlardır.

Kitle iletişimine yönelik, çağdaş teknolojilerin sağladığı olanaklardan yararlanarak eğitim hizmetlerinin kalitesinin geliştirilmesi ve bu alanda hizmet üretilmesi yönünde çalışmalar sürmektedir.

İlköğretimde Medya Gereksinimi:

Eğitim uygulamalarında başlıca üç temel gereksinimi karşılama için teknolojik araç kullanımına başvurulmaktadır. Bunlardan birincisi; daha geniş kitlelere eğitim hizmeti götürmektir. İkincisi; varolan eğitim kurumlarındaki öğrenme-öğretme süreçlerini verimli hale getirmek, üçüncüsü ise öğrenme-öğretme etkinliklerini bireyselleştirmektir

Birçok nedenle, her basamaktaki okullar, okullarda uygulanan programlar ve programlarda yer alan dersler için farklı eğitim ortamı oluşturulması gerekmektedir.

Görsel-işitsel araçlara dayanarak yapılan öğretimin yararları:

- Öğrencilerin güdülenme düzeyleri artar
- Öğrenmeyi somutlaştırır
- Öğrenme-öğretme sürecine çeşitlilik ve değişiklik katar
- Verbalizmi önler yani sözden ekonomi sağlar ve zamanı daha iyi değerlendirmeyi sağlar
- Öğrenilecek konular üzerinde daha etkili alıştırma ve pratik yapmayı sağlar

Ortaya çıkabilecek olası sakıncaları ise:

- Öğrencilerin düşünmelerini azaltabilir
- Kimi durumlarda dili daha çok kullanmayı gerektirmeyebilir
- Temini pahalı, sürekli taşınması zahmetli olabilir
- İstenilen her aracı anında etkili bir şekilde kullanmak için gerekli zaman ve hazırlık yeterli olmayabilir

Bilgisayar destekli öğretimde öğretmen konuyu işlerken sahip olduğu donanım ve yazılım olanaklarına, konunun ve öğrencilerin özelliklerine göre bilgisayarı değişik yer ve zamanlarda kullanabilir:

- Öğretmen konuyu işler, dersi kaçırın ya da anlamayanlar için tekrar bir fırsat sağlanabilir. Bilgisayar burada özel öğretmen görevi görür.
- Öğretmen konuyu işler, değerlendirme bilgisayar yardımıyla yapılır.
- Öğretmen konuyu sınıfta işler, alıştırma, uygulama ve değerlendirme çalışmaları bilgisayar yardımıyla yapılır.
- Konu bilgisayarla işlenir. Öğretmen danışmanlık yapar. Öğrencileri denetler.

Diğer bir anlatımla Bilgisayar Destekli öğretim programlarının uygulanışı;

- Alıştırma ve tekrar
- Bire bir öğretim
- Sorun çözme
- Benzetim programları olmak üzere dört çeşittir.

Alıştırma ve tekrar programlarının kullanımı ile ilgili iki türlü yaklaşım düşünülebilir:

Öğrenciye zorlukları belli bir dizi soru verilerek yapılan araştırmalar. Bu tür araştırmalarda sorular ve sıraları programda sabittir ve öğrenciye göre değişmemektedir. Bunlara bilgisayar kontrollü alıştırma programları denilmektedir.

Öğrencinin öğrenilmemiş davranışları ile ilgili sorular verilerek yapılan araştırmalar; Öğrenci sırası ve sayısı belli olan sorular üzerinde çalışılacağına, öğrenme eksiğinin olduğu konularla ilgili sorular üzerinde çalışılır. Öğrencinin kazandığı davranışlar ile ilgili sorular, bilgisayarda öğrenciye ait başka bir yerde toplanır.

Eğitimin en önemli görevlerinden biri de öğrencilerde karşılaştıkları sorunları çözme becerisini geliştirmektir. Benzetim, gerçek hayattaki olayların kontrollü bir şekilde temsil edilmesi olarak tanımlanabilir. Benzetim programları sayesinde;

- Tehlikeli olan deneyler
- Gerekli araç ve gereçlerin kontrollü ortamlarda bulunmayan deneyler
- Zor tekrarlanabilen deneyler
- Pahalı olan deneyler eğitim ortamına getirilmektedir.

İlköğretim programının amaçlarına ulaşmasında önemli bir yere sahip olan derslerin her birinin, etkinliklerinde, ünitelerinde ve konularında hangi eğitim aracı için hangi programın olması gerektiği yeterince bilinmemektedir. Bu da çeşitli araştırmalarla politikalar saptanmasına neden olmaktadır.

Yapılan çalışmalar sonunda genel olarak derslere göre değişmekle birlikte ses bandı, video bandı ve bilgisayar kullanımı ağırlıklı olarak belirtilmektedir. Bu konularda pek de görüş sahibi olmayan ya da pek de iletişim teknolojilerine gerek duymayanlar, genellikle bu araçların (özellikle bilgisayarın) kullanımını bilmeyen, hizmet-içi eğitimle bu konularda yeterli bilgiye sahip olmayan ve belki de bu yüzden yeni teknolojilerden çekinen öğretmen ve okul yöneticileridir.

Bu durumda,

- Dersler için öncelikle, gerekli olan video bandı hazırlanması, hazırlatılması ya da satın alınmasına paralel olarak okulların video ve televizyon gereksinimini karşılayıcı önlemler alınmalıdır.
- Öğretmenlere medyanın önemi ve derslerde medya kullanımına ilişkin eğitim verilmelidir
- İlköğretim programlarındaki tüm dersler için gerekli olan medya miktarı saptanmalıdır
- Okulöncesi eğitim ve ortaöğretim programlarının medya gereksinimini saptanmalıdır
- Yaygın eğitim programlarının medya gereksinimi saptanmalıdır

İlköğretim Programının Gereksinimi Olan Radyo ve Televizyon Programı Miktarı:

Tartışmalar sonucunda gerek yüz yüze gerekse açık ilköğretim uygulaması için gerekli olan radyo ve televizyon programı miktarı belirlenmiştir. Örneğin, birinci sınıf Türkçe dersi etkinlikleri için gerekli olan radyo ve televizyon miktarına bakacak olursak: “İlk okuma-yazma” için yüz yüze ilköğretimde 4, açık ilköğretimde 5 tv program sayısı, “Dinleme” için yüz yüze ilköğretimde 2 radyo, 2 tv, açık ilköğretimde 3 radyo, 3 tv program sayısı, “Konuşma” için yüz yüze ilköğretimde 2 radyo, 2 tv, açık ilköğretimde 3 radyo, 3 tv program sayısı, “Okuma” için yüz yüze ilköğretimde 1 radyo, 2 tv, açık ilköğretimde 3 radyo, 3 tv program sayısı, “Yazma” için yüz yüze ilköğretimde 1 tv, açık ilköğretimde 2 tv program sayısı, toplam olarak yüz yüze eğitimde 5 radyo, 11 tv program sayısı gerekirken, Açık İlköğretimde 9 radyo, 16 tv program sayısı gerekmektedir. Bu örnekleri çoğaltabiliriz ama burada pek gerekli görmüyoruz.⁵

Yüz yüze İlköğretim ve açık ilköğretim uygulaması için gerekli olan radyo ve televizyon programlarının hazırlanması, hazırlatılması ya da satın alınması uygun olacaktır. Her iki uygulama için hazırlatılması ya da satın alınması gereken radyo ve televizyon programı miktarının derslere göre dağılımı şöyledir:

ÜNİTELER	Yüz Yüze İlköğretim		Açık İlköğretim	
	Radyo prg. sayısı	Tv prg. Sayısı	Radyo prg. sayısı	Tv prg. sayısı
Türkçe Dersi Etkinlikleri	70	97	128	184
Matematik Dersi Etkinlikleri	...	80	...	118
Hayat Bilgisi Dersi Üniteleri	9	31	7	31
Fen Bilgisi Dersi Üniteleri	...	58	...	75
Sosyal Bilgiler Dersi Üniteleri	13	52	14	60
Vatandaşlık ve İnsan Hakları Eğitimi Dersi Üniteleri	10	14	11	16
T.C İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Üniteleri	13	12	14	14
Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Üniteleri	29	27	34	32
Müzik Dersi Üniteleri	25	23	28	26
Beden Eğitimi Dersi Üniteleri	...	20	...	22
İş Eğitimi Dersi Üniteleri	2	15	22	57
İş ve Teknik Dersi Üniteleri	...	17	...	16
Ev Ekonomisi Dersi Üniteleri	...	22	...	16
Ticaret Dersi Üniteleri	...	15	...	11
Tarım Dersi Üniteleri	1	15	1	16
Trafik ve İkyardım Dersi Üniteleri	...	17	17	32
Yabancı Dil Dersi Etkinlikleri	31	36	37	42
Resim-iş Dersi Üniteleri	...	43	...	43
TOPLAM	203	594	313	811

Tablo 6

⁵ Daha fazla bilgi için bakınız, Demirel, Özcan ve Kaya, Zeki “İlköğretim Programının Gereksinimi Olan Radyo ve Televizyon Programı Miktarı”, (1997) Ankara, 89-141

İlk ve Ortaöğretimde Bilgisayarlaşma üzerine yapılan çalışmalardan aşağıdaki gözlem ve öneriler çıkarılmıştır:

- Bilgisayar Destekli Eğitim öğrenme şevk ve heyecanını arttırmıştır.
- Firma-Okul işbirliği BDE konusunun tanınmasına yol açmıştır.
- Yönetime verilen bilgiler çekirdek bir kadronun oluşmasını sağlamıştır.
- Yazılım Programları uygulamada sorun çıkarmaktadır.
- Öğretmenlerin BDE uygulamasına etkin bir şekilde katılması sağlanamamıştır.
- Firmalar yeterli yazılım ve donanım temin edememişler; uygulamada yeterli ilgi gösterilmemiştir. (Aşkar; 1997)

Öğretmen eğitiminde de 1991 yılından itibaren “cascade” modeli esas alınarak; bilgisayar kültürü kazandırmanın yanı sıra, bilgisayar destekli eğitimle ilgili kavram ve terminoloji tanıtılmıştır.

Ayrıca çalışmaların tek bir elde toplanması 1992 yılında kurulan Bilgisayar Eğitimi ve Hizmetleri Genel Müdürlüğü’ne çalışmaların toplanmasıyla gerçekleşmiştir.

1998 yılına gelindiğinde Milli Eğitim Bakanlığı’nın başlattığı yeni bir programda “açık ilköğretim” uygulamasıdır. Milli Eğitim Bakanı Hikmet Uluğbay; uygulamadan ilköğretimden mezun olamamış kişilerle, tutuklu ve hükümlülerin, askerliğini yapanlarla, ev hanımları ve engellilerin yararlanması beklediğini açıklamıştır.

Etkileşimli Uzaktan Eğitim Kablo Yayıncılığı Uygulamaları Projesi:

Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu Bilgi Teknolojileri ve Elektronik araştırma enstitüsü ile MEB FRTEB’in 1996’da gerçekleştirdikleri ortak çalışmaya göz atılacak olunursa;

Eş-Zamanlı, Özel Sınıf (yer), Kablo: Öğretmen 20 öğrenci ile elektronik bir sınıfta ders yapar. Her iki taraf, aynı anda sekiz öğrencinin aralarında bağlantı kurabileceği şekilde kablo ile birbirine bağlanır. Bu arada ders ve tartışmalar öğrenci bilgisayarı üzerinden aktarılır. Etkileşim, bilgisayar, faks ve telefon aracılığı ile sağlanır.

Eş-Zamanlı, Özel Sınıf (yer), Mikrodalga: Öğretmen 20 kişilik bir elektronik sınıfta ders yapar. Alıcılar mikrodalga ile bağlanmıştır ve bir anda sekiz öğrencinin birbiri ile bağlantı kurmasını sağlar. Ders aktarımı ve tartışma yapılabilir. Etkileşim bilgisayar, fax ve telefonla sağlanır.

Eş-Zamanlı, Elektronik Sınıf (yer), Kablo: Öğretmen 20 kişilik bir elektronik sınıfta ders işler. Alıcılar 20 öğrencilik uzaktaki diğer bir elektronik sınıfa kablolu bağlantı ile yerleştirilmişlerdir. Etkileşim ses, bilgisayar, telefon ve faks ile sağlanır.

Eş-Zamanlı, Elektronik Sınıf (yer), Mikrodalga: elektronik sınıf yine 20 öğrenciden oluşur. Diğer elektronik sınıftaki 20 öğrenci ana elektronik sınıfa mikrodalga ile bağlanır. Etkileşim, ses, bilgisayar, telefon ve faks ile sağlanır.

Eş-Zamanlı, Özel Yer (Sınıf) Kablo: Dersi sağlayan tarafta; ses, video, animasyon ve metin ile desteklenen ders öğretmen bilgisayarına yüklenir. Bu ders hat yoğunluğunun az olduğu zamanlarda tüm alıcı bilgisayarlara kablo aracılığı ile gönderilir. Etkileşim e-mail, faks ve telefonla sağlanır.

Eş-Zamanlı Olmayan, Özel Yerde Mikrodalga: Dersi sağlayan tarafta; sese, video, animasyon ve metin ile desteklenen ders öğretmen bilgisayarına yüklenir. Hazırlanan ders tüm alıcı bilgisayarlara mikrodalga ortamında gönderilir. Alıcılar dersi bu amaçla özel olarak ayrılan yerlerde bilgisayar terminalinden izlerler. Etkileşim e-mail, faks ve telefon aracılığı ile sağlanır.

Açıköğretim Lisesi:

Açıköğretim lisesine bugüne kadar 230.000 öğrenci kayıt yaptırmış, 18.300 öğrenci mezun olmuştur. Açıköğretim lisesinde; genel, mesleki açık öğretim (endüstri meslek, kız meslek, ticaret ve imam hatip lisesi) programları uygulanmaktadır.

1994 yılından itibaren örgün eğitim öğrencilerine kredi tamamlama olanağı sunan açıköğretim lisesi yurt dışındaki vatandaşlarımıza da hizmet vermektedir. Açıköğretim lisesinin pek çok sorunlarının yanında alt yapı yönünden de güçlendirilmesi için merkezde bilgisayar donanımı ve yazılımı işlemleri gerçekleştirilmiştir. Açıköğretim lisesinin öğretim araçlarını oluşturan radyo ve tv programları ile basılı araçlar tümüyle FRTEB’de üretilmekte, programlar TRT TV-“, TV-4, INT; Radyo 1 ve Türkiye’nin sesi kanallarında yayınlanmaktadır.

Açıköğretim lisesinin kuruluşundan bu yana 910 TV-video; 230 radyo-audio eğitim programı üretilmiş, 25.000 çoğaltım yapılmıştır. Bu programlardan güncelliğini yitirenlerin yenilenmesi çalışmaları sürdürülmektedir.

Sekiz yıllık kesintisiz zorunlu eğitim uygulamasıyla birlikte bu uygulamanın bazı sorunlarını hafifletmek ve öncelikle uygulama kapsamı dışında kalanlara ilköğretim hizmeti sunmak amacıyla, açık ilköğretim okulu kurulmasına yönelik çalışmalar başlatılmıştır. “Açık İlköğretim Okulu Uygulama Yönergesi” onaylanmış, kuruluş ve öğretim materyali hazırlama çalışmaları sürdürülmektedir.

Açıköğretim Lisesi Uygulamasının Değerlendirilmesi:⁶

Ülkemizde eğitimin çoğu zaman işlevsel olmaktan çok, toplumun gereksinimlerini belli bir ölçüde dikkate alan, ancak daha çok kendi yapısı içinde, geçilmesi gereken bir aşamayı tamamlamayı amaç edinen formal bir süreç özelliği gösterdiğini belirtmek yerinde olur.

Ülkemizde zaman zaman, biriken eğitim sorunlarının çözümü için önemli reform hamlelerine girilmiştir. Eğitimde reformun ana çizgilerinin belirlendiği hallerde, subjektif önerilerin yerini objektif ölçütler almaktadır.

Ne var ki, yenileşme doğrultusunda gerçekleştirilen etkinlikler her toplumda oldukça güç kabul görmekte ve benimsenmesi kolay olmamaktadır.

Genel olarak bugün eğitimde başlıca tartışma konuları incelendiğinde, bunları, politika, donanım, hizmeti yaygınlaştırma, hizmete süreklilik kazandırma, öğretmen-

⁶ Bu araştırma, MEB Film Radyo Televizyonla Eğitim Başkanlığı ve Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü’nün işbirliği ile gerçekleştirilmiştir.

öğrenci oranları, bina, kitap, araç-gereç, ücret düzeyi ve maliyet gibi noktalarda yoğunlaştığı görülmektedir. Esasen tüm bu sorunlar, okul tarafından planlanan ve organize edilen gerekli yaşantıların tümü anlamındaki eğitim programları üzerinde odaklaşmaktadır. Sorunlar aynı zamanda programların amacını, içeriğini ve yapısını da etkilemektedir. Sorunların çözümü ise, bir yandan uygun ve dengeli programların hazırlanmasına, diğer yandan bu programların etkili biçimde realizasyonuna, diğer bir deyişle, uygulanacak teknolojilere bağlı bulunmaktadır.

Eğitim krizlerinin yaşanmasında, eskiden eğitim sisteminde bulunan sınırlı sayıdaki bireylerin eğitimi için yeterli olan okullar, öğretmenler, eğitim programları ve bu programları uygulamaya yönelik yöntem ve tekniklerin, geniş kitlelerin eğitiminde yetersiz kalışı etkili olmuştur.

Eğitimin birey ve toplumların yaşamında ne denli önemli bir etkinlik olduğu hemen tüm uluslarca benimsenmiştir. Yüzyılımızda zenginlik kaynaklarındaki eşitsizlikler, politik rejimlerdeki karşıtlıklara karşın tüm ülkeler, eğitime ilişkin temel konulara ortak görüşler benimsemiş bulunmaktadırlar.

Bunlardan bazıları:

- Tüm bireylere temel eğitim,
- Temel eğitime dayalı mesleki eğitim,
- Yeniden eğitilmek, mesleğinde ilerlemek isteyenler yaşam boyu eğitim,
- Tüm eğitim basamaklarında, ulusların coğrafi, ekonomik ve toplumsal gerçeklerini göz önünde bulundurarak, öğrencilerin koşul ve gereksinimlerine uyarlanmış eğitim,
- Toplumlara politik ve kültürel kimliklerini koruma veya yeniden bulma olanakları sağlayan eğitim,
- Tüm eğitsel amaçların ekonomik olarak gerçekleşmesini hedef alan eğitim.

Günümüzde az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin hemen hemen hepsinin eğitim sistemlerinde bir darboğazdan söz edilmektedir. Bu ülkelerde yaşanan darboğazın temelinde yatan belli başlı nedenler şunlardır:

- Genel nüfus içerisinde çocuk nüfusunun büyük oluşu,
- Çocukların küçük bir kısmının kısa süre okula devam etmesi,
- Öğretmenlerin sayıca azlığı,
- Öğretmenlerin niteliğinin düşük oluşu,
- Bir öğretmene düşen öğrenci sayısının fazlalığı,
- Kapalı alanlara düşen öğrenci sayısının fazlalığı,
- Öğretim basamaklarına göre okullaşma oranının dengesizliği,
- Okulların, yerleşim alanlarına ve bölgelere göre dengeli dağılmayışı,
- Mezun öğrenci sayısının düşüklüğü,
- Anne-babaların eğitimin önemini yeterince bilmeyişi.

Eğitim sorunlarının çözümüne ilişkin girişimler incelendiğinde, bunların daha çok, öğretmen yetiştirme, yeni okullar inşa etme, öğrenim süresini uzatma, ikili öğretim, gece öğretimi vb. konularda yoğunlaştığı ortaya çıkmaktadır. Bu geleneksel çabalarla

eğitim sorunları yeterince çözülemediği gibi, tersine, var olan sorunlar da gittikçe artmaktadır.

Eğitim sorunlarının geleneksel çözüm arayışlarıyla çözümlenemediği görülünce ülkelerin eğitimci ve yöneticileri yeni arayışlara yönelmişlerdir. Bu yöndeki araştırmaların başlatılması şu varsayımlara dayanmıştır:

1. Bireyin, çeşitli ilgi, yetenek ve eğitimsel isterlerine geleneksel öğretim biçimleri her zaman karşılayamaz (ve demokratik bir eğitim sisteminde esas olan grup dinamiğini ve toplu çalışmalara katılma ortamını da karşılayamaz.).
2. Bunun bilincine varılınca, eğitimi, alternatif eğitim sistemleri ve yöntemleri yoluyla daha kişisel kılma yönünde çabalara girişilmiştir.
3. Alternatif modellerin hepsinin ortak yönü, sınıf ortamında yapılan öğretimin yetersiz kaldığı ya da işlemediği durumlarda daha değişik ve daha elverişli eğitim olanakları sağlama amacını gütmeleridir.

Fırsat eşitliği ve eğitimin bireysel ve toplumsal amaçların gerçekleştirilmesine katkıda bulunabilecek olması alışlagelmiş örgün eğitimin tüm yönleriyle şu açılardan incelenmesine bağlıdır:

1. Sistemin gerekli temel eğitim yaşantılarını sağlama kapasitesi
2. Sistemin daha kişisel nitelikte bir eğitimi gerçekleştirmek için zorunlu olan ve bireyin en yüksek düzeyde verim elde etmesini olanaklı kılan daha sonraki seçenekleri sağlama kapasitesi

Bu açılardan yapılan incelemeler, sınıfta yapılan geleneksel eğitimin artık kurumsal ve evrensel anlamda örgün eğitim olanakları sağlayan en iyi uygulama olma niteliğini yitirdiğini ortaya koymuştur. Sorunların çözümünde ise, ileri eğitim teknolojilerinin işe koşulması gerekmektedir. **Fırsat eşitsizliğine çözüm getiren, isteyen herkese yaşam boyu eğitim sağlayan ve bunların yanı sıra eğitimin bir dizi bireysel ve toplumsal amaçlarının gerçekleştirilmesine katkıda bulunabilen, yayın amaçlarından yararlanmaya ve bağımsız öğrenmeye dayalı olan bu disiplin, “uzaktan eğitim”dir.**

Açıköğretim lisesinin (AÖL) öğrencileri; lise diplomasına sahip olmak, genel kültürü artırmak ve bilgi kazanmak, ileride yüksek öğrenim görmek, kendini kanıtlamak, çalıştığı işte ilerlemek, daha iyi gelir elde etmek, saygınlığını artırmak, işini güvenceye almak, yeni iş olanaklarına sahip olmak vb. diğer nedenlerden dolayı öğrenim görmek isteyenlerden oluşmaktadır.

Değişik yaş gruplarında yer alan AÖL öğrencilerinin, neredeyse tamamına yakını %97.02’si 15 yaş ile 44 yaş arasında olduğu ve çok küçük bir kısmının da 45 yaşında ve bu yaşın üstünde olduğu anlaşılmaktadır.

Öğrencilerin Yaş Gruplarına ve Çalışma Durumlarına Göre Dağılımı
(N=71.309)

Yaş Grubu	Çalışıyor		Çalışmıyor		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
15-24	12378	17.4	25502	35.8	37780	53.1
25-34	13321	18.6	6910	9.7	20231	28.4
35-44	9662	13.5	1407	2.0	11069	15.5
45 ve üstü	1757	2.5	372	0.5	229	3.0
Toplam	37118	52.0	34191	47.0	71309	100.0

Tablo 7

MEB, 1996a, s.18'deki örneğe göre veriler yeniden değerlendirilmiştir.

Öğrencilerin Yaptıkları İşlere Göre Dağılımı
(N=37.118)

İş Grubu	Frekans	Yüzde
İşçi	15648	42.2
Memur	8611	23.2
Sözleşmeli	3247	8.7
Kendi İşi	4122	11.1
Diğer	5490	14.8
TOPLAM	37118	100.0

Tablo 8

AÖL'de öğrenci olup da, bir işte çalışanların çoğu, memurluk yapmaktadır.

Öğrencilerin Başarı Düzeylerini Düşüren Nedenler

Başarı Düzeylerini Düşüren Nedenler	Frekans	Yüzde
Ders çalışmaktan hoşlanmamam	135	8.1
Ders çalışmaya zaman bulamamam	659	39.8
Ders konularının zor ve düzeyimin üzerinde olması	224	13.5
Okuduklarımı anlayamamam	83	5.0
Derslerin ilgimi çekmemesi	43	2.6
Çalışma ortamımın iyi olmaması	127	7.7
Kişisel problemlerim nedeniyle	180	10.9
Kendimi derse verememem	0	0
Ders çalışma yöntemlerini yeterince bilememem	127	7.7
Başka	59	3.5
Yanıtsız	20	1.2
TOPLAM	1657	100.0

Tablo 9

Öğrencilerin En Çok İlgi Duydukları Sosyal Etkinlikler

Sosyal Etkinlikler	Frekans	Yüzde
Sportif Faaliyetler	739	44.6
Müzik ve Folklor	336	20.3
Tiyatro-sinema	456	27.5
Başka	99	6.0
Yanıtsız	27	1.6
TOPLAM	1657	100.0

Tablo 10

Öğrencilerin Açıköğretim Lisesinde Öğrenim Görme Amaçları

Öğrenim Amacı	Frekans	Yüzde
Prestij kazanmak	113	6.8
Şe girebilmek	248	15.0
Kendime iş kurmak	46	2.8
İş değiştirmek	40	2.4
Şimdiki işyerimde yükselmek	342	20.6
Üniversiteye girmek	530	32.0
Bilgi ve kültürümü artırmak	196	11.8
Boş zamanlarımı değerlendirmek	9	0.5
Lise bitirmenin başka yolunun olmaması	115	7.0
Başka	18	1.1
Yanıtsız	18	1.1
TOPLAM	1657	100.0

Tablo 11

Öğrencilerin Açıköğretim Lisesi Uygulaması İle İlgili Olarak Karşılaştıkları Sorunlar

En Çok Karşılaşılan Sorunlar	Frekans	Yüzde
Kitapları elde etmek	768	46.3
Kimlik, klavuz, bülten vb. elde etmek	227	13.7
İl irtibat bürosu ile iletişim kurmak	239	14.4
Açıköğretim lisesi ile iletişim kurmak	237	14.3
Başka	165	10.0
Yanıtsız	21	1.3
TOPLAM	1657	100.0

Tablo 12

AÖL, MEB'nın eğitim medyasıyla ilgili tasarım ve üretim görevlerini yürüten Film Radyo ve Televizyonla Eğitim Merkezi (FRTEM) ile ilişkilendirilmiştir.

FRTEB'e, Açıköğretim lisesini bünyesinde barındırmak yanında, örgün eğitimi uzaktan eğitim yöntemleriyle desteklemek, eğitim medyasıyla ilgili radyo ve televizyon programları ile basılı materyalleri üretmek, kitle iletişim teknolojilerini kullanarak uzaktan yaygın eğitim programları uygulamak görevleri de, üstlendirilmiştir. AÖL'nin kurumsal yapısının, kendine özgü ve yarı merkezi bir özelliği vardır.

Gerek uzaktan eğitim hizmetlerinin, gerekse üretilen eğitim araç ve gereçlerinin geliştirilmesi ve verimlilik düzeylerinin artırılmasına çalışılmıştır. Bu çerçevede FRTEB'in bir yandan MEB ile Dünya Bankası arasında yürütülen Milli Eğitimi Geliştirme Projesiyle, diğer yandan da FRTEB'in mevcut teknik altyapısıyla desteklenmiştir.

15. Milli Eğitim Surası ön hazırlık çalışmalarının yapıldığı illerin ve bölgelerin bir çoğunda FRTEB ve AÖL'nin yeniden yapılanma gereğini ortaya koyan, görüş ve önerileri sunulmuştur.

AÖL programının içeriğinde yer alan derslerin öğrenilebilmesi ve öğretilebilmesinde basılı materyaller ile radyo ve televizyondan yararlanılmaktadır.

Birçok ülkedeki uzaktan eğitim uygulamalarında temel bilgi kaynağı olarak öğrenme ve öğretme etkinliklerinde kullanılan basılı materyaller, AÖL'de de kullanılmaktadır. Basılı materyaller:

1. Ulaşım garantisi en yüksek olan eğitim ortamı olması,
2. Teknolojik koşullarda olası eşitsizlikleri ortadan kaldırması,
3. Kalıcılığın yüksek olması ve uzun süre referans kaynağı olarak korunabilmesi,
4. Türkiye koşulları içinde uygulanması ve üretimi en esnek ve en ileri durumda olan öğretim ortamı olması nedenlerinden dolayı,

AÖL'deki en önemli ve temel öğretme-öğrenme ortamıdır.

Temel öğrenme ve öğretme kaynağı olarak basılı materyaller;

1. Ders kitapları,
2. Ders notları,
3. Bültenlerden oluşmaktadır.

AÖL kitapları hazırlanmadan önce, ders kitabı yazımında görevlendirilen öğretmenlere ders kitaplarının nasıl yazılacağına ilişkin kısa süreli seminerler düzenlenmiştir. Ders kitabı yazımında görevli öğretmenlerin yararlanması için, ders kitabının nasıl yazılacağı konusunda, çoğaltma şeklinde kılavuzlar da hazırlanmıştır. Ayrıca, ders kitabı yazımında görevli öğretmenlere, gereksinim duydukları zaman rehberlik edecek uzmanlar da, ders kitaplarının yazım sürecinde görev almışlardır. Ancak bu süreçte, ders kitaplarının. Çok değişik kişisel özelliğe sahip olan öğrencilere uygun olup olmadığının belirlenmesi, göz ardı edilmiştir. **Ders kitaplarının hazırlanmasına ve nitelik açısından sınırlılığa ilişkin görüşlerin bazıları:**

Ders kitaplarının tasarım ve yazımında iki üç kişilik, çoğu ilgili alanda yazım açısından yeterli deneyimden yoksun öğretmenlerden yararlanılmış olması ve kitap hazırlama süresinin 20-25 gün gibi çok kısa bir zaman aralığına sıkıştırılmış olmasıdır.

Nitekim, hem ders kitaplarının niteliğini yükseltmek, hem de uzaktan eğitimle ilgili sorunları en aza indirebilmek amacıyla, MEB ile Anadolu Üniversitesi arasında Ağustos 1993'te bir protokol yapılmıştır.

Ders notlarının temel işlevi ise, sunulan uzaktan eğitim derslerinin daha iyi ve daha kolay öğrenilmesini sağlamak olup, öğrencilere uzaktan eğitime uygun olmayan ders kitaplarının yanında verilebildiği gibi, ders kitabı olmayan dersler için de, ders kitabı olarak kullanılmak üzere verilmektedir.

İçeriğin işlenişi, dil özellikleri, görsel düzen ile hazırlık ve değerlendirme bakımından belli bir kalitenin tutturulamamış olması, ders notlarının içeriğinin ders kitaplarının özeti şeklinde olması, öğrencilerin sınavlarda hem ders notlarından, hem de ders kitaplarından sorumlu tutulması ve birçok etmen ders notlarının daha iyi ve daha kolay öğrenmeyi engelleyici etkide olmasına sebeptir.

Bültenlerle ise, öğrencilere AÖL programı hakkında bilgi vermek ve rehberlik etmek amaçlanmaktadır. Bu bültenler; kullanılabilirlik bakımından yeterli, ancak anlaşılabilirlik ve yardım bakımından çok yeterli hale getirilememiştir.

Dünyadaki birçok uzaktan eğitim uygulamalarında radyo ve televizyondan yararlanılmaktadır. Aralarında Türkiye'nin de bulunduğu birçok ülkede ise, uzaktan eğitimi destekleyici olarak yararlanılmaktadır. Radyo için, yalnızca, öğrencilere yönelik danışmanlık hizmetleri, haber, bilgi, duyuru vb. konuları kapsayan, iletişim ve rehberlik programları dışında, radyo ders programları da hazırlanmıştır. Her biri yaklaşık 15 dakikadır.

AÖL'nin ilk yıllarında hazırlanan televizyon programlarına, çok bilgi yığmaya çalışılmıştır. Bunun nedeni ise, uzaktan eğitim uygulamalarının AÖL açısından açıklık kazanamamış olmasıdır.

Hem radyo, hem de televizyon programlarının üretilmesi ve yayınlanmasıyla ilgili sorunların gerisinde; kurulduğu yılda AÖL'nde yetişmiş insan gücü yetersizliği, kısa sürede çok program üretme zorunluluğu ve kurumsal alt yapı eksikliği gibi temel nedenler yer almıştır. Özellikle de yetişmiş insan gücü sorununu ortadan kaldırmak üzere, FRTEB tarafından çeşitli girişimlerde bulunulmuştur. Aynı bağlamda, Dünya Bankası ile T.C arasında imzalanan "İkraz anlaşması"na dayalı olarak uygulanan "Milli Eğitimi Geliştirme Projesi" kapsamında, yabancı alan uzmanlarının da katılımıyla, bu kurumdaki insan gücü ve teknik donanım geliştirilmeye çalışılmıştır.

Üretilen radyo ve televizyon programlarının değerlendirilmesiyle ilgili sonuçlar, FRTEB yöneticileri tarafından ilgiyle izlenmiş, hazırlanacak radyo ve televizyon programlarını mevcut koşullarda biraz daha nitelikli üretebilmek için çalışmalar başlatılmıştır. Bu kapsamda uygulamadaki Film Radyo Televizyon ile Eğitim Merkezi Denetleme Kurulu İç Yönergesi uygulamadan kaldırılmış, yerine; 8.11.1994 tarihinde Film Radyo Televizyonla Eğitim Başkanlığı İç Yönergesi uygulamaya konulmuştur.

Burada üç önemli değişiklik dikkat çekicidir:

- Müdür ya da ünite sorumlusu, yönetmen, alan uzmanı, tasarımcı ve ilgili ürünün üretiminde deneyimli bir elemandan beş kişilik değerlendirme komisyonu oluşturulması
- Ürün denetleme kurulunda üye olarak görev alacaklar için yeni ölçütlerin konması ve atamada belli şartların aranması.

Bu şartlar şöyle belirtilmektedir:

1. Öğretmen yetiştiren yükseköğretim kurumu veya iletişim fakültesi mezunu olmak
  2. En az bir yılı medya materyal üretimiyle ilgili hizmetlerde olmak kaydıyla kamu hizmetlerindeki çalışma süresi on yıldan az olmamak
  3. Son üç yılda olumsuz sicil almamış olmak
- MEB'in Eğitim Araçları inceleme Yönetmeliği ve bu yönetmelikteki en son değişiklikler dikkate alınarak ürün değerlendirme ölçütlerinin yeniden belirlenmesidir.

AÖL'de öğrencilerin başarılarını belirlemek üzere her dönemin sonunda, her ders için ayrı ayrı sınavlar yapılmaktadır. Sınavlar, merkezi sistemle aynı gün ve aynı saatte bütün il merkezlerinde iki-üç oturumda gerçekleştirilmektedir. Öğrencilerin başarıları derslere, öğretim yılına ve hatta dönemlere göre değişmektedir. Öğrencilerin genel başarıları, gerekse derslere göre başarıları, çok düşük görünmektedir. AÖL, 1994-1995 öğretim yılının birinci döneminde öğrencilerini mezun etmeye başlamıştır. 1994-1995 öğretim yılında 1. Dönem, 675 kişi (%34.5); 2. Dönem, 1298 (%65.8) olmak üzere toplam 1973 (%100.0) kişi mezun olmuştur.

AÖL'ye kaydolun öğrenci sayısı ile mezun olan öğrenci sayısı dikkate alınarak genel bir değerlendirme yapıldığında, öğrencilerin başarılarının çok düşük olduğu anlaşılmaktadır. Öğrencilerin başarılarına üniversiteye yerleştirme açısından bakıldığında 1994-1995 Öğretim Yılında bunların 1072'si Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sınavı'nı (ÖSYS) kazanmıştır.

AÖL Uygulamasıyla İlgili Araştırmalar:

Günümüze kadar dokuz araştırma yapılmıştır. Bunların değerlendirilmesine göz atacak olursak:

1. Eğitim Araçları ve Donatım Merkezi müdür yardımcılarının eğitim düzeylerinin düşüklüğü, yöneticilik deneyimlerinin az olması ve daha çok sınıf öğretmeni olmaları
2. Radyo ve televizyon programları genel olarak iyi, yine de programlarda bazı aksaklıklar mevcut
3. Televizyon programlarının; sunucular ve sunuluş aşamaları iyi, üretim tekniği niteliği orta derecede
4. Ders kitapları içerik olarak ders programına uygun ama uzaktan eğitime yeterince uygun değil

5. Türk Dili ve Edebiyatı 1, Matematik 2 ve fen Bilimleri 2 ders kitaplarının öğrencilerce değerlendirilmesi sonucunda, her üç ders kitabının da yeterince anlaşılır, ilgi çekici, okumayı kolaylaştırıcı, araştırmaya sevk edici ve öğrenmeyi ölçücü olmadığı fikrinde ortak karara varılmıştır.
6. Ders notları, güdüleme, dikkat çekme, pekiştirme ve öğrencinin kendisini değerlendirmesi bakımından yetersiz
7. Telefon ya da akademik danışmanlık ve öğrenme merkezleri gibi yeni yöntem ve tekniklere gerek duyulmakta
8. Yüz yüze eğitim uygulamalarının yaygınlaştırılması gerektiği, öğrencilerin sınav sürelerini, sınav soruları ve sınav türü konularında olumlu görüşlere sahip olduğu da değerlendirmeler arasında yer almaktadır.

Öneriler:

1. AÖL uygulaması ile ilgili olarak öğrencilerin karşılaştıkları iki temel sorun, basılı malzemeleri elde etmek ve iletişim kurmaktır. Bu iki temel sorunun ortadan kaldırılabilmesi için gerekli önlemlerin alınması gerekmektedir,
2. Basılı ders malzemelerinin satır uzunluğu, sayfa düzeni, harflerin küçüklüğü, kağıdın kalitesizliği vb. eksiklikler basılı malzemelerin okunabilirliğini, yine yabancı sözcüklerin ve teknik terimlerin çok fazla kullanılmış olması, cümlelerin çok uzun olması, cümlelerin çok düzgün kurulmamış olması vb. eksiklikler de anlaşılabilirliğini düşürmektedir. Bu konularda daha titiz olunmalı,
3. Öğrencilerin üçte ikisinin televizyondaki dersleri daha çok akşam kuşağında izlediği de göz önüne alınarak dersler, öğrenci isteklerine göre yayınlanmalı ve sabah ile öğle kuşaklarında da tekrar edilmeli,
4. İzlenme oranının yükseltilmesi için televizyon ve radyo programlarının niteliği artırılmalı, yayın gün ve saatleri öğrencilerin isteklerine göre belirlenmeli,
5. Radyo ve televizyon derslerinin izlenebilirliğini ve dinlenebilirliğini düşüren nedenler ortadan kaldırılmalı ve derslerin izlenebilirlik ve dinlenebilirlik nitelikleri artırılmalı,
6. Yüz yüze eğitim yaygınlaştırılmalı,
7. Öğrencilerin istekleri göz önüne alınarak matematik, Türkçe, İngilizce, bilgisayar ve Fen Bilimleri derslerinde yüz yüze eğitim uygulanmalı,
8. İnfobank uygulaması öğrencilere tanıtıcı bilgi vermeli,
9. Bültenin niteliği eksiklikleri giderilerek artırılmalı,
10. Radyo ve televizyondan yayınlanan iletişim ve rehberlik programlarının niteliği artırılmalı,
11. Sosyal etkinlikler artırılmalıdır. Bu etkinliklerin organize edilmesi öğrenciler arasındaki iletişimi ve öğrencilerin kuruma olan bağlılıklarını artıracak, motivasyonlarını yükseltecektir,
12. Seçmeli ders seçimi konusunda öğrencinin ihtiyaç duyabileceği danışmanlık hizmeti en iyi şekilde sağlanmalı,
13. FRTEB personeli ve gerekse İl İrtibat Bürosu sorumlularının iş doyum düzeyleri çok yüksek değildir. Özellikle ücret, ödüllendirme ve iş yerinde yükseltme ile ilgili faktörler konusunda gerekli önlemler alınmalı,
14. AÖL, İl İrtibat Bürolarına gönderilmesi gereken duyuru, bülten, ders kitabı, kimlik vb. dokümanlar zamanında gönderilmeli,
15. AÖL ile il irtibat Büroları arasında sağlıklı bir iletişim ağı kurulmalı,

16. İl İrtibat Büroları bilgisayar donanımına kavuşturulmalı ve işler bilgisayar ortamında yürütülmeli,
17. İl İrtibat Bürolarının bina, donanım, personel ve maddi ihtiyacı karşılanmalı,
18. Büroların AÖL uygulaması içindeki yapı ve işleyişi gözden geçirilmeli, AÖL uygulaması etkili bir şekilde tanıtılmalıdır.

Radyo-TV Programları:

Okulöncesi eğitim programını desteklemek amacıyla; ilk bölümü 6 yaş radyo-audio programı, 15 TV video programı ve 12 basılı oyun aracı üretimi gerçekleştirilmiştir.

Okulöncesi Eğitimi Projesi çerçevesinde 4-6 yaş grubuna yönelik; 24 TV-video, 24 radyo-audio ve 13 basılı aracın yapım çalışmaları sürmektedir. Önceki yıllarda gerçekleştirilen ilkokullar arası bilgi yarışması radyo programları, 1997-1998 öğretim yılında da “İlköğretim Okulları Beşinci Sınıflar Yarışıyor” adı altında devam etmekte ve TRT Radyo 1 kanalından yayınlanmaktadır.

“Mesleklerin Tanıtımı Projesi” çerçevesinde ortaöğretimde mesleğe yönlendirme amacıyla, 12 mesleğin tanıtımını içeren video paket programları üretilmiştir.

Yeni teknolojilerin eğitimde kullanılması hedefi doğrultusunda FRTEB arşivindeki 550 fotoğrafın yer aldığı “Fotoğraflarla Atatürk” CD-ROM’u yapılmıştır. Söylev CD-ROM ortamına aktarılmakta, “Atatürk Belgeseli” için araştırma ve projelendirme çalışmaları sürdürülmektedir. Ortaöğretim programını desteklemek amacıyla çoğaltımı yapılmak üzere satın alınan değişik alan ve konularda 55 video eğitim programının çeviri ve seslendirilmesi yapılmaktadır.

GAP Bölgesine Yönelik Radyo Televizyon Programları:

GAP Radyo TV Yayınları Danışma Üst Kurulu’na belirlenen ilkeler doğrultusunda, hedef kitlesi kadın olan, Türkçe konuşma ve anlamayı geliştirmek, yöre insanının kültür düzeyini yükseltmek, vatandaşlık eğitimi vermek amacıyla, radyo TV dizi programları üretilmekte ve TRT kanallarından yayınlanmaktadır. Bu kapsamda;

- 52 radyo-drama programı
- 40 spot TV programı
- 26 karma TV programı
- 26 TV drama-dizi programı yapım çalışmaları sürmektedir.

Yaygın eğitimi desteklemek üzere öğretmen-veli ve öğrenciler arasında iletişimin gerçekleştirilmesi amacıyla “Öğretmenler Odası” adıyla 13 programlık TV dizisinin tasarım, yazım ve yapım çalışmaları devam etmektedir.

1993 yılında başlayan, ancak yayını kesintiye uğrayan teletext yayınlarının tekrar yayınlanabilmesi için çalışmalar sürmektedir.

Eğitimde Medya Kullanımı Araştırması:

Mille eğitimin yerel unsurlar ve toplumun ihtiyaçları doğrultusunda, örgün ve yaygın eğitimin yeni teknolojilerden yararlanarak daha etkin ve sağlıklı bir biçimde sürdürülmesi, eğitimin medya ile güçlendirilerek geniş kitlelere ulaştırılması ve uzaktan eğitimin geliştirilmesi amacıyla araştırmalar yapılmaktadır.

Bu bağlamda;

- TÜBİTAK ve Bilgi Teknolojileri Araştırma Enstitüsü'ne (BİLTEN) yaptırılan “Dünyada ve Türkiye’de Uzaktan Eğitim Uygulamaları ve Yeni İletişim Teknolojilerinin Uzaktan Eğitimde Kullanılması Araştırması”nın ikinci dilimi ile “Etkileşimli uzaktan Eğitimde Kablo Yayıncılığı ve uygulamaları Projesi” çalışmaları sonuçlanmak üzeredir.
- Görsel-İşitsel eğitim Araçları Hizmet Sisteminde Mevcut Durum ve Gereksinimler Araştırması” yapılmaktadır.
- Açıköğretim lisesi ile ilgili sorunlara çözüm üretmek ve uygulamayı bilimsel verilere dayalı olarak geliştirmek amacıyla, Anadolu Üniversitesi ile işbirliği halinde “Açıköğretim lisesi Yurt İçi ve yurt Dışı Uygulamalarının Değerlendirilmesi” araştırma projesi çalışmaları tamamlanmak üzeredir.
- Eğitimde Medya Yapım ve Kullanım Araştırma Projesini gerçekleştirmek üzere çalışmalar sürdürülmektedir. Üç basamaktan oluşan bu araştırmanın amacı:

-Gelişmiş teknolojik araçlarla ilköğretim programını destekleyecek görsel-ışitsel ürünlere yönelik gereksinimi saptamak,

-Gereksinimleri karşılayacak etkili görsel-ışitsel ürünleri tasarlamak ve üretim süreçlerini planlamak,

-Gelişmiş teknolojilerden yararlanarak örnek görsel-ışitsel araçlar üretmek ve değerlendirmektir.

Araştırmanın birinci basamağında “İlköğretimde Medya Gereksinim Araştırması” yer almaktadır.

Uluslararası Uzaktan Eğitim Sempozyumu:

Gelişen teknoloji ve artan eğitim ihtiyacı karşısında uzaktan eğitim ve bilgiye erişim teknolojilerinin irdelenmesi, uygulanabilir öneriler geliştirilmesi ve eğitimde kullanılması amacıyla 12-15 Kasım 1996 tarihleri arasında “I. Uluslar Arası Uzaktan Eğitim Sempozyumu” gerçekleştirilmiştir.

Bu sempozyumun; öncelikle uzaktan eğitim kuramcıları, uygulayıcıları ve bilim çevrelerini uluslar arası platformda bir araya getirme amacı olmuştur. 4-8 Mayıs 1998’de yapılması planlanan “II. Uluslar Arası Uzaktan Eğitim Sempozyumu”nda da örgün ve yaygın eğitimde uzaktan eğitimin etkili biçimde kullanılması amaçlanmaktadır.

Planlanan çalışmalar arasında:

- Değişik kaynaklardan yetişerek eğitim hizmeti sunan öğretmenlerin çeşitli alanlarda uzaktan eğitim yöntemleriyle hizmet içi eğitimden geçilerek sisteme uyum sağlamaları, televizyon, video, audio bilgisayar, CD Rom, video konferans telekonferans ve İnternet gibi çeşitli teknolojilerden yararlanmalarını sağlamak üzere bir proje hazırlanmıştır.
- Açıköğretim lisesi il irtibat merkezleri işlev bakımından geliştirilerek, Öğrenme Merkezleri Projesi bu geliştirme kapsamına alınacaktır.
- Açık ilköğretim okulu Uygulama yönergesi doğrultusunda bu öğretim yılından itibaren zorunlu eğitim kapsamı ve ilköğretim çağı dışında kalanlara uzaktan eğitim yöntemleriyle, ilköğretim 6,7 ve 8. Sınıf programı uygulanarak başarılı olanlara ilköğretim okulu diploması verilecektir.
- Ülke genelinde etkileşimli Uzaktan Eğitim Projesi'nin kapsamı genişletilerek yaygınlaştırılacaktır. Bu amaçla araştırma, planlama ve uygulama etkinlikleri sunulacaktır.
- "Eğitimde Medya Yapımı ve Kullanımı Araştırma Projesiyle" ilköğretimde medya materyal gereksinimini saptaması ve örnek uygulama yapılması amaçlanmaktadır. Bu çalışmanın ortaöğretime yönelik bir biçimde 1998 yılı içinde sürdürülmesi planlanmaktadır.

Projeler:

Eğitim sisteminin tüm kademelerinde nitelik ve verimliliğin artırılması, bilimsel ve teknolojik gelişmelerin sisteme kazandırılması, burs ve teknik yardımların sağlanması ve kaynakların rasyonel kullanılması için dünya bankası ikraz Projeleri uygulamaya konulmaktadır.

Projelerin bazıları şunlardır:

- Milli Eğitimi Geliştirme Projesi
- Okulöncesi Eğitimin Yaygınlaştırılması Projesi
- Temel Eğitim Projesi
- İstanbul Haydarpaşa Anadolu Teknik Lisesi Otomatik Kumanda Bölümü Projesi
- İstanbul Profilo Anadolu Teknik Lisesi Projesi
- Mesleki Teknik Öğretim Kurumlarının Modernizasyonu Projesi
- İstanbul-Tuzla Teknik Lise ve Endüstri Meslek Lisesi Projesi
- Türk-Alman İkili Meslek Eğitiminin Teşviki Projesi
- İki Dilli Meslek Eğitimi Projesi
- Üreten Kadın Projesi
- Mesleki ve Teknik Eğitimi Geliştirme (METGE) Projesi
- Okuma-Yazma ve Kadın İş Gücü Eğitimi Projesi
- Bölgesel Düzeyde Kadın İş Gücü Eğitimi Projesi
- Turizm Eğitimi Geliştirme Projesi
- Yabancı Dil Eğitimi Geliştirme Projesi
- Öğretmen yetiştirme ve Eğitimi Projesi
- Nüfus Eğitimi İçin Fizibilite Çalışmaları Projesi
- Bilgi İletişimi Projesi
- Bilgisayar Deneme Okullarının Yaygınlaştırılması Projesi

- Uzaktan ve Bilgisayar Ortamlı Eğitim Projesi
- Eğitim Teknolojisinin Düzeyini Yükseltmeye ve Bilgisayar Ortamlı Eğitim İle Uzaktan Eğitimin Yaygınlaştırılmasına Yönelik Fizibilite Çalışmaları

1998 yılında tahsisi öngörülen MEB yatırım ödeneklerinden, Bilgisayar Eğitim ve Hizmetleri Genel Müdürlüğüne; 10.000'i etüt projesi, 200.000'i makine teçhizat için olmak üzere toplam 210.000 (milyon dolar) ödenek ayrılmıştır.

MEB YÖNETİM BİLGİ SİSTEMİ

MEB, Yönetim Bilgi Sistemi ve beraberinde bir iletişim altyapı sistemi kurmaktadır. Bir enformasyon sisteminin temel hedefleri; doğru, anlaşılır, tek bir merkezden yönetilen, düşük maliyetli, güvenilir, gerekli zamanda, gerekli sıklıkta ve en uygun maliyette... bir takım bilgileri ihtiyacı olan yerlere sağlamaktır.

MEB-Net Network'te işlemler, okullar baz alınarak yapılıyor. Bu, bakanlığın ana tabanını oluşturacak olan bir projedir. Artık bir üs olarak bakanlık birimleri görülmekte.

Ellerinde bir çok proje var. Bunlardan birisi de, on yıldır üzerinde çalışılmakta olan PERSİS projesidir.

Projeden önce, bilgi akışlarında,

- Kırtasiyeciliğin önüne geçmek,
- Hızı yakalamak, süratten kazanmak,
- Daha modern olma olanaklarından yararlanmak gibi amaçlar belirlenmiştir.

Donanım olarak, kendi Network'leri üzerinden, Türk Telecom'un sağladığı özel devrelerden, hatlardan yararlanmak (kiralık hat, omurgada switching, uçlarda intel tabanlı bilgisayarlar, lazer yazıcılar) söz konusu olurken; yazılım olarak, Windows NT, Windows 95, Visual Basic, Visual basic Oracle, Lotus Groupware yazılım kullanımı söz konusudur.

Haziran 1998'de tamamlanacak olan projenin, Ankara-Çankırı (il), Çankaya-Polatlı (ilçe) bağlantısı yapılarak, pilot bir çalışması gerçekleştirilmiştir. 2,5 yıl önce başlanan pilot çalışmada, Polatlı-Çankaya İlçe Milli Eğitim Müdürlükleri ile Ankara-Çankırı İl Milli Eğitim Müdürlükleri birbirine bağlanmıştır. Adana-Kıbrıs omurgasının da talep üzerine oluşturulması düşünülmektedir.

Bakanlığın 7 kiralık hattı bulunmaktadır.

Kurulan Network üzerinden sadece yönetim bilgi sistemi oluşturmanın yanı sıra internet ve intranet hizmetleri de düşünülmektedir. Talep olduğu sürece, omurganın upgrade edilmesi düşünülmektedir.

- Bakanlık veri havuzunun oluşturulması,
- Taleplerin değerlendirilmesi,
- Taleplere uygun hizmet amaçlanmaktadır.

MEB'in Kamu-Net'e önerileri ise şunlardır:

1. Türk Telekom'un iletişim altyapısını standart hale getirip güçlendirmesi: Yüksek hızları destekleyen hizmetleri hızlı bir şekilde oturarak, kullanıcının hizmetine sunması. Bunun yanı sıra iletişim maliyetinin düşürülmesi ve abone kolaylıklarının sağlanması,
2. Kurumların yazılım ve donanım olarak ortak ağ belirlemesi (standartlaşması)
3. Kurumların bilgilerinin entegrasyonu: kamu kuruluşlarının çalışma alanları belli. Çeşitli veri havuzları, ambarları oluşturmak suretiyle bilginin bir yerden girilmesi maliyeti düşürecek ve kurumların çalışma verimini artıracaktır.
4. Kamu-Net Üst Kurulu'nun kurulması (nitekim kuruldu), etkin kullanımı, etkin ve yönlendirici çalışmalarda bulunması

Bu arada eğitim gören çocuklar için bilgisayar çalışmaları hakkında hiçbir bilginin sunulmaması dikkat çekmiştir. Projenin pedagoji boyutunun da olmadığını belirtmeliyiz.

MEB, 70 binin üzerinde okul, 849 ilçeli ülke, 80 İl Milli Eğitim Müdürlüğü ve bir bakanlık gibi geniş bir kapsama sahip. Projenin gerçekleştirilmesi için, zamana ve personele ihtiyaç duyuyor. Bu projenin bütçesini değerlendirecek olursak; 90.2 milyon dolar bütçeli olup, son harcamaların, 14 milyonu bulduğu kaydedilmektedir.

MEB'den Ozan Çiner ise 1990'da İLSİS'in bir üst projesi olan Milli Eğitimi Geliştirme Projesi için Dünya Bankası'nın 177 milyon dolar verdiğini belirtti. Bunun yanı sıra internet bilgi bankalarının da oluşturulmakta olduğundan söz edildi.

Bu arada eleştiri olarak, Dünya Bankası'nın fonlarının projelerinin kararlaştırılıp, masaya yatırılmadığı konusunda eleştiriler getirildi. Prof. Dr. Oğuz Manas, 1974'ten 1992'ye kadar projelerin DPT Özel İhtisas Komitesi denetiminden geçmekte olduğunu, bu komitenin resmi kurumlara yol gösterme, eleman eğitme konularında oldukça yararlı olduğunu belirtti.

Milli Eğitimi Geliştirme Projesi kapsamında, İLSİS projesinin başarıyla sonuçlandırılması sonucunda, MEBSİS projesinin tüm alt sistemlerinin birbiriyle entegre olarak çalışmasında önemli bir mesafe alınmış olacaktır.

MEBSİS projesi kapsamında; Personel Genel Müdürlüğü, Bütçe Dairesi Başkanlığı, İdari ve Mali İşler Dairesi Başkanlığı, Yükseköğretim Genel Müdürlüğü tarafından yürütülmekte olan iş ve işlemlerin bilgisayar ortamında yapılması için gerekli donanım ve yazılımlar temin edilmiştir. Kurulan sistemler çalışır durumdadır. Ayrıca İşletmeler Dairesi Başkanlığı için kurulması düşünülen sistemlerin donanımları temin edilmiştir. Bu donanımlar üzerinde çalışacak yazılımların geliştirilmesi çalışmaları sürdürülmektedir.

İLSİS projesi kapsamında; pilot uygulama merkezleri olarak seçilen BİLGEM, Ankara ve Çankırı İl Milli Eğitim Müdürlükleri ile Polatlı ve Çankaya İlçe Milli Eğitim Müdürlüklerinde gerekli donanımlar kurulmuştur. 80 ilde, Ankara'nın tüm ilçelerinde ve Polatlı ilçe merkezinde 34 okulda kurulacak bilgisayar ve bilgisayar sistemleri ile bu sistemler üzerinde çalışacak yazılımların temini için Dünya Bankası usul ve esaslarına göre yapılan ihaleler sonuçlanma aşamasına gelmiştir.

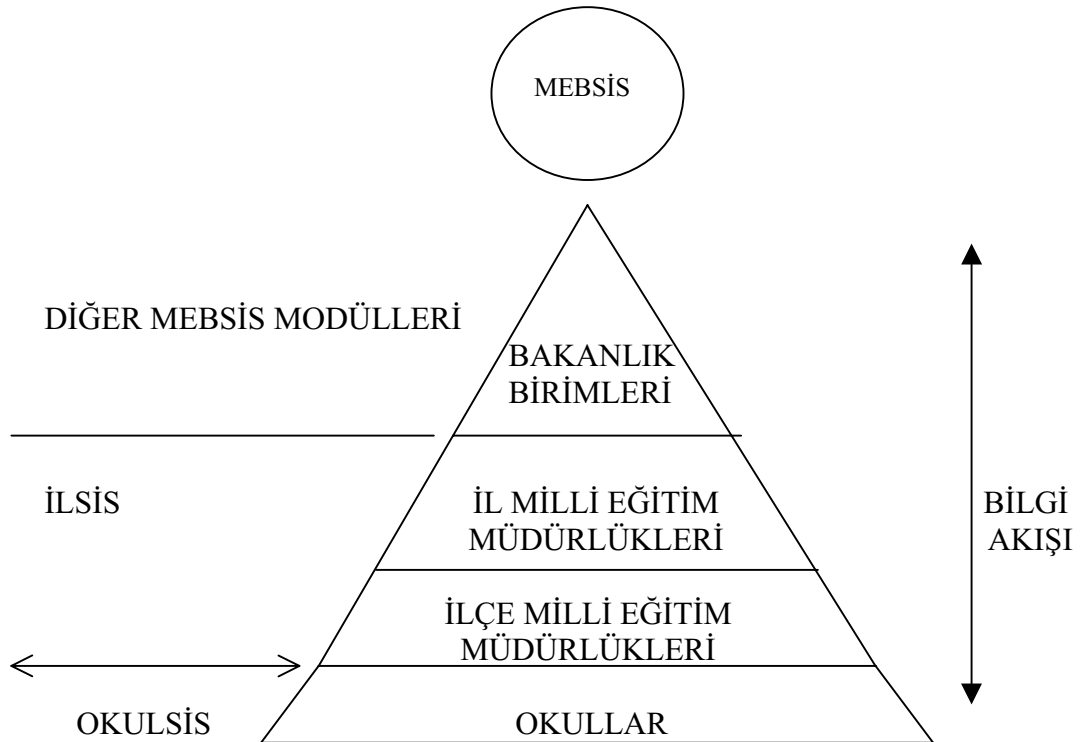
İLSİS

Bir bilgi sisteminin temel hedefi:

- Doğru, anlaşılır, güvenilir ve tekil bilgiyi
- Gerekli zamanda
- Farklı detayda
- Gerekli sıklıkta
- Gerekli yere
- En uygun maliyetle iletmektir.

İlsis, il ve ilçe milli eğitim müdürlüklerinin işlevlerinin bilgi teknolojisi desteğiyle yürütülmesi amacıyla kurulacak bir yönetim bilgi sistemidir. Taşra teşkilatında, siyasi baskılar sonucu çoğalan usulsüz işlemler, zamana karşı yarışın hız kazanması, artan talepler ve baskı grupları (kurum içi, kurum dışı-özellikle veliler-), değişen büyüklükler (artan kurum sayısı, personel sayısı, öğrenci sayısı), okullardan gelen çabuk cevap alma isteği, artan sorunların yerinde ve zamanında çözülme isteği, il ve ilçe yönetimine karşı yitirilen güven, modern teknolojilerin öğrenilmesi ve daha kaliteli hizmet verilebileceğine yönelik inanç, kalkınma planı ve yetişmiş insan gücü açısından uluslar arası rekabet yeteneği, mevcut sistemin direnç noktasının aşılması ve doğal bir ilerleme gibi bir çok nedenle İlsis projesi gerçekleştirilmektedir.

Milli Eğitim Bakanlığı Bütünleşik Yönetim Bilgi Sistem Yapısı

İLSİS Projesinin amacı, Yönetim Bilgi Sistemi yoluyla, taşra teşkilatının işlerine destek sağlamak ve verilen hizmetlerin hız ve kalitesini yükseltmektir. Ayrıca, taşra teşkilatını gereksiz işlemlerden ve kırtasiyecilikten arındırarak, teşkilatlarda iş akışı verimliliğini artırmak; yerel düzeyde daha verimli yapılabilecek ve merkez teşkilatının

iş yükünü azaltacak alanlarda, taşra teşkilatına aktarılacak görev ve sorumlulukların devrine destek olmak; verimli ve etkin bilgi akışı ve iletişim için okul-taşra teşkilatı ve taşra teşkilatı-merkez arasında bir ara birim oluşturmak; yerel veri tabanlarını merkezi düzeyde bütünleştirerek, MEBSİS'in merkezi bölümü için taban oluşturmak ve merkezi bir karar destek ve kalite kontrol sistemi oluşturmak; karar verme ve süreç geliştirme amacıyla bilgi teknolojisinden yararlanacak taşra ve merkez personelini eğitmek; sistem geliştirme süreci konusunda teknik personeli eğitmek ve teknik sistemlerin bakanlığın kendi imkanlarıyla kurulabilmesi için, gerekli bilgi birikiminin aktarılmasını sağlamak amaçlanmaktadır.

TAŞRA TEŞKİLATINA YÖNELİK DÜŞÜNCELER

İl ve ilçe teşkilatlarında mali kaynakların yetersizliği, mevzuatın sistemli olmaması ve sık değiştirilmesi, uzman personelin olmayışı ve yetki kullanmayarak sorunların çözümünün üst makamlara aktarılması verimliliği olumsuz etkileyen sebepler olarak ortaya konmaktadır.

Taşra teşkilatında teknolojik ürünlerden yeterince yararlanılmaması, tekrarlanan hizmetlerin standartlaştırılmaması ve mevzuatın yöneticilere inisiyatif kullanma imkanı vermemesi zaman kaybına ve israfa sebep olan konular arasında sayılmaktadır.

Taşra teşkilatı yöneticileri, bakanlık merkez teşkilatı ile ilve ilçe milli eğitim müdürlükleri arasında bilgisayar bağlantılı iletişimin kurulmasının eğitim-öğretim çalışmalarını büyük ölçüde olumlu etkileyeceği görüşündedir.

İl ve ilçe milli eğitim müdürleri, buldukları görevin sorumluluklarını yerine getirebilmeleri için kendilerine verilen yetkilerin artırılması gerektiğini düşünmektedirler.

Dolayısıyla, bilgi toplumunun en belirgin özelliği olan bilgiyi üretme, kullanma ve yayma konusunda "MEB olarak neredeyiz?" sorusu sürekli gündemde tutulmalıdır. BİLGEM tarafından yürütülen yönetim enformasyon sistemi, İLSİS, OKULSİS vb. bağların kurulması büyük önem taşımaktadır. Bu durum karar vericilerin kararlarını bir veri tabanına oturtmalarını sağlayacak, hızlı iletişimi ve verilerle yönetim anlayışını sisteme yerleştirmiş olacaktır. Ayrıca, büro hizmetlerinin yürütülmesinde teknolojiden yararlanılması zaman kaybı ve israfın önlenmesinde önemli bir katkı sağlayacaktır.

ÖĞRENME MERKEZLERİ PROJESİ

MEB FRTEB ile Uzaktan Eğitim Vakfı (FRTEB'in bir vakfı) ve UNICEF tarafından da desteklenen bir "Öğrenme Merkezleri" ya da "Bilgi Merkezleri" projesi başlatıldı. Kitleli eğitim denilince akla, açıköğretim, televizyon ve radyo ile eğitim gelirken; bu proje ile dünyadaki tüm eğitim kaynaklarını kişinin ayağına götürecek terminalleri kurmak amaçlanmaktadır. Yapılan görüşmeler sonucunda elde edilen bilgiler şunlardır:

Bu proje, başta merkezden bilgi terminalleri nasıl tarif edildiyse, Kars'ta mahalleli bilgi merkezi kurmak isteyen zengin bir vatandaş, Erzurum'da bilgi merkezi kurmak isteyen mahalleli grubu, MEB, İl Milli Eğitim Müdürlüğü ya da İlçe Milli

Eğitim Müdürlüğü, valilik gibi kaynakların bilgi merkezi kuracak kampanyaları gerçekleştirilecektir.

Devlet denetimden sorumlu olacak, onun dışında özgürlük alanı geniş tutulacak. İnternet olanakları olacak, web sayfaları tasarlanacaktır. Bu arada bilgi merkezlerinde video kasetleri arşivi de bulunacak., insanlar gerektiğinde yabancı dil ihtiyaçlarını da burada gidereceklerdir.

Öncelikle pilot bilgi merkezleri kurulacaktır. Yap işlet yöntemi genel olarak tüm Türkiye’de uygulanacaktır. Daha önce ise Küçük Çekmece’de pilot uygulamalara başlanmıştır.

Belli standartlar düzeyinde, ulusal eğitim politikaları doğrultusunda kurulacak olan bu merkezlerde asıl amaç, kendi kendine öğrenmedir ancak., zaman zaman seminer ve sertifikalı programların da düzenlenmesi düşünülmektedir.

FRTEB’de dört aydır uzaktan eğitim için öğretmen yetiştirme çalışması vardır. Fen Bilgisi dersi demo çalışması bulunmaktadır. İki öğretmen elektronik sınıfta öğretilecek Fen Bilgisi dersinin senaryo çalışmalarını gerçekleştirilmektedir.

MEB 1997-2000 İCRA PLANI’NDA YER ALAN ÇALIŞMALAR

- Bakanlık ve bünyesinde mesleki ve teknik öğretim kurumu bulunan Bakanlıklarla işbirliği sağlanarak bu kurumların meslek dersleri ve programlarının günün şartlarına ve gelişen teknolojiye uygun olarak geliştirilmesi sağlanacaktır.
- TRT ile işbirliği yapılarak, paket programlar hazırlanacaktır. Uydu kanalı da dahil, kitle iletişim araçlarıyla, okulöncesi çocuklarının ve annelerinin eğitimine yaygın eğitim yoluyla katkı için bir proje geliştirilecektir.
- Teknolojik gelişmelere paralel olarak, hazırlanan eğitim programlarının uygulanabilmesi için atölye ve laboratuvar donatım standartları yeniden belirlenecektir. Atölye ve laboratuvar donanım ve kullanım kılavuzları hazırlanacaktır. Laboratuvar ve atölyelerin aletlerinin çok yönlü değerlendirilebilmesi için, öğretmen ve öğrenci el kitapları hazırlanacaktır.
- Meslek alan ve dalları çeşitlendirilerek, mesleki açıköğretimin geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması sağlanacaktır.
- Meslek kademeleri ve standartları doğrultusunda iş hayatının gereklerine uygun olarak mevcut eğitim programları geliştirilecektir.
- Komisyonlar kurularak, okul türlerine göre bilgisayar eğitimi hedefleri belirlenecek ve eğitim programı çalışmaları tamamlanacaktır.
- Bilgisayar formatör öğretmenlerinin yetiştirilmesi amacıyla, seminerler ve kurslar düzenlenecek, mevzuat düzenleme çalışmaları yapılacaktır.
- Bakanlık birimleri ve diğer kuruluşlar tarafından, yapılacak araştırma projelerinin hazırlanması, incelenmesi, uygulamaya konulması, sonuçlarının değerlendirilmesi ve yayınlanması konularında koordinasyon sağlanacaktır.
- Ülkemizin ekonomik, sosyal ve kültürel gelişim eğilimleri ve planlarına uygun olarak 2000’li yılların eğitim ihtiyaçlarının belirlenmesi için araştırma projesi taslağı hazırlanacaktır. Taslak proje üniversite, TÜBİTAK, DPT ve diğer kuruluşların görüşlerine sunulacaktır. Araştırma raporu hazırlanarak, sonuçları aşamalı olarak uygulamaya konulacaktır.

- Finansmanı Avrupa Birliği tarafından karşılanacak olan **Eğitimde Modernizasyon Projesi (EMP)** kapsamında, Anadolu İletişim Meslek Liselerinden 3'üne okul radyosu, 3'üne okul televizyonu, 2'sine de okul matbaası kurulacaktır.
- Yönetim Bilgi Sistemi pilot uygulamasının Ankara ve Çankırı il merkezleri ile Polatlı ve Çankaya ilçelerinde yapılması ve Türkiye geneline yaygınlaştırılması; FRTEB'in donatımı (9 milyon ABD doları); 160 Müfredat laboratuvar Okulu'nun, her birine 20+1 bilgisayardan oluşan birer laboratuvar kurulmasının tamamlanması; Mesleki ve Teknik öğretimin mevcut durumunun araştırılarak, 2000'li yıllarda ihtiyaç duyulacak ara insan gücünün yetiştirilmesi amacıyla, hazırlanacak projeye temel teşkil etmek üzere bir yapılabirlik etüdü gerçekleştirilecektir.
- Proje okullarında, bilgisayar laboratuvarları kurulacaktır. Proje raporu sonuçlarının uygulamaya aktarılması bur plana bağlanacaktır.
- Uygulama alanı giderek genişleyen Açıköğretim Lisesi'nin, ihtiyacının karşılayabilecek bir alt yapı ve yönetim düzenlemesine kavuşturulması sağlanacaktır.
- Televizyonla Yaygın Eğitim Projesi'nin uygulamaya konulması için çalışmalar yoğunlaştırılacaktır.
- Halen, çocuklara yönelik yürütülen teleteks yayınlarının, bütün öğretim kurumlarını kapsayacak şekilde genişletilmesi bir programa bağlanacaktır.
- MEB için TÜRKSAT uydusundan transponder (aktarıcı) ile ayrıca yerden dağıtımın sağlanabilmesi için, TRT'den kanal veya tam nüfus kapsamlı bir frekans dalga boyu tahsisi ve MEB-TÜRKSAT aktarıcısına bir üst bağlantı hattı kurulması çalışmaları yapılmaktadır.
- Uzaktan eğitim için, uydu ve kanal planlaması üç aşamalı olarak yapılacaktır: 1) MEB'den tek taraflı yayının planlanması, 2) MEB ve eğitim kurumları arasında, çift yönlü eğitim iletişiminin planlanması, 3) MEB ile eğitim kurumları arasında, veri bağlantısı ve iletişimi için, planlama çalışmaları için, planlama çalışmalarının yapılması gerçekleştirilecektir.
- MEB, İNTERNET'le haberleşme sistemi APK Kurulu Başkanlığının koordinatörlüğünde, Bilgisayar Eğitimi ve Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün teknik desteği ve ilgili birimlerin bilgi yardımı ile yürütülecek bu çerçevede; hizmet sağlayıcı birimin kurulması; Web sayfası hazırlanması; APK Kurulu Başkanlığı Koordinatörlüğünde bir birim oluşturulması sağlanacaktır.
- MEB Bütünleşik Yönetim Bilgi Sistemi (MEBSİS) Projesinin işletimi söz konusu olacaktır.
- MEBSİS Projesi içinde yer alan bütün alt sistemlerin bütünleştirilmesi ve Bakanlık Karar Destek sistemi'nin oluşturulması amacıyla, bir gelişme planı hazırlanacaktır.
- İl Milli Eğitim Müdürlükleri Yönetim Bilgi Sistemi (İLSİS) Projesinin yaygınlaştırılması söz konusu olacaktır.
- Yurt içi ve yurt dışı teşkilatının Milli Eğitim bakanlığı Bilgisayar Geniş Alan Ağı'na (MEBNET) entegrasyonu sağlanacaktır.
- Okul binalarında, kütüphanelere yer verilmesi, her okulda bir kütüphane oluşturulması ve okul kütüphaneleri için paket bilgisayar programları hazırlanarak okullara gönderilmesi sağlanacaktır.
- Yöneltilmede ailenin işbirliği sağlanacak; okulların amaç, hedef ve faaliyetleri konusunda aileler bilgilendirilecek; ailenin sisteme katılımları ve katkılarını

sağlayıcı tedbirler alınacak; tanıtım faaliyetlerinde kullanılmak üzere daha fazla tanıtım kitapçığı, video, radyo ve TV programlarına yer verilecek; ayrıca, meslek kuruluşlarının da yöneltme çalışmalarına katılım ve yardımları sağlanacaktır.

- Eğitime ayrılmış olan TRT ve uydu kanallarından eğitimin her kademesi için yararlanma yoluna gidilecektir.
- Radyo, TV vb. Kitle iletişim araçları ve açıköğretim yöntemleri, yetişkin eğitiminde daha etkin kullanılacak ve yetişkin eğitimi televizyonu faaliyete geçirecek, bu yolla bireylere kendilerini eğitme, geliştirme bilinç ve sorumluluğu kazandırılacak ve ailenin eğitimine önem verilecektir.
- Eğitimde yönlendirme, program geliştirme ve eğitim teknolojisi alanındaki yeni gelişmeler sürekli olarak izlenecek ve eğitim sistemine kazandırılacaktır.

İSTATİSTİKİ VERİLER
TÜRKİYE'DE BÖLGELERE GÖRE
1995-1996 ÖĞRETİM YILI ÖRGÜN EĞİTİM

TÜRKİYE TOPLAMI

	OKUL ÖNCESİ EĞİTİM	İLKOKUL	GENEL ORTAOKUL	MESLEKİ VE TEKNİK ORTAOKUL	GENEL LİSE	MESLEKİ VE TEKNİK LİSE	TOPLAM
OKUL	5600	49240	8493	892	2296	2791	69312
ŞEHİR	4291	8337	4653	869	1920	2699	22796
KÖY	1309	40903	3840	23	376	92	46543

	OKUL ÖNCESİ EĞİTİM	İLKOKUL	GENEL ORTAOKUL	MESLEKİ VE TEKNİK ORTAOKUL	GENEL LİSE	MESLEKİ VE TEKNİK LİSE	TOPLAM
SINIF	8635	268098	56913	8065	34887	29396	405994
ŞEHİR	7245	111322	44496	7941	32835	28926	232738
KÖY	1390	156776	12444	124	2052	470	173256

	OKUL ÖNCESİ EĞİTİM	İLKOKUL	GENEL ORTAOKUL	MESLEKİ VE TEKNİK ORTAOKUL	GENEL LİSE	MESLEKİ VE TEKNİK LİSE	TOPLAM
ÖĞRETMEN	1091	231900	68129	312	69395	70699	441526
ŞEHİR ERKEK	25	70503	27907	167	35978	42688	177268
ŞEHİR KADIN	1050	73034	23755	114	28642	26929	153504
KÖY ERKEK	0	60249	12437	19	3265	761	76731
KÖY KADIN	16	28134	4030	12	1510	321	34023

	OKUL ÖNCESİ EĞİTİM	İLKOKUL	GENEL ORTAOKUL	MESLEKİ VE TEKNİK ORTAOKUL	GENEL LİSE	MESLEKİ VE TEKNİK LİSE	TOPLAM
ÖĞRENCİ	158354	6403300	2296386	349054	1201138	961727	11369959
ŞEHİR ERKEK	73515	2255952	1201406	188374	655728	610625	4985600
ŞEHİR KADIN	64803	2023905	775664	156770	487394	338359	3846895
KÖY ERKEK	10540	1114266	213354	2344	37594	9371	1387469
KÖY KADIN	9496	1009177	105962	1566	20422	3372	1149995

MARMARA BÖLGESİ

	OKUL ÖNCESİ EĞİTİM	İLKOKUL	GENEL ORTAOKUL	MESLEKİ VE TEKNİK ORTAOKUL	GENEL LİSE	MESLEKİ VE TEKNİK LİSE	TOPLAM
OKUL	1417	6018	1889	149	522	581	10576
ŞEHİR	1075	2211	1309	144	466	560	5765
KÖY	342	3807	580	5	56	21	4811

	OKUL ÖNCESİ EĞİTİM	İLKOKUL	GENEL ORTAOKUL	MESLEKİ VE TEKNİK ORTAOKUL	GENEL LİSE	MESLEKİ VE TEKNİK LİSE	TOPLAM
SINIF	2401	36667	14940	1635	10397	7373	73413
ŞEHİR	1995	29744	12840	1621	9984	7244	63428
KÖY	406	6923	2100	14	413	129	9985

	OKUL ÖNCESİ EĞİTİM	İLKOKUL	GENEL ORTAOKUL	MESLEKİ VE TEKNİK ORTAOKUL	GENEL LİSE	MESLEKİ VE TEKNİK LİSE	TOPLAM
ÖĞRETMEN	562	49586	15711	55	18027	15712	99653
ŞEHİR ERKEK	8	17081	6920	30	8430	9035	41504
ŞEHİR KADIN	542	20393	5802	22	8624	6419	41802
KÖY ERKEK	0	7405	2186	3	605	167	10366
KÖY KADIN	12	4707	803	0	368	91	5981

	OKUL ÖNCESİ EĞİTİM	İLKOKUL	GENEL ORTAOKUL	MESLEKİ VE TEKNİK ORTAOKUL	GENEL LİSE	MESLEKİ VE TEKNİK LİSE	TOPLAM
ÖĞRENCİ	45313	1513375	667810	74627	336180	261807	2899112
ŞEHİR ERKEK	21282	664819	362218	36937	171787	158263	1415306
ŞEHİR KADIN	18693	595402	248750	37381	150765	99838	1150829
KÖY ERKEK	2884	119724	36077	154	8264	2683	169786
KÖY KADIN	2454	133430	20765	155	5364	1023	163191

EGE BÖLGESİ

	OKUL ÖNCESİ EĞİTİM	İLKOKUL	GENEL ORTAOKUL	MESLEKİ VE TEKNİK ORTAOKUL	GENEL LİSE	MESLEKİ VE TEKNİK LİSE	TOPLAM
OKUL	976	5587	1157	144	301	444	8609
ŞEHİR	706	1035	585	136	237	422	3121
KÖY	270	4552	572	8	64	22	5488

	OKUL ÖNCESİ EĞİTİM	İLKOKUL	GENEL ORTAOKUL	MESLEKİ VE TEKNİK ORTAOKUL	GENEL LİSE	MESLEKİ VE TEKNİK LİSE	TOPLAM
SINIF	1534	32723	8047	949	5164	4304	52721
ŞEHİR	1239	13226	6118	911	4883	4227	30604
KÖY	295	19497	1929	38	281	77	22117

	OKUL ÖNCESİ EĞİTİM	İLKOKUL	GENEL ORTAOKUL	MESLEKİ VE TEKNİK ORTAOKUL	GENEL LİSE	MESLEKİ VE TEKNİK LİSE	TOPLAM
ÖĞRETMEN	173	31435	11786	56	11732	11334	66516
ŞEHİR ERKEK	5	8105	3963	25	5517	6019	23634
ŞEHİR KADIN	168	9751	4589	14	5355	5074	24951
KÖY ERKEK	0	8515	2344	8	570	171	11608
KÖY KADIN	0	5064	890	9	290	70	6323

	OKUL ÖNCESİ EĞİTİM	İLKOKUL	GENEL ORTAOKUL	MESLEKİ VE TEKNİK ORTAOKUL	GENEL LİSE	MESLEKİ VE TEKNİK LİSE	TOPLAM
ÖĞRENCİ	28097	756712	305659	35151	145719	133038	1404376
ŞEHİR ERKEK	11972	247919	148065	18419	72206	83142	581723
ŞEHİR KADIN	10811	228264	109087	15461	67538	48033	479194
KÖY ERKEK	2299	141352	30450	726	3651	1233	179711
KÖY KADIN	3015	139177	18057	545	2324	630	163748

AKDENİZ BÖLGESİ

	OKUL ÖNCESİ EĞİTİM	İLKOKUL	GENEL ORTAOKUL	MESLEKİ VE TEKNİK ORTAOKUL	GENEL LİSE	MESLEKİ VE TEKNİK LİSE	TOPLAM
OKUL	839	5423	1051	101	333	322	8069
ŞEHİR	573	995	555	99	239	306	2767
KÖY	266	4428	496	2	94	16	5302

	OKUL ÖNCESİ EĞİTİM	İLKOKUL	GENEL ORTAOKUL	MESLEKİ VE TEKNİK ORTAOKUL	GENEL LİSE	MESLEKİ VE TEKNİK LİSE	TOPLAM
SINIF	1230	35611	7521	975	5014	3589	53940
ŞEHİR	971	14807	4547	958	4643	3456	29382
KÖY	259	20804	2974	17	371	133	24558

	OKUL ÖNCESİ EĞİTİM	İLKOKUL	GENEL ORTAOKUL	MESLEKİ VE TEKNİK ORTAOKUL	GENEL LİSE	MESLEKİ VE TEKNİK LİSE	TOPLAM
ÖĞRETMEN	79	33804	9740	26	9309	8602	61560
ŞEHİR ERKEK	3	9043	4254	9	5339	5394	24042
ŞEHİR KADIN	74	10726	2949	6	3186	2974	19915
KÖY ERKEK	0	9061	1941	8	532	178	11720
KÖY KADIN	2	4974	596	3	252	56	5883

	OKUL ÖNCESİ EĞİTİM	İLKOKUL	GENEL ORTAOKUL	MESLEKİ VE TEKNİK ORTAOKUL	GENEL LİSE	MESLEKİ VE TEKNİK LİSE	TOPLAM
ÖĞRENCİ	23410	888402	311425	44577	181487	114314	1563615
ŞEHİR ERKEK	10263	298371	148948	24193	96906	69391	648072
ŞEHİR KADIN	9260	270048	106598	19898	72381	41317	519502
KÖY ERKEK	2018	164487	35533	277	7456	2961	212732
KÖY KADIN	1869	155496	20346	209	4744	645	183309

GÜNEY DOĞU ANADOLU BÖLGESİ

	OKUL ÖNCESİ EĞİTİM	İLKOKUL	GENEL ORTAOKUL	MESLEKİ VE TEKNİK ORTAOKUL	GENEL LİSE	MESLEKİ VE TEKNİK LİSE	TOPLAM
OKUL	357	5564	685	52	182	289	7022
ŞEHİR	337	804	419	52	160	287	1959
KÖY	20	4760	266	0	22	2	5063

	OKUL ÖNCESİ EĞİTİM	İLKOKUL	GENEL ORTAOKUL	MESLEKİ VE TEKNİK ORTAOKUL	GENEL LİSE	MESLEKİ VE TEKNİK LİSE	TOPLAM
SINIF	427	35646	3682	1041	2386	2477	45659
ŞEHİR	407	7942	2976	1041	2273	2474	17113
KÖY	20	27704	706	0	113	3	28546

	OKUL ÖNCESİ EĞİTİM	İLKOKUL	GENEL ORTAOKUL	MESLEKİ VE TEKNİK ORTAOKUL	GENEL LİSE	MESLEKİ VE TEKNİK LİSE	TOPLAM
ÖĞRETMEN	2	18677	4703	38	4027	6142	33589
ŞEHİR ERKEK	2	4367	2481	24	2527	3644	13045
ŞEHİR KADIN	0	4714	1558	14	1164	2492	9942
KÖY ERKEK	0	7601	505	0	279	3	8388
KÖY KADIN	0	1995	159	0	57	3	2214

	OKUL ÖNCESİ EĞİTİM	İLKOKUL	GENEL ORTAOKUL	MESLEKİ VE TEKNİK ORTAOKUL	GENEL LİSE	MESLEKİ VE TEKNİK LİSE	TOPLAM
ÖĞRENCİ	11381	908821	202389	26503	93361	68067	1310522
ŞEHİR ERKEK	5811	293208	112841	14366	65262	45977	537465
ŞEHİR KADIN	5014	276507	56281	12137	24051	22004	396534
KÖY ERKEK	392	147276	27434	0	2759	81	177942
KÖY KADIN	164	191830	5293	0	1289	5	198581

İÇ ANADOLU BÖLGESİ

	OKUL ÖNCESİ EĞİTİM	İLKOKUL	GENEL ORTAOKUL	MESLEKİ VE TEKNİK ORTAOKUL	GENEL LİSE	MESLEKİ VE TEKNİK LİSE	TOPLAM
OKUL	1021	10463	1739	197	421	530	14371
ŞEHİR	775	1614	885	190	362	503	4329
KÖY	246	8849	854	7	59	27	10042

	OKUL ÖNCESİ EĞİTİM	İLKOKUL	GENEL ORTAOKUL	MESLEKİ VE TEKNİK ORTAOKUL	GENEL LİSE	MESLEKİ VE TEKNİK LİSE	TOPLAM
SINIF	1511	54857	13892	1543	6901	6917	85621
ŞEHİR	1279	23643	11894	1504	6489	6841	51650
KÖY	232	31214	1998	39	412	76	33971

	OKUL ÖNCESİ EĞİTİM	İLKOKUL	GENEL ORTAOKUL	MESLEKİ VE TEKNİK ORTAOKUL	GENEL LİSE	MESLEKİ VE TEKNİK LİSE	TOPLAM
ÖĞRETMEN	273	41687	11293	60	11812	13562	78687
ŞEHİR ERKEK	7	16182	3781	36	5842	9036	34884
ŞEHİR KADIN	264	11193	4453	24	5159	4324	25417
KÖY ERKEK	0	9555	2325	0	587	141	12608
KÖY KADIN	2	4757	734	0	224	61	5778

	OKUL ÖNCESİ EĞİTİM	İLKOKUL	GENEL ORTAOKUL	MESLEKİ VE TEKNİK ORTAOKUL	GENEL LİSE	MESLEKİ VE TEKNİK LİSE	TOPLAM
ÖĞRENCİ	28288	1098589	355310	74256	226737	197746	1980926
ŞEHİR ERKEK	14251	396547	193083	41421	112361	106542	864205
ŞEHİR KADIN	11354	324259	108750	31280	103627	89413	668683
KÖY ERKEK	1718	240568	32826	1005	6391	1118	283626
KÖY KADIN	965	137215	20651	550	4358	673	164412

KARADENİZ BÖLGESİ

	OKUL ÖNCESİ EĞİTİM	İLKOKUL	GENEL ORTAOKUL	MESLEKİ VE TEKNİK ORTAOKUL	GENEL LİSE	MESLEKİ VE TEKNİK LİSE	TOPLAM
OKUL	505	7847	923	112	323	377	10087
ŞEHİR	388	831	426	111	239	373	2368
KÖY	117	7016	497	1	84	4	7719

	OKUL ÖNCESİ EĞİTİM	İLKOKUL	GENEL ORTAOKUL	MESLEKİ VE TEKNİK ORTAOKUL	GENEL LİSE	MESLEKİ VE TEKNİK LİSE	TOPLAM
SINIF	838	35920	4531	783	2323	2478	46873
ŞEHİR	709	12847	3547	767	2306	2426	22332
KÖY	129	23073	984	16	287	52	24541

	OKUL ÖNCESİ EĞİTİM	İLKOKUL	GENEL ORTAOKUL	MESLEKİ VE TEKNİK ORTAOKUL	GENEL LİSE	MESLEKİ VE TEKNİK LİSE	TOPLAM
ÖĞRETMEN	2	30083	8645	37	7290	8545	54602
ŞEHİR ERKEK	0	7621	3254	27	3736	5326	19964
ŞEHİR KADIN	2	10267	2455	10	3081	3078	18893
KÖY ERKEK	0	6421	2255	0	321	101	11098
KÖY KADIN	6	3774	681	0	152	40	4647

	OKUL ÖNCESİ EĞİTİM	İLKOKUL	GENEL ORTAOKUL	MESLEKİ VE TEKNİK ORTAOKUL	GENEL LİSE	MESLEKİ VE TEKNİK LİSE	TOPLAM
ÖĞRENCİ	16098	656622	246694	41146	118976	90178	1169714
ŞEHİR ERKEK	7850	187260	127837	21093	69628	58281	471949
ŞEHİR KADIN	7261	163948	76481	19764	41270	30206	338930
KÖY ERKEK	218	159398	27583	182	6458	1295	195134
KÖY KADIN	769	146016	14793	107	1620	396	163701

DOĞU ANADOLU BÖLGESİ

	OKUL ÖNCESİ EĞİTİM	İLKOKUL	GENEL ORTAOKUL	MESLEKİ VE TEKNİK ORTAOKUL	GENEL LİSE	MESLEKİ VE TEKNİK LİSE	TOPLAM
OKUL	585	8338	1049	137	221	248	10578
ŞEHİR	537	847	474	137	217	248	2460
KÖY	48	7491	575	0	4	0	8118

	OKUL ÖNCESİ EĞİTİM	İLKOKUL	GENEL ORTAOKUL	MESLEKİ VE TEKNİK ORTAOKUL	GENEL LİSE	MESLEKİ VE TEKNİK LİSE	TOPLAM
SINIF	694	36674	4300	1139	2702	2258	47767
ŞEHİR	645	9113	2547	1139	2527	2258	18229
KÖY	49	27561	1753	0	175	0	29538

	OKUL ÖNCESİ EĞİTİM	İLKOKUL	GENEL ORTAOKUL	MESLEKİ VE TEKNİK ORTAOKUL	GENEL LİSE	MESLEKİ VE TEKNİK LİSE	TOPLAM
ÖĞRETMEN	0	26628	6251	40	7198	6802	46919
ŞEHİR ERKEK	0	8104	3254	16	4587	4234	20195
ŞEHİR KADIN	0	5970	1949	24	2073	2568	12584
KÖY ERKEK	0	9691	881	0	371	0	10943
KÖY KADIN	0	2863	167	0	167	0	3197

	OKUL ÖNCESİ EĞİTİM	İLKOKUL	GENEL ORTAOKUL	MESLEKİ VE TEKNİK ORTAOKUL	GENEL LİSE	MESLEKİ VE TEKNİK LİSE	TOPLAM
ÖĞRENCİ	5767	580779	207099	52794	98678	96577	1041694
ŞEHİR ERKEK	2086	167828	108414	31945	67578	89029	466880
ŞEHİR KADIN	2410	165477	69177	20849	27762	7548	293223
KÖY ERKEK	1011	141461	23451	0	2615	0	168538
KÖY KADIN	260	106013	6057	0	723	0	113053

YAYGIN EĞİTİM

BÖLGE VE EĞİTİM KURUMLARINA GÖRE KURUM, KURSİYER VE ÖĞRETMEN SAYISI

ÖĞRETİM YILI: 1994-95

TOPLAM:

EĞİTİM KURUMU	K. SAYISI	KURSİYER			ÖĞRETMEN		
		TOPL.	ERK.	KADIN	TOPL.	ERK.	KADIN
GENEL TOPLAM	9815	2264227	1160743	1103484	41843	29042	12801
PRATİK KIZ SANAT OKULU	482	104213	0	104213	682	1	681
OLGUNLAŞMA ENSTİTÜSÜ	11	1716	0	1716	478	5	473
ENDÜSTRİ PRA. SAN. OKULU	1	112	108	4	0	0	0
YETİŞKİN TEK. EĞ. MERKEZİ	12	182	182	0	0	0	0
MESLEKİ EĞİTİM MERKEZİ	13	926	885	41	0	0	0
HALK EĞİTİM MERKEZİ	906	641172	94427	546745	5162	1970	3192
ÇIRAKLIK EĞİTİM MERKEZİ	304	199083	199083	0	3899	3662	237
ÖZEL KURLAR	1921	791579	605137	186442	13171	11599	1572
ÖZEL DERSHANELER	1274	341979	198216	143763	10567	7093	3474
3308 SA. KA. AÇ. MES. K.	0	5940	4731	1209	0	0	0
ÖZEL EĞİTİM	110	2368	1757	611	517	243	274
KURAN KURLARI	4891	117325	57974	119351	7884	4712	3172

MARMARA BÖLGESİ:

EĞİTİM KURUMU	K. SAYISI	KURSİYER			ÖĞRETMEN		
		TOPL.	ERK.	KADIN	TOPL.	ERK.	KADIN
GENEL TOPLAM	2249	645599	357242	288357	11199	7234	3965
PRATİK KIZ SANAT OKULU	114	27218	0	27218	215	0	215
OLGUNLAŞMA ENSTİTÜSÜ	2	154	0	154	89	2	87
ENDÜSTRİ PRA. SAN. OKULU	1	112	108	4	0	0	0
YETİŞKİN TEK. EĞ. MERKEZİ	3	93	93	0	0	0	0
MESLEKİ EĞİTİM MERKEZİ	4	408	383	25	0	0	0
HALK EĞİTİM MERKEZİ	138	118249	21219	97030	975	250	725
ÇIRAKLIK EĞİTİM MERKEZİ	58	41208	41208	0	714	668	46
ÖZEL KURLAR	696	315558	222582	92976	4401	3658	743
ÖZEL DERSHANELER	363	104239	58559	45680	3077	1469	1608
3308 SA. KA. AÇ. MES. K.	0	1456	706	750	0	0	0
ÖZEL EĞİTİM	30	695	490	205	132	57	75
KURAN KURLARI	857	36209	11894	24315	1596	793	803

EGE BÖLGESİ:

EĞİTİM KURUMU	K. SAYISI	KURSİYER			ÖĞRETMEN		
		TOPL.	ERK.	KADIN	TOPL.	ERK.	KADIN
GENEL TOPLAM	1422	335353	179018	156335	7021	4637	2384
PRATİK KIZ SANAT OKULU	85	22517	0	22517	152	0	152
OLGUNLAŞMA ENSTİTÜSÜ	1	54	0	54	77	0	77
ENDÜSTRİ PRA. SAN. OKULU	0	0	0	0	0	0	0
YETİŞKİN TEK. EĞ. MERKEZİ	3	0	0	0	0	0	0
MESLEKİ EĞİTİM MERKEZİ	1	0	0	0	0	0	0
HALK EĞİTİM MERKEZİ	128	78296	13204	65092	828	273	555
ÇIRAKLIK EĞİTİM MERKEZİ	63	46250	46250	0	931	858	73
ÖZEL KURSLAR	270	98437	75124	23313	2017	1782	235
ÖZEL DERSHANELER	170	64715	35525	29190	1842	1124	718
3308 SA. KA. AÇ. MES. K.	0	2084	1819	265	0	0	0
ÖZEL EĞİTİM	18	452	338	114	147	54	93
KURAN KURSLARI	683	22548	6758	15790	1027	546	418

AKDENİZ BÖLGESİ:

EĞİTİM KURUMU	K. SAYISI	KURSİYER			ÖĞRETMEN		
		TOPL.	ERK.	KADIN	TOPL.	ERK.	KADIN
GENEL TOPLAM	1235	313987	147103	166884	5609	4020	1589
PRATİK KIZ SANAT OKULU	50	77217	0	77217	72	0	72
OLGUNLAŞMA ENSTİTÜSÜ	2	878	0	878	55	0	55
ENDÜSTRİ PRA. SAN. OKULU	0	0	0	0	0	0	0
YETİŞKİN TEK. EĞ. MERKEZİ	2	89	89	0	0	0	0
MESLEKİ EĞİTİM MERKEZİ	1	0	0	0	0	0	0
HALK EĞİTİM MERKEZİ	88	83103	11596	71507	652	244	408
ÇIRAKLIK EĞİTİM MERKEZİ	37	35784	35784	0	595	554	41
ÖZEL KURSLAR	225	86198	69486	16712	1780	1631	149
ÖZEL DERSHANELER	201	43066	24332	18734	1512	1059	453
3308 SA. KA. AÇ. MES. K.	0	95	31	64	0	0	0
ÖZEL EĞİTİM	5	243	183	60	32	21	11
KURAN KURSLARI	622	17063	5606	11457	949	419	530

GÜNEY DOĞU ANADOLU BÖLGESİ:

EĞİTİM KURUMU	K. SAYISI	KURSİYER			ÖĞRETMEN		
		TOPL.	ERK.	KADIN	TOPL.	ERK.	KADIN
GENEL TOPLAM	407	117512	66558	50954	1614	1312	302
PRATİK KIZ SANAT OKULU	22	2264	0	2264	3	0	3
OLGUNLAŞMA ENSTİTÜSÜ	1	76	0	76	18	0	18
ENDÜSTRİ PRA. SAN. OKULU	0	0	0	0	0	0	0
YETİŞKİN TEK. EĞ. MERKEZİ	1	0	0	0	0	0	0
MESLEKİ EĞİTİM MERKEZİ	1	0	0	0	0	0	0
HALK EĞİTİM MERKEZİ	43	43581	6630	36951	265	116	149
ÇIRAKLIK EĞİTİM MERKEZİ	16	7459	7759	0	142	139	3
ÖZEL KURLAR	95	48462	43380	5082	630	604	26
ÖZEL DERSHANELER	43	9456	6546	2910	311	275	36
3308 SA. KA. AÇ. MES. K.	0	441	441	0	0	0	0
ÖZEL EĞİTİM	2	445	33	12	7	5	2
KURAN KURLARI	163	5728	2069	3659	238	179	59

İÇ ANADOLU BÖLGESİ:

EĞİTİM KURUMU	K. SAYISI	KURSİYER			ÖĞRETMEN		
		TOPL.	ERK.	KADIN	TOPL.	ERK.	KADIN
GENEL TOPLAM	2161	763318	212397	564500	8668	5838	2830
PRATİK KIZ SANAT OKULU	105	22106	0	22106	175	1	174
OLGUNLAŞMA ENSTİTÜSÜ	3	395	0	395	196	2	194
ENDÜSTRİ PRA. SAN. OKULU	0	0	0	0	0	0	0
YETİŞKİN TEK. EĞ. MERKEZİ	1	0	0	0	0	0	0
MESLEKİ EĞİTİM MERKEZİ	2	455	440	15	0	0	0
HALK EĞİTİM MERKEZİ	170	120965	17829	103136	1079	411	668
ÇIRAKLIK EĞİTİM MERKEZİ	55	42206	42206	0	772	736	36
ÖZEL KURLAR	350	129284	98139	31145	2435	2138	297
ÖZEL DERSHANELER	276	67584	40211	27373	2169	1478	691
3308 SA. KA. AÇ. MES. K.	0	1638	1512	126	0	0	0
ÖZEL EĞİTİM	32	549	413	136	102	55	47
KURAN KURLARI	1167	42722	11647	31075	1740	1019	721

KARADENİZ BÖLGESİ:

EĞİTİM KURUMU	K. SAYISI	KURSİYER			ÖĞRETMEN		
		TOPL.	ERK.	KADIN	TOPL.	ERK.	KADIN
GENEL TOPLAM	1829	315072	132820	182252	6316	4560	1756
PRATİK KIZ SANAT OKULU	79	13969	0	13969	32	0	32
OLGUNLAŞMA ENSTİTÜSÜ	2	156	0	156	43	1	42
ENDÜSTRİ PRA. SAN. OKULU	0	0	0	0	0	0	0
YETİŞKİN TEK. EĞ. MERKEZİ	1	0	0	0	0	0	0
MESLEKİ EĞİTİM MERKEZİ	3	47	46	1	0	0	0
HALK EĞİTİM MERKEZİ	189	131885	13788	118097	910	447	463
ÇIRAKLIK EĞİTİM MERKEZİ	59	22030	22030	0	557	522	35
ÖZEL KURSLAR	187	60280	49028	11252	1316	1216	100
ÖZEL DERSHANELER	161	41002	25127	15875	1232	975	257
3308 SA. KA. AÇ. MES. K.	0	226	222	4	0	0	0
ÖZEL EĞİTİM	16	272	200	72	75	37	38
KURAN KURSLARI	1132	39622	16796	22826	1914	1329	585

DOĞU ANADOLU BÖLGESİ:

EĞİTİM KURUMU	K. SAYISI	KURSİYER			ÖĞRETMEN		
		TOPL.	ERK.	KADIN	TOPL.	ERK.	KADIN
GENEL TOPLAM	622	128962	53328	75634	2137	1682	455
PRATİK KIZ SANAT OKULU	44	5294	0	5294	45	0	45
OLGUNLAŞMA ENSTİTÜSÜ	0	0	0	0	0	0	0
ENDÜSTRİ PRA. SAN. OKULU	0	0	0	0	0	0	0
YETİŞKİN TEK. EĞ. MERKEZİ	1	0	0	0	0	0	0
MESLEKİ EĞİTİM MERKEZİ	1	16	16	0	0	0	0
HALK EĞİTİM MERKEZİ	130	65093	10849	54244	453	229	224
ÇIRAKLIK EĞİTİM MERKEZİ	16	4146	4146	0	155	147	8
ÖZEL KURSLAR	96	47777	41815	5962	592	570	22
ÖZEL DERSHANELER	60	11917	7916	4001	462	381	81
3308 SA. KA. AÇ. MES. K.	0	0	0	0	0	0	0
ÖZEL EĞİTİM	7	112	100	12	22	14	8
KURAN KURSLARI	267	8637	3204	5433	420	85	335

YAYGIN EĞİTİM

BÖLGELERE GÖRE 1994-1995 ÖĞRETİM YILI
HALK EĞİTİM KURSLARINDAN BİLGİSAYAR KURSLARI

	TOPLAM
KURS	1583
KURSA BAŞLAYAN	32715
KURSA DEVAM EDEN	28594
CİNSİYET	27348
TOPLAM	
ERKEK	12017
KADIN	15231
OKUR YAZAR FAKAT HİÇBİR OKUL MEZUNU DEĞİL	0
İLKOKUL MEZUNU	1446
ORTAOKUL MEZUNU	4252
LİSE MEZUNU	15882
LİSE DENGİ MESLEK OKUL MEZUNU	3023
FAKÜLTE VE YÜKSEKOKUL MEZUNU	2645
YAŞ GRUBU	890
6-14	
15-22	17785
23-44	8416
45+	157

	MARMARA BÖLGESİ	AKDENİZ BÖLGESİ	KARADENİZ BÖLGESİ	EGE BÖLGESİ	İÇ ANADOLU BÖLGESİ	DOĞU ANADOLU BÖLGESİ	GÜNEYDOĞU ANADOLU BÖLGESİ
KURS	437	196	319	196	286	98	51
KURSA BAŞLAYAN	8967	4278	5916	3995	6288	2083	1188
KURSA DEVAM EDEN	7835	3804	5245	3460	5367	1867	1016
CİNSİYET TOPLAM	7294	3590	5047	3359	5241	1749	1068
ERKEK	2969	1545	2218	1383	2463	948	491
KADIN	4325	2045	2829	1976	2778	801	477
OKUR YAZAR FAKAT HİÇBİR OKUL MEZUNU DEĞİL	0	0	0	0	0	0	0
İLKOKUL MEZUNU	381	104	483	125	290	58	5
ORTAOKUL MEZUNU	1408	743	638	470	603	533	57
LİSE MEZUNU	3937	2046	2943	1999	3294	1034	629
LİSE DENGİ MESLEK OKUL MEZUNU	941	362	411	380	600	148	181
FAKÜLTE VE YÜKSEKOKUL MEZUNU	627	335	572	385	456	176	94
YAŞ GRUBU 6-14	403	108	158	57	86	78	0
15-22	5008	2320	3128	2231	3605	1007	486
23-44	1847	1139	1735	1049	1518	654	474
45+	36	23	26	22	32	10	8

YAYGIN EĞİTİM
BÖLGELERE GÖRE 1994-1995 ÖĞRETİM YILI
HALK EĞİTİM KURSLARINDAN BİLGİSAYAR OPERATÖRLÜĞÜ KURLARI

	TOPLAM
KURS	632
KURSA BAŞLAYAN	13046
KURSA DEVAM EDEN	11376
CİNSİYET	10929
TOPLAM	
ERKEK	4994
KADIN	5935
OKUR YAZAR FAKAT HİÇBİR OKUL MEZUNU DEĞİL	0
İLKOKUL MEZUNU	376
ORTAOKUL MEZUNU	1403
LİSE MEZUNU	6208
LİSE DENGİ MESLEK OKUL MEZUNU	1603
FAKÜLTE VE YÜKSEKOKUL MEZUNU	1339
YAŞ GRUBU	313
6-14	
15-22	7126
23-44	3433
45+	57

	MARMARA BÖLGESİ	AKDENİZ BÖLGESİ	KARADENİZ BÖLGESİ	EGE BÖLGESİ	İÇ ANADOLU BÖLGESİ	DOĞU ANADOLU BÖLGESİ	GÜNEYDOĞU ANADOLU BÖLGESİ
KURS	209	48	103	88	132	12	40
KURSA BAŞLAYAN	4360	994	1792	1633	3093	254	920
KURSA DEVAM EDEN	3736	894	1552	1483	2655	253	803
CİNSİYET TOPLAM	3548	871	1483	1428	2601	247	751
ERKEK	1384	357	785	592	1294	154	428
KADIN	2164	514	724	836	1307	93	297
OKUR YAZAR FAKAT HİÇBİR OKUL MEZUNU DEĞİL	0	0	0	0	0	0	0
İLKOKUL MEZUNU	166	4	29	41	127	0	9
ORTAOKUL MEZUNU	454	38	192	261	365	4	89
LİSE MEZUNU	1898	464	929	777	1539	201	410
LİSE DENGİ MESLEK OKUL MEZUNU	625	284	142	189	232	20	111
FAKÜLTE VE YÜKSEKOKUL MEZUNU	405	81	201	160	338	22	132
YAŞ GRUBU	74	0	30	52	96	6	55
6-14							
15-22	2398	632	916	915	1750	133	382
23-44	1060	233	534	453	743	98	312
45+	17	6	3	8	112	10	1

Türkiye’de Toplam Bilgisayar Sayısının Bölgelere Ve Kullanım Amaçlarına Göre Dağılımı

BÖLGE	Eğitim Amaçlı Kullanılan Bilgisayar Sayısı	İdari Amaçlı Kullanılan Bilgisayar Sayısı
Akdeniz	2573	400
Doğu Anadolu	1470	222
Ege	3268	1639
G. Doğu Anadolu	1488	369
Karadeniz	3054	515
Marmara	5261	1805
İç Anadolu	4375	944
TOPLAM	21489	5894

DONANIM DURUMU

EĞİTİM AMAÇLI BİLGİSAYAR DAĞILIMI:

Alım Kaynağı	Okul Sayısı	Bilgisayar Sayısı
1985-89 Yılları Arası Bakanlık Alımları	223	2570
Okulların Kendi İmkanlarını Kullanarak Yaptıkları Alımlar	78	2111
1991 Bakanlık Bütçesi-Bilgisayar Destekli Eğitim Projesi	400	6464
1994 Endüstriyel Okullar Projesi	200	4200
1995 Yaygın Mesleki Eğitim Projesi	341	5031
1995 Milli Eğitimi Geliştirme Projesi	53	1113
TOPLAM	1295	21489
Birden Fazla Proje Kapsamında Bulunan Okul Sayısı	- (109)	
Toplam Bilgisayar Laboratuvarı Sayısı	1967	
Bilgisayar Laboratuvarı Bulunan Toplam Okul Sayısı	1186	

İDARİ AMAÇLI BİLGİSAYAR DAĞILIMI:

Alım Kaynağı	Okul Sayısı	Bilgisayar Sayısı
Müfredat Laboratuvar Okulu	215	860
Milli Eğitimi Geliştirme Projesi	53	53
Okulların Kendi İmkanlarını Kullanarak Yaptıkları Alımlar	1417	4981
TOPLAM	1685	5894
Birden Fazla Proje Kapsamında Bulunan Okul Sayısı	- (76)	
İdari Amaçlı Bilgisayar Bulunan Toplam Okul Sayısı	1609	

TOPLAM:

Alım Kaynağı	Okul Sayısı	Bilgisayar Sayısı
Bilgisayar Eğitimi ve BDE	1186	21489
İdari Amaçlı	1609	5894
TOPLAM	2795	27383
Bilgisayar Laboratuvarı ve İdari Bilgisayar Bulunan Toplam Okul Sayısı	-(324)	
Türkiye Geneline Bilgisayar Bulunan Toplam Okul Sayısı	2471	

KAYNAKÇA

- Aşkar, P; (1997) *İlk ve Ortaöğretimde Bilgisayarlaşma*, ODTÜ Fen Bilimleri Eğitimi Bölümü Konferansı, Ankara
- Uluğbay, H; (1998, 21 Nisan) *İlköğretime Uzaktan Eğitim Basın Açıklaması*, Hürriyet
- Uluğbay, H; (1997) *TBMM Plan ve Bütçe Komisyonu 1998 Yılı Bütçe Konuşması*, Ankara: MEB Yayınları
- Eğitim-Sen (1998) *Demokratik Eğitim Kurultayı Ön Raporları*, Ankara: Eğitim Sendikası
- MEB (1998) *1998 yılı Hizmetiçi Eğitim Planı*, Ankara: MEB Yayınları
- Etkileşimli Uzaktan Eğitim Kablo Yayıncılığı Uygulamaları Projesi* (1996) TÜBİTAK Bilgi Teknolojileri ve Elektronik Araştırma Enstitüsü ve MEB FRTEB, Ankara
- Açıköğretim Lisesi Uygulamasının Değerlendirilmesi*, (1997) MEB FRTEB ve Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir: MEB Yayınları
- MEB 1997-2000 İcra Planı (1997) MEB Araştırma ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığı, Ankara
- MEB Taşra Teşkilatı Personelinin Yönetime Bakışı Üzerine Bir Araştırma Raporu* (1997) MEB Yönetimi Değerlendirme ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı, Ankara
- BİLGEM İLSİS Seminer Raporu (1997) Ankara
- Türkiye'nin Bilim ve Teknoloji Politikası (1997) TÜBİTAK, Ankara
- 1995-1996 Milli Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim (1997) Ankara: DİE Yayınları
- 1994-1995 Milli Eğitim İstatistikleri Yaygın Eğitim (1997) Ankara: DİE Yayınları
- BT/ Haber (1998) Şubat-Mart-Nisan 1998, Ankara